

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant sobre els beneficis
que poden tenir les arts, la cultura i els museus
en la salut i el benestar de les persones

Janina Berzosa Poch

Màster en Gestió del Patrimoni
Cultural i Museologia

Curs 2019 - 2020

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

ÍNDEX

1.- INTRODUCCIÓ	pg. 7
2.- MISSIÓ, FINALITAT, OBJECTIUS I JUSTIFICACIÓ	pg. 9
2.1.- FINALITAT I MISSIÓ	pg. 11
2.2.- OBJECTIUS	pg. 11
2.3.- CONTEXTUALITZACIÓ I JUSTIFICACIÓ	pg. 13
3.- PÚBLICS OBJECTIUS	pg. 19
4. DIAGNÒSTICS	pg. 21
4.1.- DIAGNÒSTICS EXTERNS	pg. 22
4.1.1.- Figueres	pg. 22
4.1.2.- Cerdanyola del Vallès	pg. 27
4.1.3.- Cardedeu	pg. 32
4.2.- DIAGNÒSTIC INTERN	pg. 35
4.2.1.- Museu de l'Empordà	pg. 35
4.2.2.- Museu d'Art de Cerdanyola	pg. 37
4.2.3.- Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu	pg. 41
5. DAFO	pg. 45
6. BENCHMARKING	pg. 48

6.1.- BENCHMARKING I: ACTIVITATS SOBRE CULTURA I SALUT.....	pg.52
6.2.- BENCHMARKING II: EXPOSICIONS ITINERANTS I/O INTERACTIVES	pg. 56
7. PROJECTE MUSEOLÒGIC	pg. 60
7.1.- ÀMBIT 0. QUÈ HAURIA PASSAT SI	pg. 61
7.2.- ÀMBIT 1. DE SUBJECTES A PERSONES	pg. 62
7.3.- ÀMBIT 2. MUSEUS: DE L'ELITISME A LA FUNCIO SOCIAL	pg. 69
7.4.- ÀMBIT 3. MUSEUS = ACTIUS DE SALUT	pg. 73
7.5.- ÀMBIT 4. CAP ON ANEM I D'ON VENIM	pg. 77
7.6.- ÀMBIT 5 (CAP). QUÈ HAURIA PASSAT SI.....	pg. 78
8. PROJECTE MUSEOGRÀFIC	pg. 90
8.1.- QUÈ HAURIA PASSAT SI	pg. 93
8.2.- ÀMBIT 1. DE SUBJECTES A PERSONES	pg. 94
8.3.- ÀMBIT 2. MUSEUS: DE L'ELITISME A LA FUNCIO SOCIAL	pg.94
8.4.- ÀMBIT 3. MUSEUS = ACTIUS DE SALUT	pg. 1001
8.5.- ÀMBIT 4. CAP ON ANEM I D'ON VENIM	pg. 108
8.6.- ÀMBIT 5. QUÈ HAURIA PASSAT SI	pg. 111
9. ACTIVITATS PAREL·LELES	pg. 114
9.1.- ACTIVITAT COMUES ALS TRES MUSEUS	pg. 114
9.2.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PEL MUSEU DE L'EMPORDÀ	pg. 117
9.3.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PEL MUSEU D'ART DE CERDANYOLA	pg. 120

9.4.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PEL MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE DE CARDEDEU	pg. 124
10.- IL·LUSTRACIONS I DISSENY GRÀFIC	pg. 125
11.- PLA DE COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ	pg. 127
11.1.- COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ	pg. 128
11.2.- ESTRATÈGIA DE COMUNICACIÓ A LES XARXES SOCIALS	pg. 129
11.3.- PROPOSTES DE CARTELL	pg. 130
11.3.1.- Model 1	pg. 130
11.3.2.- Model 2	pg. 132
11.4.- CATÀLEG	pg. 134
12.- EQUIP HUMÀ	pg. 135
13.- ITINERÀNCIA	pg. 137
14.- AVALUACIÓ DEL PROJECTE	pg. 141
15.- CRONOGRAMA	pg. 144
15.1.- CRONOGRAMA GENERAL	pg. 145
15.2.- CRONOGRAMA D'ITINERÀNCIA	pg. 147
16.- AJUDES I SUBVENCIONS	pg. 149
17.- PREVISIÓ DE FINANÇAMENT I PRESSUPOST	pg. 152
17.1.- PREVISIÓ DE FINANÇAMENT	pg. 153
17.2.- PRESSUPOST GENERAL	pg. 154
17.3.- PRESSUPOST D'ITINERÀNCIA	pg. 159

18.- CONCLUSIONS	pg. 161
19.- AGRAÏMENTS	pg. 164
20.- BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES	pg. 166
21.- ANNEXOS	pg. 171
21.1.- ADAPTACIÓ AL MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE CARDEDEU	pg. 172
21.1.1.- Adaptació projecte museològic	pg. 173
21.1.2.- Adaptació projecte museogràfic	pg. 181
21.2.- GUIÓ AUDIOVISUAL	pg. 193
21.2.1.- Audiovisual. 2 grans avenços en la història de la medicina. Asèpsia	pg. 193
21.2.2.- Audiovisual. 2 grans avenços en la història de la medicina. Big Data	pg. 195
21.2.3.- Audiovisual. Salut pública i comunitària	pg. 196
21.3.- GUIÓ TÈCNIC	pg. 199
21.4.- INTERACTIU “FINESTRA AL MUSEU”	pg. 212
21.5.- PRESSUPOST IL·LUSTRACIONS	pg. 219
21.6.- MOSTRA PER ÀMBIT 1	pg. 220

1.

INTRODUCCIÓ

L'objecte del projecte que aquí es presenta és el de realitzar **una proposta d'exposició itinerant dedicada als beneficis que la cultura, les arts i més concretament els museus poden aportar a la salut i al benestar de les persones**. Així doncs, aquesta proposta d'exposició no es basa en peces, objectes o obres d'art sinó en transmetre aquest missatge principal. Per fer-ho, es farà un breu recorregut per l'evolució dels museus i del concepte de salut i es mostraran els projectes de col·laboració que s'estan duent a terme avui dia entre el món de la salut i els museus. L'exposició posarà el focus en els avenços que s'estan produint a Catalunya en matèria de museus i salut, però també es farà esment d'altres pràctiques culturals i d'altres països que compten amb una trajectòria més llarga en relació amb les Arts in Health.

L'exposició s'anomenarà **"Què hauria passat si..."** i els museus proposats per acollir-la són el **Museu de l'Empordà de Figueres, el Museu d'Art de Cerdanyola del Vallès i el Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu**. A causa del reduït espai amb el qual compta el tercer museu per acollir l'exposició, s'inclou una proposta d'adaptació a l'annex. D'altra banda, i com a acompanyament de la mostra principal, es preveu el disseny d'un mòdul per ser ubicat als Centres d'Atenció Primària (CAP) de cada municipi: **el CAP Josep Masdevall de Figueres, el CAP Can Borràs de Cardedeu i el CAP Canaletes Fontetes de Cerdanyola Vallès**. En relació aquest mòdul, es preveu que sigui el mateix pels tres centres.

Una de les grans inquietuds a l'hora de realitzar aquest projecte, té a veure amb el coneixement en la matèria que he tingut ocasió d'assolir al llarg dels dos darrers anys. Arrel de la meva estada de pràctiques al Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura l'any 2019, i de l'oportunitat que se m'ha brindat de seguir-hi col·laborant en programes específics, com ara els que tenen a veure amb museus i salut, el meu interès envers la matèria ha crescut considerablement. He pogut implicar-me de prop en programes d'Arts en Salut; i en concret amb un projecte pilot que implica els tres museus i els tres Centres d'Atenció Primària (CAP) on es proposa la itinerància d'aquesta exposició. Tal i com es concretarà més endavant, les intervencions d'Arts in Health s'adrecen a col·lectius específics que pateixen una mateixa patologia o dolència. D'altra banda, malgrat que l'àmbit sanitari treballa per tal de sistematitzar els mecanismes de prescripció social a escala de país, bona part de la societat coneix de manera força vaga aquest sistema, i en molt pocs casos l'associa amb activitats relacionades amb les arts, la cultura i els museus. Així doncs, a casa nostra encara no existeix una percepció generalitzada respecte a la vinculació existent, i cada cop més present, entre els museus (i la cultura en general) i la salut.

D'altra banda, la voluntat de fer arribar a la comunitat de Figueres, de Cerdanyola del Vallès i de Cardedeu la vessant més social dels seus museus també ha influït molt significativament en la conceptualització de la present proposta d'exposició itinerant. Si bé probablement encara no es pot parlar en boca dels 115 museus registrats al catàleg oficial del país, és innegable que bona part d'ells treballen des de fa anys per adaptar-se als interessos, necessitats i inquietuds del seu entorn més proper; de la mateixa manera que s'esforcen per donar-se a conèixer com a recursos públics, accessibles i segurs. Certament, la idea de museu social no és ni molts menys un concepte nou, però no per això cal deixar de reivindicar-lo. Actualment, però, i encara amb més motiu més després del trasbals viscut durant els últims mesos com a conseqüència de la pandèmia causada per la COVID-19, cal vetllar per la construcció de museus saludables i segurs, a banda de socials.

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

Amb la intenció de transmetre a la ciutadania el potencial que les arts, la cultura i més concretament els museus poden tenir en la salut i el benestar de les persones es fa la present proposta d'exposició. Respecte a la idoneïtat del llenguatge expositiu a l'hora de transmetre aquests continguts se'n farà referència abundantment en el següent apartat.

2.

**MISSIÓ, FINALITAT, OBJECTIUS I
JUSTIFICACIÓ**

2.1.- FINALIAT I MISSIÓ

La principal finalitat de l'exposició és **contribuir a la conscienciació de la societat sobre l'important paper que poden tenir els museus en la salut i benestar de les persones**, així com també passa amb les arts¹ i la cultura en general. En aquesta línia, l'exposició pretén posar de manifest el creixent interès dels professionals de la salut i dels museus a l'hora de desenvolupar projectes de col·laboració que segueixin aportant evidències científiques al respecte. De retruc, es vol contribuir d'aquesta manera al reconeixement dels museus com a actius de salut i al suport d'aquest tipus de projectes per part de l'administració. En última instància, l'exposició pretén aportar el seu gra de sorra per impulsar la implementació d'un sistema de Prescripció Social que inclogui les arts i la cultura al sistema sanitari del país, així com de les intervencions d'Arts en Salut.

La missió d'aquesta exposició és la de mostrar als seus visitants una vessant dels museus, així com de les arts i la cultura en general, que fins ara havia passat desapercebuda a ulls de la majoria de la societat i que té a veure amb el seu potencial com a determinants de salut. Paral·lelament, la present exposició es proposa aconseguir que els museus de caràcter públic comencin a ser vistos com un recurs social, comunitari, saludable i segur a l'abast de tothom.

2.2.- OBJECTIUS

Objectius Generals

¹ D'ara endavant, en aquest projecte entendrem per arts el mateix que entén l'informe de "What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review" publicat per l'OMS: arts escèniques, arts visuals, disseny i artesanía, literatura, cultura i arts digitals i electròniques

- Transmetre als visitants que la cultura i les arts, i més concretament els museus, poden ser importants actius de salut sempre i quan comptin amb el suport, assessorament i col·laboració constant de l'àmbit sanitari.
- Despertar l'interès dels visitants per la cultura, les arts i els museus independentment dels seus coneixements previs i de l'elitisme al qual sovint s'associen aquestes pràctiques, reforçant en canvi la seva vessant més humana i emocional.
- Consolidar la funció social dels museus en l'imaginari dels visitants, presentant aquests equipaments com espais de benestar, saludables i segurs.

Objectius específics

- Presentar els conceptes de salut pública i comunitària i d'altres que se'n deriven, com ara la prescripció social i les intervencions d'arts en salut, i mostrar el paper i la importància que tenen en la societat actual.
 - o Exemplificar a través de programes i iniciatives que s'estan duent a terme a Catalunya la importància d'aquesta especialitat dins del sistema sanitari del país
- Esmentar quins són els principals problemes de salut que es poden combatre mitjançant accions basades en les arts, la cultura i més concretament els museus.
- Presentar, de manera clara i entenedora, els principals estudis que han generat evidències científiques en relació al rol de les arts, la cultura i els museus com a determinants de salut.
- Definir i diferenciar la prescripció social, els projectes d'Arts in Health i l'Artteràpia.
- Presentar i explicar, de manera clara i entenedora, les iniciatives de col·laboració entre museus i salut que s'estan duent a terme a Catalunya i en d'altres països.
 - o Interpel·lar als visitants mitjançant interactius², per tal que es posin en la pell de dolències i/o patologies que pateixen les persones a les quals s'adrecen els projectes presentats.

² Malgrat la pandèmia causada per la COVID-19 se segueix optant pel disseny d'una exposició interactiva, ja que la permanència del virus a les superfícies és petita, i tenint en compte que la primera inauguració es preveu pel setembre de 2021.

2.3.- CONTEXTUALITZACIÓ I JUSTIFICACIÓ

Viabilitat del tema: museus i salut

Des de fa ja més de 60 anys, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) considera que el concepte de salut no fa referència únicament a l'absència de malaltia, sinó també a **“l'estat complet de benestar físic i social d'una persona”**³. A casa nostra, l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) constata que **“un 80% dels determinants de la salut són fora del sistema sanitari”**

Així doncs, hi ha tota una sèrie d'elements del nostre entorn (com ara l'esport, la natura i les activitats culturals i artístiques) que poden proporcionar salut i benestar a les persones. Aquests elements s'anomenen **“determinants o actius de salut”**, i per tal d'aportar beneficis reals en relació a la salut i al benestar han de ser “actius” per part de l'àmbit sanitari, que també ha de marcar els paràmetres i criteris a seguir en cada cas. D'entre aquests determinants de salut, el següent projecte es centra en una de les moltes branques de la cultura: els **museus**. L'àmbit sanitari considera que **els museus són prometedors actius de salut**, i en indrets com Catalunya (on la col·laboració entre ambdós sectors encara és força recent) val la pena seguir explorant les seves possibilitats i potencial.

Cada vegada hi ha més evidències científiques respecte als beneficis que poden produir les arts, la cultura i els museus en la salut i el benestar de les persones, sempre i quan la col·laboració amb els professionals sanitaris sigui present des de l'inici. En aquest sentit, una de les publicacions més recents i destacables és l'informe **“[What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#)”** publicat per l'OMS el passat desembre de 2019. Es tracta d'un informe especialment significatiu pel fet que revisa al voltant de 900 publicacions generades al llarg de les dues primeres dècades del segle XX, a partir de les quals conclou que, efectivament, les arts (enteses en el seu sentit més ampli com a arts escèniques, arts visuals, disseny i artesania, literatura, cultura i arts digitals i electròniques) poden tenir un impacte positiu en la salut i benestar de les persones; i més concretament en la promoció de la salut i en la prevenció i tractament de malalties.

Molts dels casos concrets que es presenten a la publicació de l'OMS s'han dut a terme als **països anglosaxons**, on ens porten dècades d'avantatge. Tanmateix, a casa nostra ja fa al voltant de dos anys que la relació entre el sector sanitari i el museístic està creixent. Prova d'això és el **curs “Introducció a l'Arts in Health”** que van organitzar el MNAC i l'International Arts in Health Foundation (IAiHF) l'any 2018. A banda d'unir, al llarg de les seves cinc sessions, professionals de la salut i de la

³ ORGANIZACIÓN MUNDIAL DE LA SALUD. *¿Cómo define la OMS la salud?* [en línia] [Data de consulta: 29 d'octubre de 2019] Disponible a: <https://www.who.int/es/about/who-we-are/frequently-asked-questions>

cultura, aquest curs va oferir l'oportunitat de conèixer de primera mà experiències d'àmbit internacional i va contribuir a impulsar el sorgiment de **nous projectes de col·laboració, així com de jornades i conferències** sobre el paper de les arts i els museus en la salut i el benestar de les persones. D'entre aquests casos, destaquen els següents:

- **Museus, Salut i Benestar:** Va ser la temàtica tractada per la [XXXII Jornada de la Xarxa de Museus Locals](#), celebrada el novembre de 2019. L'objectiu de la jornada era el de “debatre i presentar diverses experiències rellevants que ja estan aprofundint en aquesta línia de treball” posant de manifest el rol dels museus en el foment de la salut i el benestar i apostant per “la cooperació i la transversalitat a nivell professional i institucional”. Per aquest motiu, la jornada va consistir en la presentació d'experiències que ja s'estan duent a terme al nostre territori i d'altres més llunyanes: des de València i Madrid, fins a Yorkshire i Montreal.
- [L'evidència del rol de les arts en la millora de la salut](#): Jornada organitzada per l'Institut Català de la Salut (ICS) que es celebrarà properament⁴ amb l'objectiu de presentar l'Estratègia d'Arts en Salut de la institució, la qual es vol desplegar precisament en plena sintonia amb el ja esmentat informe de l'OMS. A més, també es presentaran diversos projectes que avui dia fomenten la salut i el benestar a través de l'art, molts dels quals es basen en la col·laboració entre centres mèdics i equipaments culturals o museístics. Per últim, la jornada servirà per transmetre un important missatge: “la incorporació de les arts dins de les polítiques i intervencions de salut no és un exercici senzill. Cal disposar d'un marc conceptual sòlid i desenvolupar un seguit de metodologies basades en l'evidència que garanteixin accions efectives, segures i enriquidores.”.
- [Arts i salut, conveni de col·laboració entre l'Hospital Vall d'Hebron i el MNAC](#): projecte d'Arts in Health adreçat a dones d'origen cultural divers amb un trastorn per estrès posttraumàtic (TEPT), amb la intenció de poder-los oferir beneficis terapèutics a través dels valors de l'art. En comptes d'anar a l'hospital, el grup de dones va realitzar 12 sessions a les sales del museu, acompanyades d'un equip del museu i d'un altre de l'hospital.
- [Museu d'Art de Cerdanyola i Centre Mental d'Adults de Cerdanyola-Ripollet](#): projecte de col·laboració que es planteja introduir l'art com a eina terapèutica a un grup reduït de persones afectades amb ansietat i agorafòbia. Els objectius principals de la teràpia, que passa a tenir lloc a les sales del museu, són reduir l'ansietat dels participants, produir canvis en els seus estats anímics i connectar amb els propis recursos personals. Per tal d'aconseguir-ho s'utilitzen Estratègies de Pensament Visual ([VTS](#)) i els recursos sensorials presents al museu explotant, més enllà de la vista, sentits com l'olfacte i l'oïda.
- **Programa de salut comunitària:** s'emmarca en la [Comissió Museus i Salut](#) integrada per alguns assistents al curs “Introducció a l'Arts in Health”, entre d'altres. Es tracta de tres projectes pilot que s'estan duent a terme al Museu de l'Empordà i al CAP Josep Masdevall de Figueres; al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu i al CAP Can Borràs de Cardedeu; i al Museu d'Art de Cerdanyola i al CAP Canaletes Fontetes de Cerdanyola. El programa es troba ara en la seva

Estava prevista pel passat 25 de març i es va haver d'ajornar a causa de la propagació del virus covid-19. Encara no s'ha presentat una data alternativa

fase inicial⁵, en la qual el museu i el CAP de cada municipi han començat a treballar conjuntament en la creació d'una intervenció d'Arts in Health dirigida a una població específica, amb una mateixa malaltia, trastorn o conducta de risc.

Precisament, jo mateixa formo part de la Comissió i de l'equip que treballa per tirar endavant aquestes tres accions pilot. Així doncs, **és per aquest motiu que proposo aquests museus i centres sanitaris per ser els que acullin la itinerància de la present proposta d'exposició.** Naturalment, tenir contacte directe amb els responsables dels equipaments és un clar avantatge a l'hora d'intentar fer realitat la present proposta. De la mateixa manera, el fet de conèixer de primera mà l'interès que tenen tots ells en establir una estratègia i una metodologia que permeti estendre la implementació d'aquest tipus de projectes a molts més indrets de Catalunya, així com la seva sistematització en el futur proper, es pot traduir com un altre avantatge en relació a les possibilitats reals de realització del projecte.

En definitiva, tant aquest últim cas, que és el més significatiu de tots en el marc de la present proposta d'exposició, com la resta d'exemples presentats, posen de manifest el gran interès que han despertat els museus, així com les pràctiques artístiques i culturals en general, dins de l'àmbit de la salut pública.

En aquesta mateixa línia, també destaquen les dues sessions de treball ["Serveis educatius específics per a persones amb Alzheimer en l'àmbit cultural"](#), nascudes arran de la col·laboració entre el Programa d'Arts Visuals de l'ODA i el Programa CCCB Alzheimer, tractant-se aquest últim d'un gran referent, tant pels seus 10 anys de trajectòria com pel fet d'haver estat una de les primeres iniciatives culturals a Catalunya que s'adreça a un col·lectiu de persones afectades per una mateixa malaltia amb la intenció de millorar la seva sensació de salut i benestar. El principal objectiu d'ambdues era **promoure la incorporació d'una oferta educativa específica dirigida a aquest col·lectiu, així com a la resta de persones que pateixen altres demències senils**, mitjançant la presentació de bones pràctiques ja existents. En el cas de la segona jornada, alguns dels portaveus provenien del sector museístic i cultural, mentre que d'altres ho feien des de l'àmbit sanitari. Més enllà de qui va representar cada cas durant la sessió, però, el que és realment rellevant en tots ells és que, en major o menor mesura, compten amb la implicació d'ambdós sectors.

⁵ De fet, i com a conseqüència de la pandèmia causada per la COVID-19, es troba temporalment atura.

Per què centrar el discurs en la salut pública i comunitària i en els museus?

El concepte de sanitat és molt ampli i, a més, no és l'únic tema a tractar per la present exposició, la qual es proposa explicar el lligam que s'ha començat a entreteixir entre el món de la salut i el dels museus. Per aquest motiu, d'entre totes les branques i especialitzacions de la sanitat, es farà referència específicament a la salut pública i a la salut comunitària, pel fet que són les més propenses a considerar que l'art i la cultura poden tenir un paper important en la salut i el benestar de les persones⁶.

De la mateixa manera que passa amb la sanitat, la cultura i les arts són conceptes amplis i difícils de definir. Així doncs, d'entre totes les expressions, pràctiques i equipaments artístics i/o culturals, aquesta exposició se centrarà en els **equipaments museístics**. A Catalunya, sota el gran paraigua que constitueixen la cultura i les arts, altres camps com ara el musical són presents a l'àmbit sanitari des de ja fa força temps (per exemple, en relació a la utilització de pràctiques com el cant amb pacients que pateixen problemes de respiració). En canvi, l'interès dels museus per part de l'àmbit sanitari és més recent, i tot just ha començat a prendre força fa aproximadament dos anys, com ja s'ha comentat anteriorment.

De fet, ens trobem en un moment especialment rellevant per escollir parlar dels equipaments museístics ja que, des de fa uns anys i coincidint sobretot amb la publicació del [Pla de Museus 2030 de Catalunya](#), s'ha posat sobre la taula la necessitat de reformulació dels museus catalans. Segons aquest document, els museus han de treballar fort per adaptar-se als nous temps, a les tendències, preocupacions i maneres de fer del segle XXI. La conclusió que extreu el Pla de Museus és clara i contundent: **el museu del futur serà social o no serà**.

⁶ Prova d'això són alguns dels projectes que s'estan tirant endavant per part de l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT), que uneix, organitza i coordina les institucions i organitzacions d'arreu de Catalunya que ofereixen serveis de salut pública a la població: [Projecte COMSalut \(Comunitat i Salut\)](#): pretén impulsar la reorientació del sistema sanitari cap a la promoció de la salut i la salut comunitària, i considera que els abordatges comunitaris són importants a l'hora de millorar la salut de les persones. [Programa PrSiS \(Prescripció Social i Salut\)](#): té com a objectiu disminuir el risc de l'aïllament social dels pacients, millorar-ne la salut mental positiva i la qualitat de vida mitjançant la participació en activitats del seu entorn local. En el marc d'aquest programa s'ha impulsat la creació del [Cercador d'Actius i de Salut](#), amb la voluntat de facilitar als professionals de l'atenció primària la recerca d'actius de salut, entre els quals s'hi inclouen els museus. Avui dia, el cercador incorpora les dades generals de tots els museus registrats, així com les seves extensions. En una propera fase del projecte, està previst incorporar totes les activitats relacionades amb la salut i benestar que actualment es duen a terme als equipaments culturals i museístics catalans.

Segles enrere, quan els metges tan sols es preocupaven de tractar les malalties sense tenir en compte la importància de prevenir-les i de promoure la salut; quan les persones que treballaven als museus eren especialistes en els objectes que s'hi exposaven i tenien una visió elitista d'aquests espais amb la qual la majoria de la societat no hi encaixava, l'apropament entre ambdós sectors hauria estat impensable. Així doncs, el que avui dia està estenent un pont entre el món de la salut i el dels museus és la seva **funció social**, la preocupació directa cap a les persones i la voluntat d'arribar a tenir un impacte positiu en la societat.

Per què parlar-ne mitjançant una exposició itinerant?

Els motius pels quals s'ha considerat que el format d'exposició itinerant és una bona opció per tal de transmetre el missatge que la cultura, les arts i els museus poden ser importants actius de salut per a la nostra societat són els següents:

Encaixa amb la filosofia i les maneres de treballar dels museus proposats: Com ja s'ha explicat línies enrere, els tres museus on es proposa realitzar l'exposició presenten un interès explícit pel que fa a la relació entre museus i salut. Per tant, la present proposta d'exposició podria complementar en gran mesura el projecte pilot en el qual participen juntament amb els centres d'atenció primària del seu municipi. A més, probablement també encaixaria amb les seves línies de treball. De fet, el Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu disposa d'un espai destinat precisament a exposicions sobre temàtiques en matèria de salut i benestar, motiu pel qual l'exposició "Què hauria passat si..." s'adheriria d'allò més bé a la seva programació.

Permet adreçar-se a un públic més ampli: Els projectes pilot prèviament esmentats en els quals participen els tres museus s'adrecen específicament a una població diana, amb unes patologies, dolències o males conductes concretes. Una exposició de les característiques de "Què hauria passat si..." podria contribuir a estendre aquest missatge a un públic més ampli, més enllà dels col·lectius concret a qui es dirigiran els pilots.

La itinerància pot ser un avantatge a l'hora d'aconseguir finançament: Les jornades, conferències i sessions de treball són una manera de fer arribar aquest missatge, així com les evidències generades al respecte, als professionals sanitaris i de la cultura. En canvi, el fet de tractar aquesta temàtica mitjançant una exposició a tres museus de caire municipal constitueix un canal de comunicació diferent, que pot contribuir a estendre el missatge a la població general. En aquesta línia, plantejar una exposició de tipus itinerant pot contribuir a l'hora d'aconseguir finançament, ja que les itineràncies s'entenen com una forma d'amortitzar recursos. D'altra banda, el fet de preveure la realització d'un mòdul que acompanyi la mostra principal als centres d'atenció primària pot despertar l'interès de l'àmbit sanitari a l'hora de proporcionar recursos, encara que potser en menor percentatge. La situació de creixent interès respecte al tema principal de l'exposició fa pensar que existeixen probabilitats reals respecte a l'ampliació d'itinerància de l'exposició, fet que provocaria com a conseqüència la transmissió del seu missatge a escala de país.

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

Repte en la línia del Pla de Museus: Per últim, la temàtica que pretén abordar l'exposició s'alinea considerablement amb una de les grans prioritats del Pla de Museus: fomentar la visió social dels museus tot comunicant al públic que aquests equipaments es preocupen per la comunitat i volen escoltar les seves necessitats, preocupacions i interessos.

3.

PÚBLICS OBJECTIUS

El present projecte d'exposició pretén arribar a tenir un impacte en el **conjunt de la ciutadania** de les tres poblacions on es proposa la seva itinerància: Figueres, Cerdanyola del Vallès i Cardedeu. De manera més específica, però, també es vol arribar als següents col·lectius

- Als ciutadans de les tres poblacions on es proposa realitzar la itinerància que pateixen algun tipus de **patologia o trastorn**, o bé algun tipus de **dolència** per la qual els fàrmacs i medicina tradicional presenten pocs beneficis. Atès que possiblement bona part d'aquestes persones no acostumen a freqüentar museus ni altres equipaments culturals propers al seu entorn, caldrà desenvolupar estratègies de captació, com per exemple comptar amb el suport del personal sanitari del CAP de cada població i situar un mòdul relacionat amb l'exposició a les entrades o sales d'espera d'aquests centres sanitaris.
- Als **professionals sanitaris** dels centres sanitaris del territori, que en els darrers anys han començat a tenir en compte els paràmetres de la prescripció social i la salut comunitària però que fins ara no han conegut el potencial dels museus en matèria de salut i benestar ni l'han contemplat com un actiu de salut.

4.

DIAGNÒSTICS

4.1.- DIAGNÒSTICS EXTERNS

4.1.1.- FIGUERES

Informació clau:

Dades generals:

46.381 habitants

Cultura:

17 equipaments culturals, 5 dels quals és museístic.

Molta participació en el teixit associatiu, amb més de 160 entitats, 49 de les quals són culturals

Salut:

Consell Municipal de Salut

Equipaments sanitaris:

- 2 Centres d'Atenció Primària (CAP), 1 Hospital, 2 Consultoris Municipals

Xarxa de desfibril·ladors automàtics i 3 parcs de salut

Serveis Socials:

3 centres cívics

2 oficines de serveis socials

Dades generals:

Situada a la demarcació de Girona, Figueres és la capital de la comarca de l'Alt Empordà i, d'acord amb les dades de l'Idescat (2018), té una superfície de 19,3km² i 46.381 habitants, d'entre els quals:

- 23.464 són dones i 22.917 homes
- 8.369 tenen entre 0 i 14 anys

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- 30.983 tenen entre 15 a 64 anys
- 5.785 tenen entre 65 i 84 anys
- 377 tenen 85 anys o més

Cultura:

L'atractiu cultural (i turístic) més rellevant de la ciutat és, sense cap mena de dubte, el Teatre-Museu Dalí. Aquest no és, però, l'únic museu ubicat a la ciutat que, a més, compta amb una nombrosa varietat d'equipaments culturals:

- Museu de l'Empordà
- Museu del Joguet de Catalunya
- Museu de la Tècnica de l'Empordà
- Museu de l'Electricitat – Col·lecció Hidroelèctrica de l'Empordà
- Centre Cultural Molí de l'Anguila
- Auditori Caputxins
- Auditori Narcís Monturiol – Cercle Sport Figuerenc
- Teatre Municipal El Jardí
- Sala La Cate
- Sala Erato
- Biblioteca Fages de Climent
- Casa Empordà
- Oficina de català
- Arxiu Municipal
- Casa Natal Salvador Dalí
- Refugi antiaeri de la Guerra Civil
- Castell de Sant Ferran

Si bé és innegable que el fenomen Dalí fa de Figueres la ciutat més turística de les tres poblacions catalanes objecte d'aquest projecte, la seva oferta cultural és molt més àmplia i no tan sols s'adreça al turisme sinó també als propis figuerencs i figuerenques. Prova d'això són els itineraris i visites guiades que s'organitzen des de l'Oficina de Turisme de l'Ajuntament i des dels propis equipaments culturals:

- Ruta de patrimoni del centre històric
- Itinerari de descoberta de la ciutat
- Neoclassicisme i altres corrents
- Modernisme
- Visites guiades al Castell de Sant Ferran
- Visites guiades "Descobreix la Figueres de Dalí"
- Itinerari "Bombardeigs, refugis, víctimes i refugiats – figueres – 1936-1939"
- La Guerra Civil a Figueres, 1936 – 1939
- Rutes guiades en bicicleta elèctrica des de Figueres
- Teatre-Museu Dalí programa educatiu per a famílies
- Teatre-Museu Dalí programa educatiu per a escoles
- Visita nocturna al cementiri de Figueres

D'altra banda, la cultura gastronòmica també és un gran tret de la cultura figuerenca i, de fet, de tota la comarca. Els Tastets Surrealistes⁷, inspirats en l'obra daliniana i que tenen lloc en alguns dels restaurants de la ciutat durant els mesos de juny i juliol, fan palesa la bona sintonia entre l'oferta alimentària, cultura i lúdica de la ciutat.

Pel que fa als festival i fires, culturals, tradicionals i/o gastronòmiques, la ciutat n'allotja 9 al llarg de l'any. Probablement el més famós és el Festival Acústica, un festival de referència dins el panorama musical català que el passat any 2019 va celebrar la seva 17a edició. Els altres són:

- Figueres es MOU, festival de dansa i moviment.
- La Mostra. Muntanya i Aventura.
- Festival Còmic
- Festival de Jazz
- Fires i Festes de la Santa Creu

⁷ Font: pàgina web Visit Figueres

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- Fires de Sant Josep del Brunyol de l'Empordà
- Fira d'artesanía, d'alimentació, del dibuix i la pintura
- Mostra del Vi de l'Empordà

Salut:

A Figueres s'hi ubiquen dos Centres d'Atenció Primària (CAP), un Hospital i dos Consultoris Municipals:

- Consultori Municipal de Vilatenim
- Hospital de Figueres – Fundació Salut Empordà
- CAP Ernest Lluch
- CAP Figueres Sud
- Consultori Municipal de l'Ham

L'any 2014 va entrar en funcionament a la ciutat el Consell Municipal de Salut amb la intenció de promoure la participació dels ciutadans en el camp de la salut i, al mateix temps, conformar un espai de debat i coordinació amb les institucions, associacions i entitats públiques i privades vinculades amb l'àmbit sanitari. Actualment, té posats en marxa tres programes de salut adreçats a escolars i joves, i un adreçat a famílies.

Com és ben sabut, el benestar i la salut de les persones es veu condicionada, en certa mesura, per l'entorn. En aquesta línia, a la ciutat s'hi poden trobar tres parcs de salut instal·lats a l'espai públic de la ciutat i que compten amb aparells dissenyats per fer exercici físic moderat:

- Parc urbà de Salut de la Plaça Francesc Macià
- Parc urbà de Salut al Passeig John Lennon
- Parc urbà de Salut a l'Avinguda dels Països Catalans

D'altra banda, i de la mateixa manera que en d'altres municipis catalans, compta amb una xarxa de desfibril·ladors automàtics.

Serveis socials:

A la ciutat s'hi poden trobar tres centres cívics municipals que tenen per objectiu impulsar les activitats de desenvolupament social, cultural, associatiu i participatiu dels figuerencs i figuerenques:

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- Centre cívic Creu de la Mà
- Centre cívic Joaquim Xirau
- Espai cívic Bon Pastor

A banda d'una programació que inclou activitats relacionades amb la dansa, les arts plàstiques, la gastronomia i els idiomes entre molts altres, en cadascun d'aquests centres s'hi solen trobar exposicions temporals.

Pel que fa a les oficines dels Serveis Socials, a Figueres se n'hi poden trobar dues, compostes per quatre equips diferents:

- Equips de primera acollida
- Equips de famílies
- Equips d'infància
- Equips de gent gran

A més, també cal destacar la presència del Servei d'Informació i atenció a les dones (SIAD). Així mateix, els quatre estudis elaborats recentment amb la intenció de millorar la situació dels ciutadans més vulnerables del municipi posa de manifest la consciència d'aquesta problemàtica per part de l'Ajuntament i les administracions.

Aquests quatre estudis es titulen:

- Radiografia de la pobresa de Figueres 2017
- Pla estratègic Barri de Sant Joan
- Mapa de vulnerabilitat de Figueres
- Apoderament estratègic

Teixit associatiu:

El teixit associatiu de la ciutat és molt ric i divers. Segons dades de l'any 2015, a Figueres hi havia aleshores 169 entitats, les més nombroses de les quals eren les que tenien a veure amb la cultura, l'educació, l'esport i la joventut:

- Cultura i educació: 49
- Esports, joventut i lleure: 44
- Socials i sanitàries: 41

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- Associacions de veïns: 15
- Polítiques/ economia i comerç: 12
- Altres: 9

L'Ajuntament tracta de reforçar aquest teixit i de promoure la participació ciutadana amb algunes actuacions puntuals adreçades específicament a la gent gran i amb l'objectiu d'apropar-les a les activitats culturals i d'esbarjo organitzades a la ciutat. Sovint, l'ajuntament actua en col·laboració amb algunes de les entitats presents a la ciutat, i les activitats més destacades que organitza són les visites a llocs d'interès cultural de la ciutat, els cursos sobre noves tecnologies, el club de lectura per gent gran i el préstec a domicili.

4.1.2.- Cerdanyola del Vallès

Informació clau:

Dades generals:

57.740 habitants

- índex d'envelliment del 117,3
- índex de dependència global el 52,01
- índex de recanvi del 122,06

Cultura:

4 equipaments culturals, 2 dels quals són museístics

47 entitats culturals d'un total de 104 a ciutat

Salut:

Interès per la promoció de la salut i la salut pública

Equipaments sanitaris:

- No hi ha hospital públic
- 6 Centres d'Atenció Primària (CAP)

Serveis Socials:

9 equipaments de promoció social

5 programes socials impulsats pel Servei de Promoció Social

Dades culturals:

Cerdanyola del Vallès és una ciutat que pertany a la comarca del Vallès Occidental (Barcelona) i que, segons dades de l'Idescat (2018) té una superfície de 30,56 km² i una població de 57.740 habitants, d'entre els quals:

- 28.259 són dones i 29.481 homes
- 8.460 tenen entre 0 i 14 anys
- 38.615 tenen entre 15 i 64 anys
- 9.390 tenen entre 65 i 84 anys
- 1.275 tenen 85 anys i més

Aquestes dades es poden traduir en un índex d'envelliment del 117,31; un índex de dependència global el 52,01 i un índex de recanvi del 122,06.

Cultura:

Cerdanyola del Vallès és una ciutat molt activa culturalment, que compta amb força varietat pel que fa als seus equipaments culturals i que acull activitats culturals i festivals de caire divers.

El seu principal centre cultural és l'Ateneu de Cerdanyola, que s'utilitza com a seu de diverses entitats, i alberga el teatre, la ràdio i sales per a activitats, reunions, exposicions i tallers. A més, en aquest mateix edifici és on s'hi troben les oficines del Servei de Cultura.

A banda d'aquest gran centre, amb una superfície de més de 3.000 m², Cerdanyola compta amb una biblioteca i amb dos museus. Precisament, durant l'any 2019 s'ha realitzat a la biblioteca una mostra que té a veure amb l'àmbit de la salut, i concretament amb la malaltia de l'Alzheimer, malaltia sobre la qual també existeix una associació a la ciutat. Pel que fa als museus, un d'ells és el Museu d'Art de Cerdanyola, un dels tres museus catalans proposats perquè aculli l'exposició itinerant que motiva la realització d'aquest projecte, i del qual es proporcionarà més informació en un altre apartat. L'altre equipament museístic és el Museu d'Història de Cerdanyola, que consta de diversos espais i elements històrics i patrimonials repartits per la ciutat i que actualment té com a seu principal el Museu i Poblat Ibèric de Can Oliver.

En relació a les activitats culturals i als festivals, cal destacar-ne els següents: en l'àmbit de la música i la dansa, el Festival Internacional de Blues, que el passat 2019 va celebrar la seva XXIX edició; i en el sector del teatre, el Mac & Xic Teatre Infantil. En l'àmbit de la literatura, s'ha impulsat recentment la primera edició del Festival de Narrativa, que prova com l'activitat cultural de la ciutat no només es manté sinó que continua creixent. Algunes d'aquestes activitats són promogudes directament per l'Ajuntament, i d'altres pel gran nombre existent d'associacions dedicades a la cultura.

La seva Festa Major es celebra el primer cap de setmana de maig, coincidint amb el Roser de Maig, i la Festa de tardor coincideix amb Sant Martí, l'11 de novembre.

Salut:

La ciutat no disposa de cap hospital públic, però sí d'un Centre d'Atenció i Seguiment a les Addiccions (CASC), d'un Centre de Medicina Correctiva i de 6 Centres d'Atenció Primària (CAP):

- CAP Canaletes
- CAP Fontetes
- CAP II Cerdanyola-Ripollet
- CAP La Farigola
- CAP Salut Mental
- CAP Serraperera

En relació a l'àmbit sanitari, l'ajuntament està interessat en impulsar polítiques de promoció de la salut; és a dir, el conjunt d'actuacions, prestacions i serveis destinats a fomentar la salut individual i col·lectiva i a impulsar l'adopció d'estils de vida saludables per mitjà de les intervencions adequades en matèria d'informació, comunicació i educació sanitàries⁸. Així doncs, es posa de manifest la importància que el govern de la ciutat dona al concepte de salut pública, el qual es defineix com el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat mitjançant la mobilització de recursos humans i materials per a protegir i promoure la salut de les persones, prevenir la malaltia i tenir cura de la vigilància de la salut pública.

⁸ Llei 18/2009, de Salut Pública a Catalunya

Segons dades del Pla Estratègic sanitari del Vallès Occidental⁹ presentat l'any 2017, a la zona est de la comarca (on s'ubica Cerdanyola del Vallès) la percepció de salut és lleugerament inferior a la de la mitjana de Catalunya. Quant a problemes de salut crònics o de llarga durada, així com dolor, malestar, ansietat i excés de pes, els resultats també són més desfavorables a la part est de la comarca. De fet, i pel que fa a la obesitat, aquesta àrea de la comarca presenta un valor considerablement més alt que el de la mitjana de Catalunya (un 16,5% envers al 12,6%). Tanmateix, la probabilitat de patir un problema de salut mental és superior a la part oest de la comarca, mentre que a la zona est està molt per sota de la mitjana catalana (1,8% en front al 4,20%).

En ambdues parts de la comarca, la principal causa de mort són els tumors, a la qual segueixen les malalties de l'aparell respiratori.

Serveis socials:

Pel que fa a l'àmbit dels serveis socials, la ciutat compta amb 9 equipaments de promoció social i amb 7 entitats, 3 de les quals es dediquen específicament a malalties o a la vellesa. També cal fer esment del Servei d'Atenció Integral a les Diversitats Sexuals i de Gènere, que ofereix atenció i acompanyament a les persones LGTBIQ+, i al Centre d'Informació, Atenció i Recursos per a dones.

A banda d'aquestes entitats, no hem d'oblidar la labor que desenvolupa el Servei de Promoció Social de l'Ajuntament, que té per objectius¹⁰:

- Regular i ordenar el sistema de serveis socials amb la finalitat de garantir-hi l'accés universal per a fer efectiva la justícia social i promoure el benestar del conjunt de la població.
- Aconseguir que els serveis socials es prestin amb els requisits i la qualitat òptima necessaris per a garantir la dignitat i la qualitat de vida de les persones.

Per tal d'apropar-se al màxim possible a l'assoliment d'aquests objectius, el servei desenvolupa els següents programes:

- Programa de primera atenció
- Programa d'infància i família
- Programa de joventut i adults

⁹ CatSalut. Servei Català de la Salut. *Pla estratègic Sanitari Vallès Occidental 2017 – 2020*. [En línia] [Data de consulta: 20 d'octubre de 2019] Disponible a: https://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/coneix_catsalut/plans-estrategics-sanitaris/valles-occidental/presentacio-pes-valles-occidental.pdf

¹⁰ Informació extreta del seu [lloc web](#).

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- Programa d'atenció a les persones amb discapacitat
- Programa de gent gran, del qual és especialment rellevant en el marc d'aquest projecte l'espai d'artteràpia i les passejades culturals, sortides que es realitzen un cop al mes amb la finalitat de descobrir el patrimoni històric, cultural i fer exercici alhora que es coneix gent.

Finalment, també cal deixar constància dels centres cívics, organismes que fomenten la participació ciutadana en diverses accions i activitats, moltes d'elles de caire social i cultural. A Cerdanyola s'hi localitzen 7 centres cívics:

- Centre Cívic Banús-Bonasort
- Centre Cívic Mancomunitat
- Centre Cívic Les Fontetes
- Centre Cívic Serraperera
- Centre Cívic Montflorit
- Centre Cívic El Turonet
- Centre Cívic Sant Ramon

Teixit associatiu:

Arrel del breu diagnòstic realitzat a la ciutat, que posa el punt de mira en l'àmbit cultural, el social i el sanitari, queda palès com Cerdanyola del Vallès gaudeix d'una considerable participació ciutadana i, encara, té força en compte la diversitat. S'ha fet esment d'algunes de les entitats i associacions existents més representatives dels tres àmbits analitzats, però, certament, n'hi ha moltes més, i gairebé la meitat del total es conforma per entitats de caire cultural i molt divers. La suma del total supera el centenar:

- 47 entitats culturals (música i dansa, arts plàstiques, literatura, cultura tradicional, fotografia i cinema, teatre, patrimoni i cases regionals entre d'altres)
- 20 entitats de joves
- 35 entitats d'acció social (incloent aquí els casals de gent gran)
- 2 entitats de salut (una d'elles una associació d'animals i una altra que dona recolzament als pares de nens i nenes amb càncer)

4.1.3.- CARDEDEU

Informació clau:

Dades generals:

18.165 habitants

- índex d'envelliment del 115,2
- índex de dependència global el 54,71
- índex de recanvi del 94,32

Cultura:

7 equipaments culturals, 1 dels quals és museístic.

Molta participació en el teixit associatiu, amb diverses entitats culturals (moltes d'elles ubicades a l'edifici Vil·la Paquita)

Salut:

Pla Local de Salut Municipal (2019 – 2023)

Interès per la promoció de la "Salut comunitària" i "Salut a totes les polítiques"

Equipaments sanitaris:

- No hi ha hospital públic
- 1 Centre d'Atenció Primària (CAP) i un centre mèdic privat

Serveis Socials:

5 equipaments de promoció social

6 programes de Serveis Socials

Dades generals:

La vila de Cardedeu pertany a la comarca del Vallès Oriental (Barcelona) i té una superfície de 12,1 km². Segons dades de l'Idescat (2018) té una població de 18.165 habitants, d'entre els quals:

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- 9.723 són dones i 8.892 són homes
- 3.410 tenen entre 0 i 14 anys
- 11.945 tenen entre 15 i 64 anys
- 2.374 tenen entre 65 i 84
- 436 tenen 85 anys i més

Aquestes dades es poden traduir en un índex d'envelliment del 115,2; un índex de dependència global del 54,71 i un índex de recanvi del 94,32. Així doncs, una de les característiques de la població és l'envelliment i el sobrenvelliment. També cal destacar que un 10% de la població empadronada va néixer a l'estranger¹¹.

Malgrat trobar-se situada a 9 km de la capital, Granollers, i a 38 de Barcelona, es tracta d'una població molt agrària i de tradició agrícola, amb presència de conreus extensius i alzinars.

Cultura:

A banda de trobar-se en un entorn natural privilegiat i ben proper a la capital catalana, Cardedeu compta amb un seguit d'equipaments culturals que gaudeixen d'una àmplia acceptació i participació ciutadana, com el Teatre Auditori de Cardedeu, el Cinema Esbarjo i el Museu Arxiu Tomàs Balvey (MATBC), la direcció del qual també gestiona el Casal de Cultura Dr. Daurella. De la mateixa manera, també cal fer esment de la presència de la Biblioteca Pública Marc de Vilalba, la Sala polivalent Tèxtil Rase i la Sala Sarau.

El seu patrimoni arquitectònic és tan ric com divers; des d'edificis modernistes integrats en la Ruta Raspall (el cognom de l'arquitecte que, des de principis del segle XX i fins als anys 30, fou l'arquitecte municipal de la vila; Joan Raspall), fins a edificis de molts altres estils, com ara l'eclecticisme, el classicisme i el noucentisme. A banda d'aquests edificis, però, al terme de la vila s'hi poden trobar molts altres llocs d'interès, d'entre els quals destaquen el Dolmen de Pins Rosers, la Vila romana del Pla de les Parets, l'església de Santa Maria de Cardedeu, la Capella de Sant Corneli i Sant Cebrià, i la Farmàcia Balvey. Aquesta última és gestionada pel museu i forma part de la seva col·lecció permanent.

¹¹ *Activem Salut a Cardedeu. Pla Local de Salut Municipal. 2019 – 2023. Etcèteres. Ajuntament de Cardedeu. 2019: Cardedeu. Pg. 7.*

Salut:

A Cardedeu hi ha un únic equipament sanitari públic, el CAP Can Borràs, i el centre mèdic privat Dr. Klein.

L'any 2018 es va acabar de redactar el Pla Local de Salut Municipal 2019 – 2023¹², que aborda la salut des de tots els àmbits (educatiu, esportiu, cultural...) i que dona importància a conceptes com el de “salut comunitària” i “salut a totes les polítiques”.

Segons l'estudi, factors com l'entorn natural del municipi, la presència de botigues i mercats amb productes ecològics i de proximitat i l'existència d'un teixit social i associatiu molt fort i divers són els que contribueixen a gaudir de bona salut i sensació de benestar. De fet, la majoria de persones enquestades per a la realització de l'estudi consideren que a Cardedeu hi ha una bona qualitat de vida. No obstant això, l'informe també ha detectat una sèrie de problemes i necessitats en relació amb la salut, que tenen a veure amb el consum d'alcohol i altres substàncies entre els adolescents, la vulnerabilitat del col·lectiu immigrant i de la gent gran que viu sola, la mala alimentació dels infants i la presència de violència de gènere entre els adolescents.

D'acord amb les dades incloses en aquest estudi, els principals problemes de salut crònics tenen com a base l'obesitat, i un 12% de la població adolescent pateix de sobrepès, fet que precisament apunta que puguin desenvolupar aquests mateixos problemes en un futur si no s'actua al respecte.

Serveis socials:

El municipi de Cardedeu compta amb els següents equipaments de promoció social:

- Casal de la Gent Gran
- Centre de dia municipal Les Teixidores
- Casal de gent gran Fàbrica Vella
- La Mongia, un centre de formació que ofereix als joves del municipi serveis d'orientació acadèmica i projectes d'orientació laboral entre d'altres.

A més, també cal destacar la tasca dels diversos serveis socials existents:

- Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD)
- Servei de mediació ciutadana
- Servei de primera acollida
- Servei d'atenció domiciliària (SAD)

¹² Les dades, estadístiques i indicadors que apareixen en aquest Pla han estat extretes de les següents fonts: Indicadors de Salut Local de Cardedeu, Programa Hermes de la Diputació de Barcelona, Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS).

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

- Servei d'Intermediació en Deutes de l'Habitatge (SIDH)
- Servei d'orientació professional.

Teixit associatiu:

Cardedeu és considerat com un municipi molt actiu i dinàmic en relació al seu teixit associatiu, on s'hi celebren festes, fires i mercats durant tot l'any. Això, sumat a les obres de teatre, projeccions de pel·lícules, concerts i activitats infantils fan que bona part d'aquesta activitat tingui a veure directament amb la cultura, tant des de la seva vessant més artística com popular.

Així doncs, destaquen les següents entitats culturals:

- Teatre Escena (que col·labora habitualment amb el MATBC)
- Bar Tarambana, que potencia la cultura amb lectura de conte per a nens, promoció de grups locals, tallers d'escriptura i presentacions de llibres.
- Vil·la Paquita, seu de diferents entitats de Cardedeu i de l'Oficina del Consorci per a la Normalització Lingüística de Cardedeu

D'altra banda, cal destacar novament la labor del Casal de la Gent Gran, també molt actiu i participatiu amb les festes i activitats culturals de la vil·la

4.2.- DIAGNÒSTIC INTERN

4.2.1.- MUSEU DE L'EMPORDÀ

Dades generals
Nom del museu: Museu de l'Empordà
Tipologia: Museu municipal i d'art
Adreça: Rambla, 2. Figueres (Girona).
Any d'inauguració: 1946
Altres: Forma part de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya

Edifici:

L'edifici on es troba ja va ser construït amb la funció de museu, i va ser inaugurat l'any 1947 i declarat Bé Cultural d'Interès Nacional. Les col·leccions del museu es conservaven i exposaven a Figueres des de molt més antic, concretament des del 1885, any en què l'Institut d'ensenyament secundari Ramon Muntaner rebé un lot de peces en dipòsit procedents del Museu del Prado, que podien fer servir els alumnes de Belles Arts per realitzar pràctiques. Des d'aleshores, la col·lecció es va anar ampliant gràcies a diverses donacions amb obres d'artistes tan coneguts com Nonell, Martí Alsina, Joaquim Mir, Miquel Blay i Frederic Marès entre d'altres.

Descripció:

El Museu de l'Empordà es dedica a la recerca, conservació i difusió del patrimoni cultural local i comarcal, que ofereix als seus visitants una aproximació històrica de les seves col·leccions i para especial atenció a la creació artística contemporània. A banda d'una important col·lecció d'obres d'art d'allò més significatives pel panorama artístic català, que és la que omple en major mesura les sales, el museu també salvaguarda col·leccions d'arqueologia, art medieval i pintura barroca.

Malgrat l'afluència turística a la ciutat i la presència de visitants estrangers a les seves sales, el museu, així com les activitats i exposicions temporals que programa, es dirigeixen especialment al públic local i escolar. En canvi, i atès que l'oferta d'activitats familiars és pràcticament inexistent, no sembla de moment aquest tipus de públic sigui una de les seves prioritats.

Accessibilitat (física, persones amb diversitat funcional...):

La visita al museu està adaptada per a persones amb mobilitat reduïda. En canvi, i fins ara, no es contempen mesures especials per facilitar la visita a persones amb altres dificultats (com ara les visuals o auditives).

Materials i recursos principals:

A les sales on s'exposa la col·lecció permanent, les peces van acompanyades de cartel·les amb informació tècnica, i els plafons amb textos de les parets introdueixen breument els diferents àmbits. Així doncs, destaca la falta d'altres recursos museogràfics que, en canvi, si que es troben presents en algunes de les seves exposicions temporals, com ara la que es titulava "El país dels cuiners. De Ca la Teta a elBullí", en la qual la presència d'audiovisuals, d'un mapa interactiu i de petites escenografies que reproduïen el parament de taula de les fondes i restaurants més emblemàtics de la comarca eren els principals atractius.

Relació del museu amb l'àmbit de la salut:

El museu ha elaborat recentment el seu nou pla director, el principal pilar del qual és la inclusió (motiu pel qual col·laboren amb diversos programes, com els de "Joves en pràctiques", "Substitució de Mesures Penals" i "Enfeina't"). És en aquesta línia que l'equip directiu presenta un gran interès en desenvolupar activitats que contribueixin a promoure la salut de les persones, ja que l'entenen com una manera de seguir desenvolupant les principals línies del pla.

Tot i no haver treballat específicament l'àmbit de la salut i el benestar, si que l'aborden a través de línies generals. Les activitats realitzades fins ara s'han dirigit majoritàriament al públic adult i local, i són les següents:

- **Jo, l'art i la meva ciutat – Artteràpia:** Cicle dedicat a l'Arteràpia i a l'autoconeixement, amb la intenció de millorar el benestar i la salut percebuda de les persones participants. Mitjançant el procés art-terapèutic es pretén activar la creativitat i l'aprofundiment interior.
- **La teva vida, una obra d'art – Mindfulness:** Programa que relaciona els àmbits de la salut i la cultura i té per objectiu fomentar els hàbits saludables relacionats amb la nostra forma de pensar i sentir. Consisteix en preparar diverses activitats al museu que apropin les obres exposades als participants mitjançant tècniques de mindfulness, de sons harmònics i de respiració conscient. Al mateix temps, s'intentarà promoure un estil de vida més saludable.

Mitjans de comunicació del museu:

El museu disposa de pàgina web pròpia, si bé fa utilitza el butlletí per informar als seus subscriptors de la seva programació i novetats. Pel que fa a les xarxes socials, té compte de Facebook, Twitter i Instagram.

4.2.2.- MUSEU D'ART DE CERDANYOLA**Dades generals**

Nom del museu: Museu d'art de Cerdanyola (MAC)

Tipologia: Museu municipal i d'art

Adreça: Carrer de Sant Martí, 88. Cerdanyola del Vallès (Barcelona)

Any d'inauguració: 2009

Altres: Forma part de la Xarxa de Museus d'Art, de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona i de la Ruta Europea del Modernisme.

Edifici:

L'edifici que actualment alberga el museu fou construït l'any 1894 i és un dels edificis modernistes més importants de la ciutat. Inicialment era el Teatre-Casino dels estiejants, posteriorment es transformà en la torre d'estiueig d'Evarist López i, finalment, en els laboratoris farmacèutics Can Domènech, motiu pel qual a dia d'avui el museu també es coneix sota del nom de Can Domènech. Als anys 90 va passar a ser propietat de l'Ajuntament, que tenia la intenció d'enderrocar-lo. Una protesta ciutadana ho va impedir i, gràcies a les mobilitzacions, les obres per convertir l'edifici en museu van començar el 2006. Tres anys després, l'edifici reobria novament les seves portes. L'última reforma que ha patit el museu va ser l'any 2019, i es va centrar exclusivament en el jardí.

Descripció:

El MAC promou la recerca, conservació i difusió del patrimoni artístic cerdanyolenc. Bona part de la seva exposició permanent està estretament vinculada a la història de la vila, que fou la residència d'estiueig de molts artistes i intel·lectuals durant l'època del modernisme, el noucentisme i l'art decó. Així doncs, al museu s'hi conserven obres de reconeguts personatges, com ara Ismael Smith, Josep Llimona, Ramon Cases, Alexandre de Riquer, Apelles Mestres, Manolo Hugué, Joan Rebull i Manuel Humbert entre molts altres.

Tanmateix, la peça més destacada del museu és d'autoria anònima. Es tracta dels tres plafons de les "Dames de Cerdanyola" realitzats aproximadament durant la primera dècada del segle XX per decorar l'edifici quan ja havia passat a ser la residència del senyor López.

L'exposició permanent del museu s'ubica a la planta baixa, on també hi ha dues sales d'exposicions temporals. Al primer pis hi ha una altra sala d'exposicions temporals, a més de la sala d'actes, les aules didàctiques i les oficines.

A dia d'avui, i malgrat les obres d'artistes de renom amb les quals compta el MAC, Cerdanyola del Vallès no és una ciutat especialment turística, motiu pel qual el públic principal al qual s'adreça el museu és el local i, més concretament, el familiar i escolar. Ara bé, des del museu també es té molt en compte

Accessibilitat (física, persones amb diversitat funcional...):

El MAC és un museu accessible per a persones amb mobilitat reduïda i per persones amb discapacitat auditiva i visual. En aquesta línia, cal fer esment d'un interessant recurs dedicat al conjunt més emblemàtic del museu, i que s'anomena "Les Dames de Cerdanyola amb els 5 sentits". Així doncs, aquest recurs té la intenció d'apropar la peça a tots i cadascun dels visitants del museu, ja que també pot ser especialment atractiu pel públic escolar i per la gent gran. D'altra banda, al llarg de l'exposició permanent també hi ha instal·lacions dedicades a l'olfacte, a l'oïda i al tacte, que pretenen aproximar les obres i continguts a partir d'una experiència més vivencial.

Materials i recursos principals

L'exposició permanent es compon principalment de peces exposades en vitrines i textos, plafons i cartel·les situats a les parets. Ara bé, també hi són presents un seguit de folis de mida DINA4 amb informació addicional (especialment, sobre el paper de les dones artistes), i unes quantes rèpliques de peces per ser tocades, audiovisuals que s'activen quan detecten moviment, flascons amb olors relacionades amb les col·leccions, etc. I encara, algunes de les peces de les vitrines imiten biblioteques o escriptoris d'alguns artistes, motiu pel qual el recurs escenogràfic també és present al museu. En definitiva, i tot i la línia museogràfica aparentment clàssica, la intenció de mostrar les col·leccions de manera més amena i didàctica es presenta a l'interior d'aquest museu.

Activitats educatives:

A la planta baixa es disposa de dues petites àrees de descans, una d'elles es troba al vestíbul i compta amb informació de propostes culturals a la ciutat i informació sobre serveis socials: servei d'informació i assessorament jurídic en matèria estranger i mobilitat, servei d'atenció integral a les diversitats sexuals i de gènere, centre d'informació i atenció i recursos per a dones.

Això suposa un punt diferencial i parla de l'interès del museu a treballar pel servei de la societat i de les problemàtiques comunes i actuals. El MAC dona importància a desenvolupar i reforçar la seva funció social i això també queda reflectit amb els seus programes socials i comunitaris adreçats a:

- Famílies
- Escoles
- Joves
- Salut i benestar: "la mirada de l'altre"
- Accessibilitat
- Dones i alliberament LGBT

D'entre totes les activitats que realitza, és interessant destacar les sessions de mindfulness i artteràpia i, d'altra banda, les que s'adrecen a un públic intergeneracional, posant en contacte els adolescents amb gent de la tercera edat.

A banda de les exposicions temporals i de la programació d'activitats per a diferents públics, al MAC també s'hi celebren cicles d'art, música i espectacles i poesia i literatura.

Relació del museu amb l'àmbit de la salut:

Des de fa anys, l'equip directiu té la intenció de redefinir el seu concepte de museu, i ha estat desenvolupant un programa social amb la intenció d'obrir les portes del museu a noves mirades i nous col·lectius.

El que pretén és crear un espai de descans, oci i lleure en el marc de l'experiència museística. A la vegada, també volen treballar per convertir-se en un espai especialitzat i de referència que reculli totes les experiències en relació al paper de les arts i els museus en el benestar i la salut de les persones.

Fins ara, el museu ha realitzat les següents activitats relacionades amb la salut i el benestar, i en col·laboració amb diverses entitats:

- La mirada de l'altre: Projecte que consisteix en treballar amb els usuaris del Centre de Salut Mental de Cerdanyola Ripollet (CSMA) per tal que s'apropin a l'art contemporani i l'entenguin com un mitjà d'expressió. Es té la intenció que els participants s'integrin i facin ús d'espais comunitaris, com ara el museu, i que es relacionin amb el col·lectiu d'artistes locals a través de la "parella artística"
- Visual Thinking Strategies (VTS): Visites programades en col·laboració amb el CSMA que segueixen els paràmetres del VTS i potencien l'experiència sensorial en un entorn de refugi i tranquil·litat.
- Visites per a malalts d'Alzheimer: Es duen a terme trimestralment el col·laboració amb el CCCB amb la intenció que les persones que pateixen aquesta malaltia, així com la seva família i persones cuidadores, no quedin al marge de l'activitat cultural.
- Programa Artteràpia:

Mitjans de comunicació del museu:

El MAC compta amb una pàgina web pròpia, amb un bloc, i amb les següents xarxes socials: facebook, twitter, flickr, pinterest i instagram. D'altra banda, també es pot trobar informació sobre el museu a la pàgina web de l'Ajuntament i a la de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

4.2.3.- MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE CARDEDEU

Dades generals
Nom del museu: Museu Arxiu Tomàs Balvey (MATBC)
Tipologia: Museu municipal
Adreça: Carrer Dr. Daurella, 1. Cardedeu (Barcelona)
Any d'inauguració: 1975
Altres: Forma part de la Xarxa de Museus de Farmàcia de Catalunya i de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

Edifici:

L'edifici que alberga el museu és el Casal Daurella, l'antiga casa d'estiueig de la família Daurella, actualment catalogat com a BCIL. L'edifici, d'estil neoclàssic, va ser construït l'any 1848 i adquirida pel senyor Daurella el 1907. L'any 1973 la família cedí l'edifici a l'Ajuntament amb la condició que s'utilitzés com a centre d'activitats culturals, i no polítiques. Dos anys més tard el MATBC obria les seves portes, retornant-li la vida a l'edifici i compartint-lo amb tots els vilatans¹³.

Descripció:

El MATBC consta de quatre plantes, tres de les quals són visitables. A la planta baixa, a banda de l'entrada i el mostrador, hi ha una sala d'exposicions temporals i l'accés al jardí. A la primera planta s'hi troben les oficines i l'arxiu del museu, obert a consulta un cop a la setmana. A la segona planta és on s'hi troba la farmàcia i la part de la col·lecció permanent que hi té a veure. A més, alguns dels espais d'aquesta planta també s'han utilitzat per emplaçar-hi exposicions culturals. Finalment, a la tercera planta hi ha una petita sala d'actes i, a la resta d'espai, s'hi exposen les peces que tenen a veure amb les col·leccions de Balvey qui, a banda de farmacèutic, fou un excel·lent col·leccionista.

¹³ Informació extreta de l'Inventari del Patrimoni arquitectònic català

Tant és així, que el alberga una gran diversitat de col·leccions, d'entre les quals destaca l'antiga farmàcia Balvey, datada de l'any 1780 i amb més de 200 pots de ceràmica, als quals s'hi sumen una vintena de pots cilíndrics, flascons i petites ampolles de vidre. Va estar en funcionament fins l'any 1943 i, dos anys més tard de la mort de Tomàs Balvey, el 1956, va passar a ser propietat de l'Ajuntament. Actualment es pot visitar a la segona planta del museu.

A la segona planta hi ha una sala d'exposicions temporals i un jardí botànic amb plantes remeieres i medicinals. De fet, el jardí es concep com una sala d'exposicions més, amb pla particularitat de trobar-se ubicada a l'aire lliure i que, de fet, complementa la missió principal del museu: promoure la salut i el benestar de les persones. Antigament, el jardí formava part antigament del Casal Daurella, i tot i que ha patit moltes modificacions al llarg dels anys, encara conserva molts dels arbres originals.

Tal i com es percep des de l'equip del museu, bona part de la resta de col·leccions recorden els antics Gabinetes de Curiositats (si bé molt més per la seva diversitat i no tant per la seva disposició a les sales). S'hi poden trobar peces que tenen a veure amb un ampli i divers ventall de temàtiques: numismàtica, geologia i paleontologia, etnologia, armes, arqueologia, zoologia, indumentària, ceràmica, escultura i pintura, mobiliari i objectes vinculats amb el món domèstic i amb la maquinària.

Dins la faceta de col·leccionista de Balvey s'hi inclou el gran interès que tingué per recopilar una gran quantitat d'arxius i documents sobre la història del municipi. És per aquest museu que aquest equipament rep el nom de museu-arxiu. L'arxiu del museu és independent al municipal i consta, en bona part, del fons documental, bibliogràfic i hemerogràfic conservat per Balvey sobre la història de Cardedeu. El fons total també es compon, però, de dos arxius més: l'Arxiu Pau Fort, compost principalment per plaques de vidre, fotografies en paper i negatius, i l'arxiu Francesc Cot, amb imatges i reculls de premsa sobre el Futbol Club Cardedeu.

Si bé, antigament, Cardedeu havia estat la residència d'estiueig d'importantes famílies provinents de les grans ciutats, a dia d'avui el municipi no és gaire turístic, motiu pel qual el museu s'adreça principalment al públic local. A més, té molt bona relació tant amb les escoles com amb el CAP, amb qui ha col·laborat nombroses vegades per la realització de diverses exposicions.

Accessibilitat (física, persones amb diversitat funcional...):

L'antic Casal Daurella ha estat objecte de diverses intervencions i de tot un seguit de canvis i renovacions que l'han adaptat a la seva nova funció de museu. Per exemple, disposa d'ascensor i totes les plantes, a més del jardí, són fàcilment accessibles per persones amb problemes de mobilitat.

Com a museu de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, també disposa de la instal·lació "La Mirada tàtil", una iniciativa de la diputació per tal d'apropar el contingut dels museus als visitants amb problemes de visió. I encara, també poden accedir a les explicacions de, concretament, la farmàcia Balvey, gràcies a un àudio automàtic que s'activa quan detecta moviment.

Per últim, cal afegir que actualment el museu es troba pendent d'iniciar una fase de renovació de la segona planta, amb la intenció d'incorporar-ho recursos tecnològics, fins aleshores pràcticament absents a totes les sales.

Materials i recursos principals:

Malgrat la falta d'elements tecnològics, el museu ha aconseguit interpel·lar al visitant mitjançant altres vies. Prova d'això són algunes de les exposicions temporals dissenyades recentment per l'equip del museu, com ara la que tingué lloc el passat any 2019 "Si tu no decideixes, decidiran per tu!", adreçada concretament al públic adolescent, al qual s'instava a participar permetent-los manipular alguns dels objectes exposats, fent-los agafar i llegir missatges o fent punteria en una diana on el color vermell simbolitzava els comportaments sexuals de risc i, el verd, els comportaments segurs. En definitiva, els principals recursos museogràfics emprats en aquest museu són d'allò més interactius i participatius, malgrat que el component digital no hi és gaire present.

Activitats educatives:

Si bé no tots els museus catalans ho contemplen d'aquesta manera, per activitats educatives no tan sols fem referència a l'etapa escolar, sinó a totes les etapes de la vida, en el benentès que els éssers humans no deixem d'aprendre i adquirir coneixements de tot tipus des del moment en el qual naixem.

El MATBC és un dels principals actius culturals de la vila, i organitza nombroses i diverses activitats al llarg de l'any. Cal destacar en aquesta línia els cursos de pintura i ceràmica, els tallers infantils i familiars, la diada modernista, i els tallers, concerts i tastets que s'ofereixen al jardí.

Relació del museu amb l'àmbit de la salut:

Tot complint amb el que explicita la seva missió, el museu programa moltes de les seves activitats i exposicions amb la intenció de promoure el benestar i la salut de les persones. Per tal de fer-ho de la manera més professional possible, col·laboren sovint amb el CAP del municipi, fins al punt que moltes vegades han estat els propis treballadors sanitaris els que han fet de comissaris de les exposicions temporals, com ara en cas de la que tingué lloc el passat any 2019 amb el nom: "Si tu no decideixes, decidiran per tu!". D'altra banda, també han col·laborat amb la Creu Roja, amb els Serveis Socials de l'Ajuntament i amb diverses entitats de la població.

Pel que fa a les activitats, moltes de les que tenen a veure amb aquesta temàtica es duen a terme al jardí, i tenen a veure amb l'aprofitament i correcte utilització de les plantes remeieres i medicinals que s'hi poden trobar. Tanmateix, el museu desenvolupa altres programes, com per exemple el "Curar-nos en salut", que es compon

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

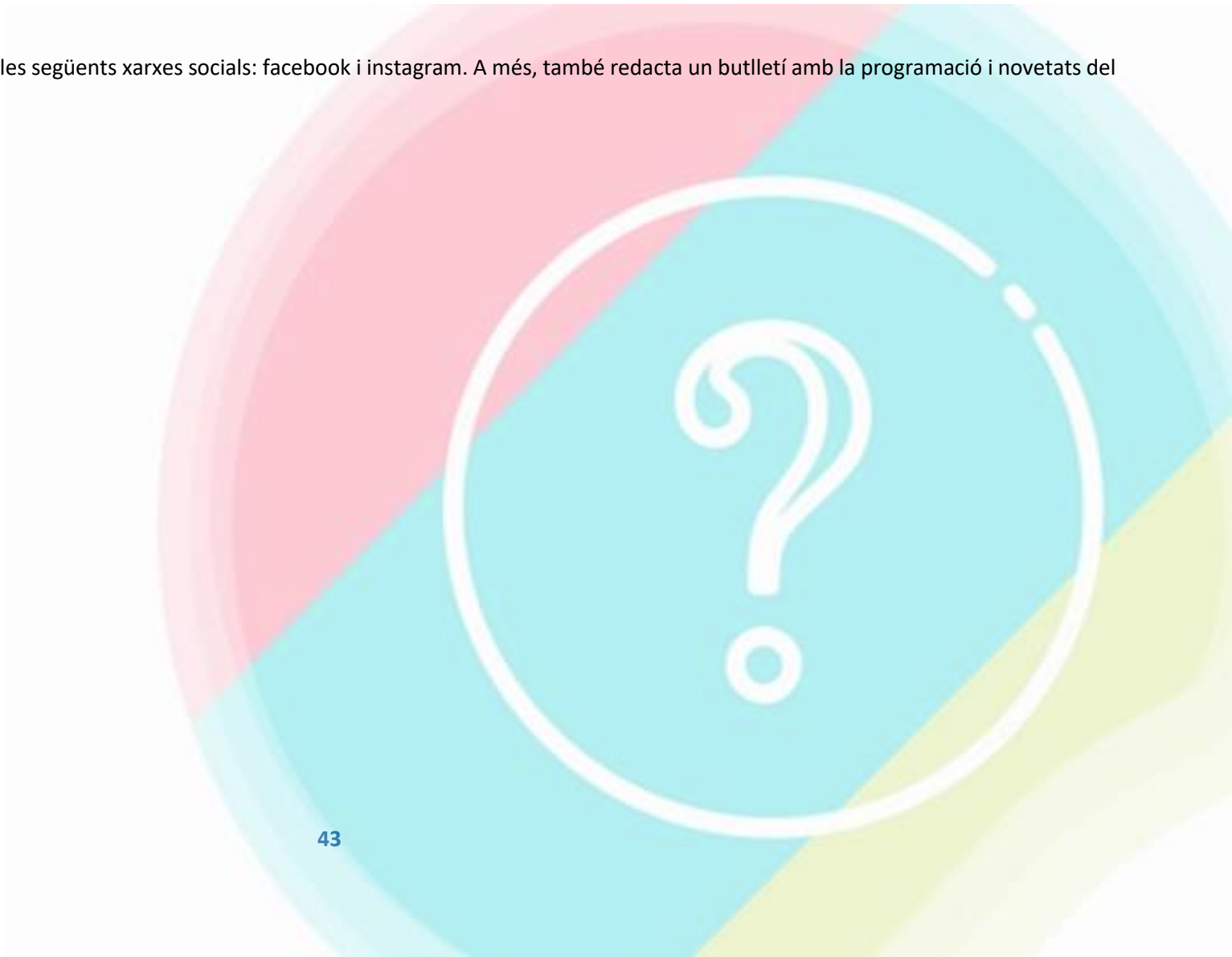
Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

de tallers de cuina saludable, art i cuina, licors, etc. Per últim, i si bé en el cas dels cursos de pintura i ceràmica no existeix la intenció prèvia de tractar qüestions sobre salut, la direcció del museu ha percebut que aquests cursos son positius per aquells inscrits que, circumstancialment, pateixen d'algun tipus de demència o malaltia mental

Mitjans de comunicació del museu:

El MATBC disposa d'una pàgina web pròpia i de les següents xarxes socials: facebook i instagram. A més, també redacta un butlletí amb la programació i novetats del museu que envia a tots els seus subscriptors.

5.

YOMAS BALUCH

DAFO

Fortaleses	Debilitats
<ul style="list-style-type: none"> • Col·laboració en un projecte pilot d'Arts in Health en el qual participen els tres museus seleccionats • Conèixer els responsables dels tres museus i altres agents interessats (Servei de Museus, ICS i ASPCAT) • Conèixer les instal·lacions dels tres museus i els seus espais disponibles per a exposicions itinerants • Conèixer les instal·lacions de dos dels CAPS on es proposa ubicar un mòdul de l'exposició • Comptar amb una clara concepció del tipus d'exposició desitjat (interactiva, amena, explicativa) • Possibilitat de comptar amb la col·laboració de l'ICS en termes de comunicació, divulgació i contactes del món de la salut 	<ul style="list-style-type: none"> • Necessitat d'incorporar a l'equip un/a professional en l'àmbit de la museografia i el disseny gràfic • Necessitat d'incorporar a l'equip experts/es en l'àmbit científic i sanitari • No conèixer les instal·lacions d'un dels tres CAPS. • Dificultat d'atraure dos públics objectius força diferenciats.
Oportunitats	Amenaces
<ul style="list-style-type: none"> • Creixent interès per la connexió entre les arts, la cultura, els museus i la salut; que encara s'ha accentuat més durant els mesos de pandèmia. • Possibilitats d'aconseguir finançament, suport i recursos tant per part de l'àmbit cultural com del sanitari. • Possibilitat que museus i CAPS d'altres poblacions es mostrin interessades en acollir l'exposició. • Clar encaix entre la temàtica proposada i el tipus de museus seleccionats. • Possibilitat d'integrar el jardí de dos dels museus en el projecte • Bona comunicació de transport públic a les tres poblacions. • Poca distància entre els CAP i museus de cada població (entre 7 i 14 minuts a peu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Possible presència d'una proposta similar en, almenys, dos dels tres museus seleccionats. • Competència d'altres museus i equipaments culturals a l'hora d'atraure visitants, especialment en el cas de Figueres. • Dificultats d'aparcament gratuït en dos dels museus. • Dificultat de donar cabuda a la proposta durant els propers anys degut a la programació a 1 o 2 anys vista de molts museus. • Renovació de l'exposició permanent a un dels dos museus, que suposa la disminució de l'espai disponible per a la present proposta d'exposició temporal i itinerant.

- Coincidència entre el tipus d'exposició desitjat i les darreres exposicions realitzades en alguns dels tres museus

A casa nostra, museus i salut cada cop estan més a prop. L'un ha sabut veure el potencial de l'altra i a la inversa. Cada cop s'estan posant en pràctica més projectes de col·laboració, i ara és el moment de donar-los a conèixer a la ciutadania. Una exposició d'aquestes característiques, situada en tres poblacions que han apostat fort pels per les intervencions d'Arts en Salut, i amb possibilitat d'itinerar a altres poblacions interessades en un futur, és una bona manera de transmetre a la ciutadania les propietats terapèutiques que poden tenir els museus, així com les arts i la cultura.

6.

BENCHMARKING

Atesa la naturalesa d'aquest projecte s'ha considerat oportú realitzar un doble benchmarking. D'una banda, seleccionant museus i altres equipaments culturals que ja estiguin duent a terme actualment activitats relacionades amb la salut i el benestar. D'altra banda, seleccionant exposicions que, tot i no tractar de la temàtica concreta que aquí ens ocupa, estiguin dedicades a temàtiques conceptuals, constin de pocs objectes i peces, i es basin en una museografia adient per la itinerància i/o interactiva (específicament des del punt de vista manual, sense obviar el tecnològic)

Per tal de treure el màxim profit d'aquesta recerca, en cadascun dels casos seleccionats es fa esment dels elements que seria bo de recuperar o tenir en compte durant el procés de construcció de l'exposició "Què hauria passat si...". Amb la mateixa voluntat, es refereixen tots aquells elements que s'ha considerat que caldria desestimar.

Per les seves dimensions i conceptualitzacions, algunes de les propostes observades no encaixen amb les característiques bàsiques que es pretén que compleixi aquest projecte, motiu pel qual s'ha acabat resolent no incloure-les en aquest benchmarking.

6.1.- BENCHMARKING I: ACTIVITATS SOBRE CULTURA I SALUT

1.- Programa Alzheimer CCCB:

Aquest programa va néixer l'any 2010 i té com a principal referent les visites que ja es fan al MOMA de Nova York per a aquest mateix col·lectiu. S'adreça a malalts de primer grau d'Alzheimer, així com als seus familiars i cuidadors, i adapta a les seves necessitats la visita a les col·leccions, amb la dificultat afegida que comporta el fet que el CCCB no disposi de col·lecció permanent i treballi sempre amb exposicions temporals. Per part de les coordinadores del programa, això suposa el repte d'haver de repensar la visita en funció de la temàtica a la qual es dedica cada exposició.

Ben al contrari del que pugui semblar, les temàtiques que aborda el centre, de *per se* modernes i contemporànies, no suposen pràcticament mai una barrera. Tal com assenyalen les coordinadores, està científicament comprovat que les persones amb demència o Alzheimer gaudeixen de les novetats, quelcom que també afavoreix un deteriorament cognitiu més lent.

L'any 2016 el Programa Alzheimer va iniciar una col·laboració amb el Centre d'Estudis Sanitaris i Socials de la Universitat de VIC que va realitzar una [avaluació del projecte](#), mitjançant un

sistema de treball mix que integra tècniques quantitatives i qualitatives amb la voluntat de mesurar l'impacte del programa i, tant o més important, comprendre'l. Els resultats d'aquest estudi són oberts i es poden consultar online.

Actualment, també s'està treballant amb el Programa d'Arts Visuals de l'Oficina de Difusió Artística (ODA) de la Diputació de Barcelona per tal de desenvolupar un model de conveni marc que doni continuïtat als projectes sorgits en altres municipis, i n'afavoreixi de nous, al qual puguin adscriure's els municipis de la demarcació

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

de Barcelona que així ho desitgin. D'aquesta manera, es pretén donar continuïtat a projectes de la mateixa naturalesa sorgits en altres municipis, així com impulsar-ne de nous.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- El fet d'agafar com a referent iniciatives ja existents i adaptar-les al seu propi context. No cal inventar res ni buscar ser els primers, sinó aprofitar allò que ja funciona.
- Col·laborar amb l'àmbit científic i acadèmic i donar importància a la fase d'avaluació que, sovint queda en un segon terme tot i la seva importància, ja sigui per falta de temps o per falta d'expertesa en sistemes d'avaluació. L'avaluació del Centre d'Estudis Sanitaris i Socials de la Universitat de VIC contribueix a demostrar científicament l'impacte positiu de l'activitat, a legitimar-la i a propiciar l'interès i el suport per part d'altres institucions.
- No fer autocensura dels temes a tractar. A tenir en compte tant per la conceptualització del discurs (salut mental...) com per les activitats paral·leles.
- Tenir capacitat d'adaptar el projecte a la realitat d'altres equipaments culturals.

2.- Programa Art i Salut MNAC:

Programa de col·laboració entre el MNAC i l'Hospital de La Vall d'Hebron, adreçat a dones d'origen cultural divers amb estrès traumàtic. En aquest cas, va ser l'Hospital qui es va posar en contacte amb el museu, per tal de realitzar part del tractament d'un grup de dones diagnosticades amb aquest trastorn, avaluar-ne els resultats i comparar-los amb un altre grup de dones que ha passat pel mateix tractament però sempre en el context de l'hospital. Així doncs, a banda de petites modificacions per tal d'adaptar les activitats a les característiques del museu i del fet que la figura dinamitzadora principal és una monitora del museu (tot i la presència i el rol observador de professionals sanitàries), el tractament és essencialment el mateix tant a l'hospital com al museu.

Es tracta d'un programa que té una duració de 9 sessions al llarg de 3 mesos, en què les monitores donen pas a la improvisació (malgrat sempre hi ha preparat un pla B per si de cas) per tal de donar llibertat a les assistents, treballar l'autoestima i contribuir a que sentin el museu com un espai segur, acollidor i on poder ser escoltades.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- Programa de col·laboració entre l'àmbit sanitari i el museístic.
- Presència de professional de sector cultural i sanitari durant el desenvolupament de l'activitat.
- Voluntat de fer del museu un espai referent, segur, d'escolta i d'acollida per a les assistents al programa.

3.- Collage de records

Col·laboració iniciada el 2013 entre el Centre de Documentació i Museu Tèxtil, una artista visual i l'Hospital Universitari Mútua Terrassa. És un projecte adreçat a pacients de la unitat de subaguts de l'Hospital Universitari Mútua Terrassa i consisteix a realitzar brodats inspirats en records positius del seu passat que, finalment s'uniran creant un gran collage que serà exposat al museu.

Amb la tècnica del brodat es pretén treballar la concentració i donar temps per reflexionar als pacients que la realitzen. A banda de treballar la reflexió individual, també s'ha fet de manera col·lectiva.

El projecte té una duració de tres sessions, en què els participants no només realitzen el brodat sinó que també coneixen els fons del museu i el taller de brodat.

Al final de l'activitat es demana als usuaris que en facin una valoració i l'equip de l'hospital universitari realitza una valoració.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- Col·laboració amb l'àmbit sanitari i amb una artista.
- Aprofitar la temàtica del museu per dissenyar l'activitat.
- Exposar el resultat final de l'activitat

4.- Cuidem la salut mental en el Museu d'Art de Cerdanyola: Taller de teràpia artística

Projecte de col·laboració entre el Museu d'Art de Cerdanyola (MAC) i el Centre de Salut Mental d'Adults, prenent com a referent el Musée de beaux-arts de Montréal. El programa s'adreça a persones que pateixen d'agorafòbia o problemes mentals i té com a objectiu reduir l'ansietat dels participants, millorar el seu estat d'ànim i ajudar-los a connectar amb els seus recursos personals.

La primera part de l'activitat adapta l'estratègia Visual Thinking Strategies (VTS), que pretén fer parlar a través dels canvis emocionals i cognitius que pot produir a les persones la contemplació plena i conscient d'una obra d'art. Durant 20 minuts, els visitants observen en silenci i amb atenció l'obra, apreciand-ne tots els elements que li criden l'atenció. En aquest cas, l'obra escollida és la més emblemàtica del museu, Dames de Cerdanyola. A continuació, el moderador de l'activitat fa les següents 3 preguntes als visitants:

- Què està passant a la imatge?
- Què veus que et faci dir això?
- Què més podem trobar en aquesta obra.

L'acció finalitza amb una sessió de psicoteràpia grupal. Per tal de realitzar l'avaluació i poder comprovar si l'estat d'ànim dels participants ha canviat, aquests omplen un qüestionari a l'inici i al final de l'activitat.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- Col·laboració entre l'àmbit cultural i el sanitari.
- El fet d'agafar com a referent iniciatives ja existents i adaptar-les al seu propi context. No cal inventar res ni buscar ser els primers, sinó aprofitar allò que ja funciona.

6.2.- BENCHMARKING II: EXPOSICIONS ITINERANTS I/O INTERACTIVES

1.- Si tu no decideixes, decidiran per tu!

Exposició temporal que va tenir lloc al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu durant l'any 2019. Es va realitzar amb la col·laboració del CAP Can Borràs de Cardedeu, essent un grup d'infermeres les comissàries i l'equip tècnic del museu l'encarregat del disseny, producció i muntatge.

Malgrat incloure-la en aquest segon Benchmarkig, l'exposició abordava un tema de força actualitat relacionat amb l'àmbit de la salut i de l'educació: la salut sexual i reproductiva entre adolescents.

El públic objectiu al qual s'adreçava l'exposició, doncs, era local, jove i en la majoria dels casos captiu. Per això cal destacar l'esforç de l'equip d'infermeres i del museu a l'hora d'adoptar un llenguatge de proximitat per tal de transmetre els continguts, així com la voluntat d'aconseguir una participació activa dels visitants.

Pel que fa a l'adopció d'un llenguatge proper a l'emprat pels propis adolescents, un bon mètode era el de mostrar alguns dels continguts en forma de missatges de WhatsApp. Així, recreant la situació d'haver de prendre la decisió de tenir relacions sexuals per primera vegada, les converses de WhatsApp deixen clar que aquesta decisió l'ha de prendre un mateix segons els seus propis sentiments, independentment del que sigui considerat normal en la resta del seu entorn o de la insistència de l'altra persona.

Un exemple clar de participació activa és la diana de velcro que van penjar en una paret. Tothom qui volgués podia agafar pilotes, també de velcro, vermelles o verdes. Depèn del color de la pilota i del color de la franja de la diana on la pilota havia anat a parar un cop llençada, se simulava que la persona que l'havia llençat estava protegida o, pel contrari, es trobava en una situació sexual de risc.

Per últim, cal destacar que els objectes i peces exposades no són gaires i no constitueixen, ni molt menys, l'element més important de l'exposició, sinó que tenen un rol complementari. L'exposició no es dedica als objectes sinó a una temàtica abstracta. Si bé s'haurien pogut incloure més peces i objectes però, en canvi, la mostra tracta de transmetre el missatge a través dels recursos interactius i els continguts textuais, molt ben adaptats al llenguatge del públic objectiu.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- La manera com l'exposició aborda una temàtica més aviat conceptual i abstracta, que no implica necessàriament peces, objectes o obres d'art.
- El fet de comptar amb el suport i l'expertesa del sector sanitari i, en concret, del CAP de la pròpia població, un centre coneixedor de la realitat i necessitats dels habitants.
- La utilització d'un llenguatge que s'adapti al públic al qual s'adreça el seu projecte
- El bon aprofitament dels pocs recursos econòmics amb els quals contava el museu per fer aquesta exposició i, a més, aconseguir dotar-la d'un caràcter interactiu i participatiu.
- El fet de dissenyar una exposició interactiva que promogui la participació activa dels visitants sense haver de comptar únicament amb recursos digitals.
- Tot i no haver itinerant, de moment, l'exposició s'ha preparat amb materials lleugers i fàcils de transportar.

2.- Corrupció! Revolta ètica

Exposició temporal feta en col·laboració amb el Palau Robert de Barcelona i l'Oficina Antifrau de Catalunya en motiu del desè aniversari d'aquesta última.

Els realitzadors la defineixen com una exposició interactiva i divulgativa, que té la intenció de fer reflexionar als espectadors sobre el fenomen de la corrupció, un factor condicionant pel bon funcionament de qualsevol societat democràtica. També busca interpel·lar directament al visitant, exposant situacions del dia a dia en què es podria veure involucrat i fent-li pensar si, en aquest cas, prendria una decisió ètica o una de corrupta i fraudulenta. Per aconseguir-ho, se serveix d'un interactiu manual, senzill i efectiu. A la paret del fons de la sala l'espectador pot llegir tres situacions diferents. Cadascuna d'elles acaba amb una pregunta dirigida directament a ell o ella, que s'ha de respondre amb un sí o amb un no. Sota de cada pregunta hi ha un espai on les persones que vulguin respondre que sí han de posar-hi un gomet verd; i a sota, l'espai on les persones que responguin que no hi ha de posar un gomet vermell. Aquest interactiu, anomenat el dilema ètic, permet veure quin volum dels participants s'inclina cap a la decisió ètica i qui adoptaria una posició corrupta.

La resta de plafons contenen uns continguts molt clars, expressats amb un vocabulari entenedor, i molts d'ells van acompanyats per imatges i gràfics que complementen les explicacions.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- La manera com l'exposició aborda una temàtica més aviat conceptual i abstracta, que no implica necessàriament peces, objectes o obres d'art.
- El bon aprofitament de l'espai, força reduït.
- El fet de dissenyar una exposició interactiva que promogui la participació activa dels visitants sense haver de comptar únicament amb recursos digitals.
- El fet d'aconseguir fer reflexionar al visitant respecte a qüestions que difícilment s'haurien plantejat si no haguessin visitat l'exposició

A desestimar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- L'exposició es compon principalment de caixes de llum on s'hi poden llegir els textos; materials no gaire lleugers i més complexos de transportar en el cas que es prevegi una itinerància

3.- Quan no n'hi ha prou per compartir

Mostra temporal que va tenir lloc al claustre de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona (UB). El seu objectiu era el de donar a conèixer algunes de les aplicacions de les matemàtiques, especialment aquelles que han contribuït al desenvolupament de la cultura.

Així doncs, un cop més aquesta mostra ha estat escollida pel fet de tractar una temàtica conceptual i, en aquest cas, vista per bona part de la societat com quelcom difícil de comprendre. De fet, el que també pretenien els realitzadors era trencar amb aquesta visió estigmatitzada, fent entendre als espectadors que alguns coneixements sobre matemàtiques ens poden ser útils en el nostre dia a dia.

Es tractava d'una mostra curta i senzilla composta per unes estructures de fusta modulables, lleugeres i fàcilment transportables. El fet que estigués situada al claustre, sense vigilància i exposada a les inclemències del temps, impossibilitava la introducció de peces i audiovisuals. Ara bé, malgrat disposar de recursos limitats, s'aconsegueix transmetre de manera clara i entenedora termes específics i científics, valent-se de gràfics, imatges i explicacions senzilles que recreaven situacions del dia a dia amb les quals els espectadors es podien sentir familiaritzats.

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si..."

- L'esforç i la cura a l'hora de transmetre de manera entenedora termes científics i considerats complexos per a un gran gruix de persones.
- Els materials emprats pel muntatge i descrits anteriorment.
- El fet de superar amb èxit el repte de situar una exposició sobre un tema tan complex en un espai reduït, amb els impediments abans esmentats i que no és pròpiament un museu o un centre cultural i que, com a tal, no presenta unes instal·lacions tan ben adaptades.

6.- Universal. La salut a Catalunya

Exposició temporal realitzada al Palau Robert amb la voluntat de reivindicar el sistema sanitari a Catalunya. Ja abans de l'arribada de la COVID-19, aquesta exposició es concebia com un homenatge als professionals de la salut i al seu compromís. Un cop més, en aquesta exposició les peces i objectes tenien una funció secundària, i gairebé anecdòtica. Bona part del contingut tenia a veure amb dades i estadístiques que es transmetia de manera gràfica i visual i acompanyada de diverses escenografies, algunes més senzilles i d'altres més complexes:

A recuperar per l'exposició "Què hauria passat si":

- La plasmació de dades i estadístiques de manera senzilla i amena

A desestimar per l'exposició "Què hauria passat si":

- Les escenografies més complexes (com ara el passadís amb pufs i auriculars amb enregistraments de moments de la vida quotidiana dels treballadors de la salut) i les experiències immersives (com la que dona la benvinguda als visitants simulant el batec d'un cor). Malauradament, per falta d'espai i recursos econòmics, a la present proposta d'exposició només hi tindran cabuda escenografies més petites i senzilles.

7.

PROJECTE MUSEOLÒGIC

A continuació es presentaran els quatre àmbits que composaran l'exposició, així com el mòdul que es situarà als Centres d'Atenció Primària (CAP). Els continguts dels àmbits es classifiquen en dos nivells de lectura. Tota aquella informació complementària però no imprescindible per tal de comprendre el missatge principal que es proposa transmetre l'exposició formarà part d'un segon nivell de lectura. Aquesta informació es distingirà fàcilment de la resta, que forma part del primer nivell de lectura i es considera necessària per transmetre els continguts principals, pel fet de trobar-se inserida en una taula anomenada "Segon nivell de lectura"¹⁴.

L'idioma principal de l'exposició serà el català, i s'imprimiran fulls de sala amb les traduccions dels textos en castellà i anglès.

7.1.- ÀMBIT 0. QUÈ HAURIA PASSAT SI...

A l'inici de l'exposició es presentarà el fil conductor que unirà els diversos àmbits, el qual serà constituït per alguns dels grans artistes de la història que han patit i/o han mort a causa d'algun trastorn o malaltia.

Vincent Van Gogh i **Frida Kahlo**, pintors, i **Virginia Woolf**, escriptora, van morir a causa de trastorns mentals. **René Magritte**, pintor, i **Montserrat Roig**, escriptora, van ser víctimes del càncer. **Eduardo Chillida**, escultor, va patir Alzheimer durant els últims anys de la seva vida. Aquests grans artistes de la història tenen això en comú. Ells i molts altres, persones conegudes o anònimes, segueixen morint a dia d'avui a causa de malalties. De fet, molt probablement tots tenim algú al nostre voltant (conegut, amic o familiar) que hagi patit o estigui patint alguna d'aquestes malalties o qualsevol altra.

La malaltia forma part de les nostres vides gairebé inevitablement. En aquesta línia, les preguntes que interpel·laran als visitants a l'inici de l'exposició, ja sigui de forma directa o indirecta, són: els malalts d'avui en dia són tractats de la mateixa manera que van ser-ho aquests grans artistes en el passat? A banda dels avenços científics i mèdics que hi ha hagut, la manera d'afrontar les malalties és la mateixa que abans? Actualment existeixen recursos que, en un passat, ningú hauria pensat de vincular al concepte de la salut? Només Eduardo Chillida va viure el canvi de segle, del segle XX al XXI, morint dos anys més tard, el 2002. Tota la resta van morir abans, durant el segle XIX o el XX. **Què hauria passat si... aquests artistes haguessin estat tractats seguint els criteris i paràmetres d'ara, moment en què, a banda dels innumerables avenços científics produïts, la salut pública i comunitària té molt de pes dins l'àmbit mèdic i sanitari?**

¹⁴ Els continguts que formen part del segon nivell de lectura s'assenyalaran amb un fons gris.

7.2.- ÀMBIT 1. DE SUBJECTES A PERSONES

1.1. Passat, present i futur del concepte de salut

Aquest àmbit es dedicarà a explicar breument com era abans la medicina i com és ara, a més de presentar el concepte de salut pública, el qual dona molta importància a la prevenció de malalties i a la promoció de la salut.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix el concepte de salut de la següent manera: **“Salut és un estat de complet benestar físic, psíquic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties”**. Aquesta definició va ser elaborada el 1948 i a dia d'avui encara segueix vigent. A partir de llavors, la salut es va començar a entendre com a quelcom més que l'atenció i la millora de la malaltia. Antigament, en canvi, l'únic objectiu era tractar-la, sense tenir en compte l'individu (les seves pors, preocupacions i angoixes en relació a la malaltia). Així doncs, la definició del 1948 va ser el punt de partida que va donar peu a l'aparició de propostes com la **Salut Pública i Comunitària**.

2 grans avenços en la història de la medicina:

Abans d'aprofundir en l'àmbit de la Salut Pública i Comunitària, però, es retrocedirà en el temps per presentar dos dels grans avenços (entre d'altres igualment importants com ara el descobriment de la penicil·lina¹⁵) que han marcat l'evolució de la medicina al llarg de la història i que, a més, han afavorit la implementació de la salut pública.

- **Naixement de l'asèpsia:** El científic alemany Robert Koch va descobrir, l'any 1878, que les infeccions són causades per diminuts microbis. Va ser a partir d'aquest moment que la comunitat científica de l'època, formada bàsicament per metges, va prendre consciència de la importància de mantenir els espais de treball tan lliures de microbis com fos possible. Aquest descobriment també va tenir conseqüències en el dia a dia de la població civil, les quals, malauradament, tingueren una implementació més tardana del desitjat. Va ser així com la societat va començar a considerar molt important el fet de rentar-se les mans amb freqüència. De fet, actualment només amb l'acte de rentar-nos adequadament les mans (amb sabó i cada 6 o 8 hores) podríem

¹⁵ Malgrat tractar-se, indiscutiblement, d'un altre gran avenç en l'evolució de la medicina, es descarta explicar el descobriment de la penicil·lina pel fet que no presenta una relació directa amb l'àmbit de la Salut Pública i amb la intenció de no desviar a l'espectador del missatge principal de l'exposició.

reduir dràsticament els refredats i gripes que patim en èpoques estacionals. En relació a la pandèmia causada pel virus covid-19 (Març de 2020 a Catalunya), que presenta una capacitat de disseminació elevada, la seva propagació es podria haver vist reduïda simplement amb un rentat de mans freqüent. Per tant, aquesta és una de les actuacions en salut pública més important i a l'abast de la societat.

- **Expansió del Big Data:** Vivim en l'era del Big Data, que permet gestionar, extreure i analitzar dades complexes generades en grans volums i a altes velocitats, cosa que amb les eines convencionals no es podria assimilar. Aquest fenomen afecta a sectors de tot tipus, entre ells el sanitari, degut al seu gran potencial a l'hora de millorar l'eficiència i qualitat de la provisió de cures. De fet, hi ha estudis¹⁶ que afirmen que si als Estats Units s'utilitzessin les tecnologies de Big Data de forma adequada es podria reduir la despesa en salut fins a un 8%. Per tant, el Big Data es presenta com la pedra angular per l'epidemiologia del futur.

A Espanya, l'any 2013 es van dedicar 624 milions d'euros a aquest fenomen, menys de l'1,2% de la despesa pública total en sanitat¹⁷. Fa temps que les TIC s'utilitzen per emmagatzemar dades del sistema sanitari de salut, però tota aquesta informació es podria utilitzar molt més del que s'ha estat fent fins ara per millorar l'atenció als pacients, buscar tractaments més cost-efectius, individualitzar tractaments mitjançant presa de decisions basades en logaritmes i, en definitiva, millorar la gestió i eficàcia del servei en el territori.

¹⁶ McKinsey Global Institute. McKinsey & Company, 2011 Manyika, J; Chi, M; Brown, Brad; Bughin, J; Dobbs, J; Dobbs, R; Roxburgh; Charles, et al. Big data: The next frontier for innovation, competition, and productivity. McKinsey & Company. 2011: Nova York.

¹⁷ SOCIEDAD ESPAÑOLA DE INFORMÁTICA DE LA SALUD. Índices. [en línia] [Data de consulta: 3 d'abril de 2020] Disponible a: <https://seis.es/category/indices-asociacion-espanola-de-informatica-de-la-salud-seis/>

1.2. Salut pública i comunitària

A continuació, es presentaran els conceptes de Salut Pública i Comunitària, així com d'altres que se'n deriven. L'explicació d'aquests conceptes serà molt rellevant al llarg de l'exposició pel fet que, dins de l'àmbit sanitari, són les branques més propenses a considerar que l'art i la cultura poden tenir un paper important en la salut i el benestar de les persones.

- **Salut pública:** La salut pública es defineix com el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat, mitjançant la mobilització de recursos humans i materials, per protegir i **promoure la salut** de les persones i **prevenir la malaltia**.
- **Salut comunitària:** És el conjunt d'actuacions destinades a millorar la situació de salut de la comunitat en les seves dimensions físiques, psicològiques i socials. És un eix prioritari tant al Pla de Salut 2016-2020 com al Pla Interdepartamental de Salut Pública. La salut comunitària suposa que la comunitat i els professionals que hi treballen sumin esforços per tal de millorar la salut i el benestar de la comunitat i de reduir les desigualtats socials.

Com que es tracta de dos conceptes força similars, s'intentarà explicar-los de forma senzilla i parant atenció a la seva diferenciació.

Seguidament, els visitants descobriran que, tal i com constaten els experts en Salut Pública, hi ha molts actius que ens poden ajudar a gaudir d'una bona salut en el nostre dia a dia: l'esport, la natura... i també l'art i la cultura. De fet, Michael Marmot deia "Si els determinants de la salut són majoritàriament socials, les solucions hauran de ser socials.¹⁸" Així doncs, per evitar malalties moltes vegades no calen fàrmacs. Les activitats preventives són grans condicionants, com també ho són l'entorn i les condicions socioeconòmiques. En aquesta línia, durant els darrers anys s'han generat evidències científiques en relació als beneficis que l'art i la cultura poden produir en la salut i el benestar de les persones. Concretament, l'art i la cultura poden ajudar en:

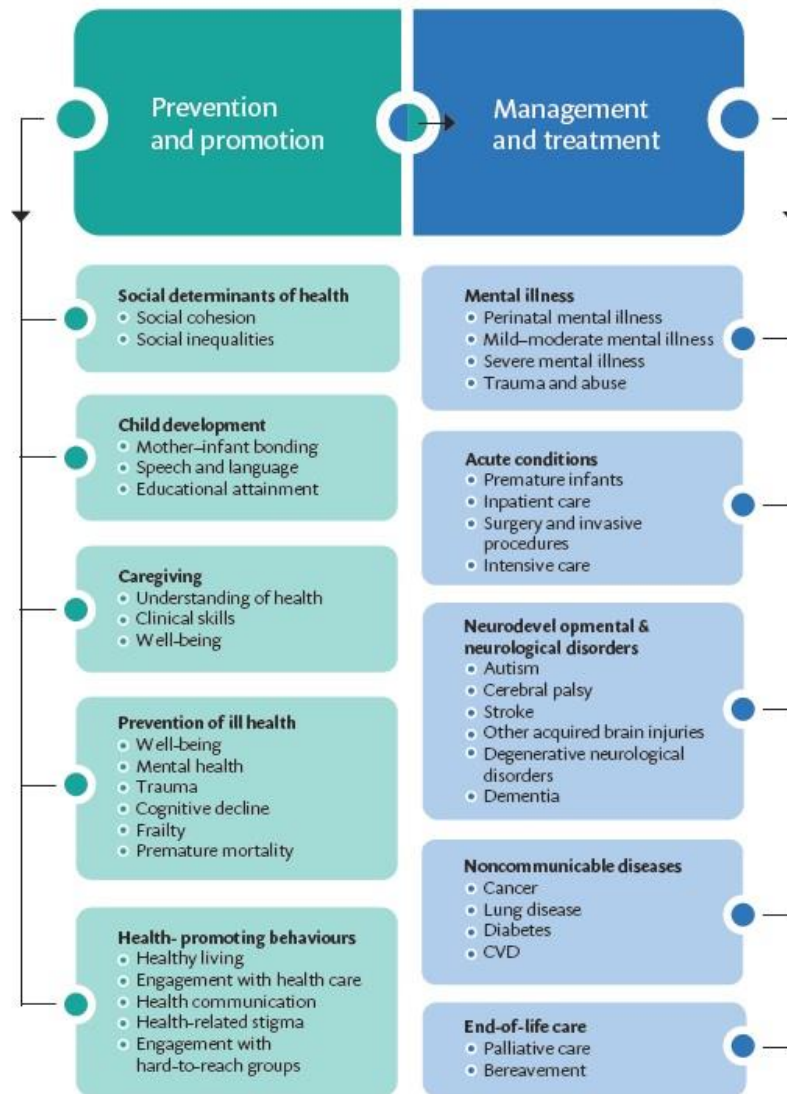
- **La prevenció de la malaltia i la promoció de la salut.** Aquests són dos dels grans objectius de la salut pública. Els Centres d'Atenció Primària (CAP) són uns dels equipaments sanitaris de referència en aquest sentit, la cara més visible de les actuacions en matèria de salut pública. Entre d'altres coses, als CAP es detecten mals hàbits, comportaments i tendències de risc freqüents en una població, col·lectiu o individu. En aquesta fase encara no existeix un diagnòstic però ja cal estar alerta, ja que si no es fa res al respecte aquestes males pràctiques poden arribar a derivar en patologies.

¹⁸ AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE CATALUNYA (ASPCAT). *COMsalut: Comunitat i Salut*. [en línia] [Data de consulta: 11 de novembre de 2019] Disponible a: http://salutpublica.gencat.cat/ca/sobre_lagencia/comsalut_comunitat_i_salut/

Per exemple, la solitud no buscada pot derivar en problemes d'angoixa, ansietat i depressió; una mala alimentació pot generar problemes cardiovasculars o diabetis, i mantenir relacions sexuals sense protecció pot provocar malalties de transmissió sexual com la sífilis i la gonorrea. És des d'aquesta branca del sistema sanitari que es pot treballar per impulsar la Prescripció Social, en la qual s'aprofundirà en un altre àmbit de l'exposició.

- **El tractament terapèutic.** Forma part d'un àmbit més biomèdic; és el moment en el qual ja hi ha una malaltia diagnosticada i el pacient ha de passar per un tractament de manera indispensable per tal de combatre-la. Aquest tractament, en alguns casos, podrà anar acompanyat d'intervencions artístiques i culturals que s'hauran d'haver creat conjuntament entre els professionals sanitaris i els professionals del sector cultural i que es coneixen amb el nom d'Arts in Health. A més, hauran d'anar adreçades a un col·lectiu molt concret (el que, en argot sanitari es coneix com a població diana), amb un mateix trastorn o patologia i unes mateixes característiques generals (franja d'edat, grau o fase de la malaltia...). En un altre àmbit de l'exposició s'aclarirà que els programes d'Arts in Health també poden ser de caràcter preventiu o pal·liatiu.

L'informe "What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review" va ser publicat per l'OMS el passat desembre de 2019 i revista al voltant de 900 publicacions generades al llarg de les dues primeres dècades del segle XX. Segons aquest informe, les arts (enteses en el seu sentit més ampli com a arts escèniques, arts visuals, disseny i artesanía, literatura, cultura i arts digitals i electròniques) poden tenir un impacte positiu en el cas de les següents patologies o circumstàncies:

L'informe també conclou que "no només s'evidencia l'eficàcia de les intervencions artístiques sinó que aquestes també mostren un benefici econòmic. Amb algunes d'elles es mostra una rendibilitat equivalent o major a les possibles intervencions sanitàries."

Imatge extreta de l'informe

"What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review" publicat per l'OMS

1.3. Artistes malalts

En aquest subàmbit els visitants coneixeran més a fons les malalties que van patir els artistes que constitueixen el fil conductor de l'exposició. A través de les seves biografies, es farà esment de com han evolucionat alguns dels diagnòstics i tractaments i de la presència que, actualment, tenen aquests trastorns i malalties en la nostra societat.

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

A dia d'avui, els trastorns de salut mental que van causar la mort de Vincent Van Gogh i Virginia Woolf segurament s'haurien tractat de manera molt diferent. Per començar, ara no se'ls hauria pas titllat de bojos o histèrics, perquè la bogeria i la histèria són dos termes que, si bé es segueixen utilitzant, avui en dia no s'entenen com un trastorn que pugui ser diagnosticat. De fet, antigament els centres psiquiàtrics van ser utilitzats en molts casos com un espai on mantenir apartades de la societat a les persones que se sortien de la norma, d'aquells comportaments i maneres de ser que no es consideraven normals. Per exemple, molts homosexuals i dones revolucionàries que van intentar lluitar pels seus drets, com ara les sufragistes, van ser ingressats i ingressades (sovint contra la seva voluntat) en psiquiàtrics.

De Vincent Van Gogh (Zundert, 1853 – Auvers-sur-Oise, 1890), s'ha dit que va ser l'encarnació de l'artista torturat i incomprès, que va viure en un estat de melancolia, soledat i tristesa profunds, i que va patir de depressió. Per tots aquests motius va ser ingressat repetides vegades en centres psiquiàtrics, fins que l'última de les vegades va fer-ho ell mateix per pròpia voluntat. Avui, és molt difícil saber amb certesa què li va passar realment a Van Gogh, ja que els criteris i paràmetres mèdics han canviat molt. El que si que és cert és que, de tots aquests factors que van ser considerats símptomes i diagnòstics en el passat, ara només un d'ells, la depressió, es considera una malaltia mental.

Virginia Woolf (Londres, 1882 – Lewes, Sussex, 1941) va ser una de les artistes més representatives de la novel·lística anglesa experimental. Ja des de petita, la seva vida no va ser fàcil i va anar associada a diversos episodis depressius. Els fets traumàtics que van marcar la seva infantesa van ser la pèrdua sobtada de la seva mare i la d'una germanastra anys més tard. A més, va patir repetits abusos sexuals per part dels seus germanastres, fet que va contribuir a agreujar els seus problemes psíquics i la va condicionar a l'hora de mantenir relacions sexuals durant la seva edat adulta. Tanmateix, a l'edat de 30 anys va casar-se amb Leonard Woolf, economista, amb qui va fundar l'editorial Hogarth Press.

Contràriament al cas de Van Gogh, actualment sembla que hi ha consens entre els experts a l'hora d'afirmar que Woolf va patir el que a dia d'avui es coneix com a trastorn bipolar, una malaltia mental crònica que es caracteritza per canvis dràstics en l'estat d'ànim. L'any 1941, a l'edat de 59 anys i enmig d'un greu episodi de depressió causat per aquesta malaltia, Woolf va anar fins a un riu proper a casa seva, es va posar pedres dins les butxaques i va acabar amb la seva vida ofegant-se.

El trastorn bipolar és una de les malalties mentals més greus, i afecta al voltant de 300.000 catalans. Tanmateix, els problemes de salut mental més presents actualment a la nostra societat són el trastorn d'ansietat i la depressió. El 12.2% d'homes majors de 15 anys en pateixen, mentre que en el cas de les dones la xifra augmenta fins al 20,8%.

Frida Kahlo i la convallescència per malaltia:

Frida Kahlo (Coyoacán, Mèxic, 1907 – ídem, 1954) va passar convallescent durant bona part de la seva vida. Amb només sis anys va contraure poliomielitis, una malaltia que afecta a la medulla espinal i provoca atrofia muscular i paràlisi, que li va deixar importants seqüeles. Tot i provenir d'una família d'artistes, de jove no mostrava cap interès per l'art i la cultura i, en canvi, es dedicava a practicar esports que fins aleshores molt poques noies havien practicat (com la boxa i el futbol). Quan tenia 18 anys va tenir un accident d'autobús del qual va sortir greument ferida, motiu pel qual es va haver d'enfrontar a 32 operacions al llarg de la seva vida, passant llargues temporades al llit i sense poder-se moure. A l'edat de 46 anys es va haver de sotmetre a l'amputació d'una cama, fet que li va produir una depressió que la va portar a intentar el suïcidi diverses vegades. Va morir un any després de l'amputació, havent passat els últims mesos de la seva vida plens de dolor i d'un fort sentiment de depressió que li impedien fer gairebé qualsevol cosa.

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

René Magritte (Lessines, Bèlgica, 1898 – 1967 Brussel·les, Bèlgica) va ser un dels principals representants del moviment surrealista. Amb les seves obres, transformava la realitat i mostrava altres maneres de percebre i entendre el que ens envolta, plantejant dubtes sobre el món real als qui contemplaven els seus quadres. Va néixer a Lessines, una localitat de Bèlgica, en el sí d'una família humil. Degut a les dificultats econòmiques i als freqüents trasllats i canvis de domicili, la infància del pintor no va ser fàcil. El suïcidi de la seva mare l'any 1912 va ser, un dels fets que més el van marcar de petit. Al llarg de la seva trajectòria com a artista, alguns crítics van considerar que aquest fet traumàtic havia marcat la seva obra, però ell sempre va insistir en negar-ne la relació. Magritte va aconseguir assolir l'èxit en vida i va morir amb 68 anys com a conseqüència d'un càncer de pàncrees.

Si bé és cert que la supervivència dels malalts de càncer cada vegada augmenta més, el càncer és la principal causa de mort a tot l'Estat Espanyol. L'any 2018 més de 17.000 catalans van morir a causa d'aquesta malaltia. El càncer de pàncrees s'endugué a Magritte a una edat força avançada. La coneguda periodista i escriptora catalana Montserrat Roig, en canvi, no tingué la mateixa sort.

Montserrat Roig (Barcelona, 1946 – Barcelona, 1991) es va introduir al món de la literatura des de ben petita, ja que el seu pare era advocat i escriptor. Va estudiar Art Dramàtic i es va llicenciar en filosofia i lletres a la universitat de Barcelona. Al llarg de la seva vida va escriure diverses novel·les i contes, que va alternar amb articles i reportatges periodístics. També va treballar de professora a Catalunya i a Gran Bretanya, a banda d'endinsar-se en el món de la política. La seva prometedora carrera, però, es va veure estroncada per culpa d'un càncer de mama, que li va treure la vida a l'edat de 45 anys, provocant una gran commoció entre la comunitat

cultural i literària del moment. El càncer s'havia manifestat poc més d'un any abans de la seva mort, i l'última fase de la malaltia va limitar en gran mesura la seva activitat professional.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

Eduardo Chillida (San Sebastián, 1924 - 2002) va ser, sens dubte, un referent de l'escultura monumental a escala internacional. Treballava amb materials pesats com la pedra, el ferro, el formigó o l'alabastre, i al llarg de la seva trajectòria artística va explorar conceptes com el buit i el volum o la llum i l'ombra, repartint el seu llegat per diferents indrets del món. Chillida va haver de romandre apartat de la vida pública des de l'octubre de l'any 2000, poc després de la inauguració del seu gran projecte artístic i personal: la casa museu Chillida-Leku. Va ser víctima de la malaltia de l'Alzheimer, que se l'endugué dos anys després de retirar-se de l'esfera pública.

20 anys¹⁹ després, l'Alzheimer segueix sent una malaltia sense cura i, juntament amb altres demències, una de les principals causes de mort a l'Estat Espanyol, afectant a més de 800.000 ciutadans. Es calcula que, l'any 2050, podrà arribar a afectar a 1,5 milions de persones²⁰. Malgrat que els efectes de la malaltia són inevitables, a dia d'avui existeixen molts tractaments que poden contribuir a endarrerir en gran mesura el deteriorament dels malalts, i l'acompanyament que aquests reben per part dels seus familiars i cuidadors és crucial.

7.3.- ÀMBIT 2. MUSEUS: DE L'ELITISME A LA FUNCIO SOCIAL

2.1. Breu recorregut per la història dels museus

En aquest àmbit de l'exposició els visitants faran un recorregut per la història dels museus, des de la seva aparició fins a arribar als nostres dies. Es tractarà d'un recorregut breu i amè, que permetrà als visitants identificar a simple vista els canvis de conceptualització que han sofert aquests equipaments, tant extraordinaris i a la vegada peculiars, amb el pas del temps.

¹⁹ Es parla de 20 anys perquè l'exposició estarà en curs entre el 2021 i el 2022

²⁰ Per a més informació, vegeu el [següent enllaç](#).

El primer museu de la història va ser el British Museum (1753) de Londres, que a dia d'avui és un dels més reconeguts a escala mundial. El Musée du Louvre, a París, va obrir les seves portes gairebé 50 anys més tard, el 1798. A partir del segle XIX, se'n van anar obrint molts d'altres, com ara el Museo Nacional de Ciencias Naturales (1815) i el Museo Nacional del Prado de Madrid el 1819.

En els seus inicis, aquests museus es composaven únicament de les col·leccions reials, que antigament havien estat exposades en gabinets i galeries privades, visitades tan sols per la reialesa, noblesa, intel·lectuals, erudits i pintors de l'època. L'arribada dels museus, doncs, va constituir l'obertura d'aquestes col·leccions al públic general. En un primer moment, només es podien visitar un o dos cops per setmana, però amb el pas del temps els horaris d'obertura es van anar ampliant.

L'art i les ciències naturals van ser les temàtiques a les quals es van dedicar els primers museus. Aleshores, les peces eren el més important, per sobre dels edificis que les albergaven i per sobre dels visitants. El criteri que es seguia era el de mostrar tantes peces com fos possible sense contemplar cap element de mediació entre aquestes i els visitants, de manera que els museus tenien les seves parets cobertes de quadres (fins gairebé a tocar del sostre), i les vitrines plenes a vessar de peces o espècimens, per molt semblants que fossin els uns amb els altres.

Poc a poc, el públic va començar a considerar antiquades aquestes institucions per la seva acumulació d'objectes i peces, així com per la total absència d'elements mediadors. A partir de la segona meitat del segle XX, però, el criteri seguit fins aleshores va anar canviant: els museus, que des dels seus inicis havien estat considerats santuaris i mausoleus, es van començar a entendre com un espai d'estudi i investigació. L'any 1946 es va fundar el Consell Internacional de Museus (ICOM), que va intentar canviar la reputació que s'havien guanyat els museus. No va ser fins als anys 70, però que es va ampliar el concepte de museu, fet que va permetre que objectes que en el passat mai s'haurien concebut com a peces susceptibles de ser exposades en un museu (com per exemple objectes i utensilis de la vida quotidiana), poguessin passar a formar-ne part. El que importava ja no era l'objecte en sí sinó la temàtica a la qual feia referència o la història que relatava. Amb el pas del temps, a banda dels objectes materials, també es van passar a tenir en compte aspectes simbòlics (de significat religiós, polític o social), fet que va permetre el sorgiment de museus dedicats a conceptes tan diversos com les relacions trencades (Museu de les relacions trencades de Zagreb), o el joc (The Strong National Museum of Play, als Estats Units). En definitiva, la majoria de museus dels nostres dies presenten grans diferències amb els de l'inici.

Museus d'abans	Museus d'avui
<ul style="list-style-type: none">- Importància de la peça o objecte exposat per sobre de tot i concepció dels museus com temples o mausoleus.- Peces i objectes acompanyats tan sols de fitxes tècniques, sense explicacions escrites ni mediació de guies.- Prohibició de tocar, parlar o córrer pel museu.	<ul style="list-style-type: none">- Creixent importància del públic i voluntat de desenvolupar un museu viu i participatiu.- Importància de la mediació entre els objectes exposats i els visitants, mitjançant explicacions escrites o orals (guies, educadors...)- Malgrat haver-hi unes normes bàsiques de comportament, a molts museus hi ha rèpliques d'objectes pensades per ser tocades i es busca la reflexió, diàleg i conversa entre els visitants.

2.2. Els museus: ara i aquí

Aquest subàmbit farà un breu esment a la quantitat i diversitat²¹ d'equipaments museístics que hi ha a registrats al catàleg oficial del país²²: 114 museus, 111 extensions i 399 col·leccions obertes al públic.

- Hi ha museus de totes les mides (grans, mitjans, petits i molt petits)
- Hi ha museus nacionals, comarcals, municipals i locals.
- El 87% de museus són de titularitat pública, i la resta són privats.
- Hi ha una distribució territorial poc equilibrada, i la gran majoria de museus es troben situats a la demarcació de Barcelona.
- Hi ha museus que tenen molts més recursos humans (alguns compten només amb 3 treballadors i d'altres tenen una plantilla de més de 100) i econòmics (ja siguin provinents de finançament públic o de recursos propis) que d'altres

²¹ DEPARTAMENT DE CULTURA. *Els museus i les col·leccions*. [en línia] [Data de consulta: 10 d'octubre de 2019] Disponible a: <https://cultura.gencat.cat/ca/actualitat/cultura-viva/els-museus-i-les-colleccions/>

²² DEPARTAMENT DE CULTURA. *Museus 2030. Pla de museus de Catalunya*. [en línia] [Data de consulta: 3 de novembre de 2019] Disponible a: <https://cultura.gencat.cat/ca/departament/plans-i-programes/ambit-sectorial/museus-2030-pla-de-museus-de-catalunya/>

- Hi ha museus dedicats a una gran diversitat de temàtiques (art, història, arqueologia, etnologia, ciència, tècnica, indústria...)

A continuació, aquest àmbit mostrarà alguns exemples d'equipaments museístics que, a dia d'avui, ja desenvolupen una funció important d'àmbit comunitari. D'aquesta manera **es demostrarà que molts dels museus catalans estan fent un esforç de reformulació i que tenen la voluntat de treballar al servei de la societat i, per tant, també de la seva salut i benestar:**

- A dia d'avui hi ha molts museus catalans que entenen que el seu públic és molt divers, motiu pel qual s'esforcen a realitzar visites i activitats a mida per adaptar-se a les necessitats i interessos de cada grup col·lectiu. Entre molts altres exemples, podem destacar el programa "MAMT pedagògic" del Museu d'Art Modern de Tarragona, que no només contempla activitats adaptades al públic escolar i universitari, sinó també al professorat, a les famílies, a grups amb necessitats educatives especials, a grups de persones en risc d'exclusió o a grups de persones majors de 65 anys. Un altre exemple destacat és el del Museu Diocesà de Lleida, que a banda de tenir un programa educatiu molt complet, també compta amb convenis de col·laboració amb diferents entitats de la comunitat.
- També hi ha museus que es preocupen per convertir les seves sales en espais tranquils on les persones puguin sentir-se bé amb elles mateixes i relaxar-se. En aquesta línia, dos bons exemples són el Museu d'Art de Girona, que disposa d'una sala d'estar pels visitants amb sofàs i revistes a la seva disposició, i el Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu, que entén el seu jardí com un espai més del museu on fer-hi exposicions, i té obert al públic perquè tothom s'hi pugui passejar, asseure i descansar. En aquest sentit, també cal destacar la fórmula d'èxit "Chill out de mites i art" del Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú que, en un ambient relaxat amb catifes i coixins col·locats per la ocasió, explica històries i símbols ocults en les obres d'art. En aquesta mateixa línia, cada vegada són més els museus catalans que aprofiten els seus espais per realitzar sessions de mindfulness o relaxació, com és el cas del Museu de Sant Cugat i del Museu d'Art de Cerdanyola entre d'altres.
- Hi ha molts museus catalans que són conscients del poder que poden tenir les seves col·leccions a l'hora de fer reflexionar als visitants sobre temàtiques en concret. En alguns casos, cal donar més importància a les converses que es generen entre visitants que no pas a les explicacions que pugui fer un guia o educador. Per propiciar aquests diàlegs, especialment en grups escolars, el Museu Picasso i el Museu de l'Empordà, entre d'altres, realitzen visites basades en les Estratègies de Pensament Visual (VTS)²³.
- Dels 5 sentits que tenim, la vista és el sentit estrella de molts museus, especialment els d'art; és el que permet captar la bellesa de les obres i dels espais. Tanmateix, hi ha molts museus que entenen que les seves col·leccions poden despertar tots els sentits i contribuir, d'aquesta manera, a fer viure una experiència als visitants. Prova d'això és el mòdul "Les dames de Cerdanyola amb els 5 sentits" del Museu d'Art de Cerdanyola, o les visites sensorials del Museu Abelló. Malgrat tractar-se de visites pensades per adreçar-se a tot tipus de públic, funcionen especialment bé amb persones que pateixen ansietat o ansietat, així com amb gent gran que comença a desenvolupar els primers símptomes de l'Alzheimer o altres demències.

²³ Peu de pàgina definint VTS i on es pot trobar més info. Web i article.

- Hi ha museus on es parla de temes d'actualitat, tant si són agradables com si no, tant si generen coincidències com controvèrsies. Prova d'això és el Museu d'Història de la Immigració de Sant Adrià del Besòs, on hi tenen cabuda temàtiques de rotunda actualitat com la crisi dels refugiats o l'arribada al país de menors no acompanyats, i a més es treballa comunitàriament amb aquests col·lectius amb la voluntat d'ajudar-los en la seva integració, així com a millorar el seu estat d'ànim i benestar enmig de la situació traumàtica i complexa que viuen.

7.4.- ÀMBIT 3. MUSEUS = ACTIUS DE SALUT

3.1. Punts de trobada

En aquest subàmbit, el visitant coneixerà quines són les diferències entre la Prescripció Social, els programes d'Arts in Health i l'Artteràpia, tres conceptes força semblants tot i que no fan referència exactament al mateix.

- El Departament de Salut entén la [Prescripció Social](#) com “un mecanisme a través del qual un professional de la salut i un pacient identifiquen junts activitats de la comunitat per millorar la seva salut i el seu benestar. Es tracta d'**oferir alternatives a la medicalització dels malestars de la vida quotidiana** a persones amb limitat benefici de la medicina tradicional i que perceben manca de participació social o sentiment de solitud o estan en risc d'aïllament social.”
- Pel que fa al moviment de les [Arts in Health](#) (Arts en Salut o Mediació artística en català), l'Arts in Health International Foundation el defineix com “un ventall molt ampli d'activitats que el sector artístic i l'entorn comunitari posen a disposició dels professionals de la salut **a l'hora d'abordar una patologia concreta: ja siguin com a intervencions en un pla terapèutic o en les seves activitats de prevenció i promoció de la salut d'una població.**” Els programes d'Arts in Health poden ser, per tant, de caràcter **preventiu** (col·lectius amb uns mateixos mals hàbits o conductes de risc, com ara una mala alimentació o consum de drogues), de caràcter **terapèutic** (pacients amb una mateixa patologia o trastorn diagnosticat), i també de caràcter **pal·liatiu** (pacients de malalties sense cura en fase terminal). La gran diferència amb l'Artteràpia, que es definirà a continuació, és que les actuacions d'Arts in Health es consideren intervencions culturals i artístiques que poden suposar un important suport per a diferents patologies i dolències sense la necessitat d'haver de ser considerades indispensablement

com una teràpia. En paraules de d'Efak, quan parlem d'intervencions d'Arts in Health "Parlem principalment de l'amplíssim ventall de casos on els professionals sanitaris, a l'hora d'abordar una patologia concreta, poden considerar les arts com un recurs més en el seu pla terapèutic²⁴".

- El Centre d'Estudis d'Arteràpia Metafora defineix l'**Arteràpia** com "una forma d'intervenció psicoterapèutica que utilitza les arts plàstiques com un mitjà de comunicació i expressió per recuperar o millorar la salut mental i el benestar emocional i social de les persones." Així doncs, l'Arteràpia s'entén com "una forma d'acompanyament psicoterapèutic en el qual l'activitat artística és un mitjà de comunicació, mai un fi en si mateix".

3.2. Què hauria passat si...

Aquest àmbit està dedicat a la presentació de casos de museus i centres sanitaris que, avui dia, ja estan treballant conjuntament per tal de millorar l'estat de salut i benestar de les persones. Els exemples seleccionats tenen a veure amb les malalties que van patir els artistes que constitueixen el fil conductor de l'exposició, moltes de les quals segueixen sent molt freqüents a la nostra societat. D'aquesta manera, els visitants podran reflexionar al voltant d'una de les grans preguntes amb les quals se'ls haurà interpellat a l'inici de l'exposició: "Què hauria passat si... aquests artistes haguessin estat tractats seguint els mateixos criteris i paràmetres d'ara, moment en què, a banda dels innumerables avenços científics produïts, la salut pública i comunitària té molt de pes dins l'àmbit mèdic i sanitari?"

Un dels aspectes que s'intentarà remarcar, és que per tal que les intervencions artístiques i culturals en l'àmbit de la salut siguin realment eficaces i contribueixin a engrandir l'evidència científica, la col·laboració i coordinació amb l'àmbit sanitari és vital. La clau de l'èxit és que aquests projectes es desenvolupen en completa sintonia entre ambdós sectors, el museístic i el sanitari, de principi a fi.

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

Els tractaments psicològics i psiquiàtrics dels trastorns mentals que van viure en el passat artistes com Van Gogh i Woolf han evolucionat molt, i està comprovat que, entre d'altres accions, les intervencions artístiques i culturals són útils per persones amb segons quins tipus de problemes de salut mental.

²⁴ BLOG. MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA. *Arts i Salut: reptes i oportunitats*. Guillem d'Efak. [en línia] [Data de consulta: 16 de novembre de 2019] Disponible a: <https://blog.museunacional.cat/arts-i-salut-reptes-i-oportunitats/>

A tall d'exemple, l'any 2013 es va iniciar una col·laboració que avui encara dura entre el **Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa** i l'**Hospital Universitari Mútua Terrassa**. El projecte, anomenat "**Collage de records**" es dirigeix a pacients de la unitat de subaguts de l'hospital i consisteix a realitzar brodats inspirats en records positius del seu passat. Finalment, cadascun d'aquests brodats s'uneixen creant un gran collage que es mostra al públic general en una exposició al museu. Els objectius del projecte, que es van establir conjuntament entre l'Hospital i el Museu, eren:

- Aconseguir que els pacients se sentissin membres d'un grup amb un objectiu comú; treballar la capacitat d'atenció i concentració en una única tasca durant un temps prolongat i aconseguir començar i finalitzar un treball.
- Treballar dos elements relacionats amb l'autoestima, per una banda la satisfacció d'haver finalitzat un treball individual i veure que formarà part d'un projecte comú i, per altra banda, prendre consciència de la capacitat per aprendre a fer una tasca nova. Els resultats i l'avaluació feta per l'Hospital i el Museu d'aquest projecte d'Arts en Salut va ser molt satisfactori.

Frida Kahlo i la Convalescència per malaltia:

Malgrat els moments durs que va viure Kahlo a causa de l'accident d'autobús que va patir i de les desenes d'operacions a les quals es va haver de sotmetre, l'artista també es coneix per la seva gran vitalitat i sensibilitat. Va ser durant els mesos de recuperació després de l'accident que va començar a pintar els seus primers dibuixos i quadres. La creativitat, i més concretament la pintura i la poesia, van ser per ella una font per canalitzar el seu dolor, una forma d'escapar de la seva realitat marcada per la constant lluita contra la malaltia. La seva obra es va centrar en ella mateixa, autoretrats que representaven les seves aficions, anhels, pors i angoixes. Es podria dir que, durant els llargs períodes de convalescència que va viure, la pintura va ser un dels pilars que la van mantenir en vida.

Mantenir l'estat d'ànim és un factor important per a la recuperació de persones que s'han de sotmetre a tractaments mèdics llargs. Per això, ja fa molts anys que sorgeixen iniciatives amb la intenció d'humanitzar els espais mèdics. Més enllà de Catalunya, i en el cas concret de pacients que s'havien de sotmetre a trasplantaments de medul·la òssia i romandre en sales d'aïllament, destaca el **programa OpenWindow**, desenvolupat a Irlanda durant 5 anys. Es tractava d'una intervenció basada en les arts que proporcionava una finestra virtual als pacients, amb l'objectiu de reduir l'estrès que patien durant el seu aïllament. Aquestes finestres es projectaven a la paret de sala i mostraven imatges, vídeos i música, a més de referències a la vida de cadascú, com ara fotografies amb la família i amics. Els pacients podien participar en la selecció de continguts, amb el suport i assessorament continu per part d'artistes voluntaris i del personal mèdic de l'hospital.

Amb la intenció que els visitants se sentin identificats amb les persones que, degut a algun tipus de malaltia, s'han de veure sotmeses a un aïllament estricte, se'ls recordarà la situació viscuda pels malalts del covid-19 el passat 2020 i, mitjançant un interactiu, se'ls convidarà a fer la seva pròpia finestra virtual basada en les col·leccions dels museus que albergaran l'exposició.

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

A banda dels progressos que s'han fet en l'estudi del càncer, l'àmbit sanitari també considera que les activitats artístiques i culturals poden ajudar als pacients en aspectes com ara l'adhesió als tractaments. A Catalunya, el **Centre d'Art la Panera** de Lleida apropa l'art contemporani fins a l'**Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida (HUAV)** a través del programa **Radiació +++**. La intenció d'aquesta col·laboració és la d'humanitzar l'espai d'Oncologia Radioteràpica de l'hospital, d'apoderar als pacients, i de contribuir a la conscienciació de diferents tipus de càncer. Els projectes artístics es basen en processos participatius que integren pacients, familiars, doctors, tècnics i estudiants. Un d'ells és el projecte "Domestic Data Streamers", en el qual els participants són pacients, antics pacients i voluntaris. En un plànol magnètic situat a l'entrada de l'espai d'Oncologia, els pacients van col·locar-hi figures de colors en funció de les emocions que havien sentit a cada sala. Sota o damunt de les figures, hi podien enganxar fotografies dels espais i hi podien escriure el seu nom o algun pensament. Aquesta forma creativa de comunicació ajudava a millorar l'estada dels pacients a l'espai, així com la seva relació amb el personal sanitari.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

De la mateixa manera que els tractaments i l'acompanyament dels familiars i cuidadors són factors de gran importància que contribueixen a alentir els efectes de l'Alzheimer, també existeixen cada cop més evidències respecte al paper que pot jugar la cultura a l'hora d'apaivagar els efectes d'aquesta malaltia. En aquest sentit, el **CCCB Programa Alzheimer** és un referent. Es tracta d'una iniciativa amb 10 anys de trajectòria que té per objectiu apropar l'art i la cultura a les persones que pateixen els primers graus de la malaltia, així com als seus familiars i cuidadors. Per tal d'aconseguir-ho, les visites a les exposicions s'adapten a les necessitats dels malalts. A més, hi ha tota una sèrie de detalls, els quals a simple vista podrien semblar insignificants, que passen a ser crucials: adreçar-se a tothom pel seu nom i realitzar una bona acollida del grup, pensar en la disposició de persones a la sala i seleccionar acuradament quines peces i conceptes comentar al llarg de la visita.

Com aquests, a Catalunya han sorgit molts casos de col·laboració entre l'àmbit museístic i el sanitari, que s'adrecen a trastorns, patologies i conductes de risc que no tenen a veure amb les malalties dels artistes del fil conductor. De tots ells se'n destacaran dos en aquest àmbit de l'exposició:

ARTGRAN:

Es tracta d'una iniciativa de l'**Agència de Salut Pública, Consorci Sanitari de Barcelona**, que treballa en col·laboració amb 6 museus i centres culturals de la ciutat de Barcelona: el **Museu Picasso**, el **Recinte Modernista de Sant Pau**, el **MACBA**, el **Caixa Fòrum**, el **MNAC** i el **CCCB**. El projecte s'adreça a persones grans que pateixen de solitud no volguda, quelcom que pot arribar a generar problemes greus com ara depressió.

Programa de Salut Comunitària:

Es tracta d'un programa impulsat pel **Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles**, l'**Institut Català de la Salut** i l'**Agència de Salut Pública de Catalunya**. El projecte s'emmarca en la **Comissió Museus i Salut**, recentment constituïda, i consisteix en tres accions pilot que s'han dut a terme a tres museus i altres Centres d'Atenció Primària: el **Museu de l'Empordà** i el **CAP Josep Masdevall** de Figueres; el **Museu Arxiu Tomàs Balvey** i el **CAP Can Borràs de Cardedeu**; i el **Museu d'Art de Cerdanyola** i el **CAP Canaletes Fontetes** de Cerdanyola del Vallès. Des de l'inici, el museu i el CAP de cada municipi han començat a treballar conjuntament en la cocreació d'una acció d'Arts en Salut dirigida a una població específica, amb una mateixa malaltia o mals hàbits. En el cas de Figueres, la població diana seleccionada són adults que pateixen fibromiàlgia; a Cerdanyola del Vallès s'adreçaran a adolescents amb Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDH); i a Cardedeu, el col·lectiu seleccionat és el d'adolescents que pateixen ansietat.

7.5.- ÀMBIT 4. CAP ON ANEM I D'ON VENIM

Després d'haver realitzat la visita a aquesta exposició, una de les idees que haurà quedat clara és la gran evolució de la qual han estat objecte els museus des dels seus inicis i fins a l'actualitat, així com la voluntat de la majoria de museus catalans d'escoltar i adaptar-se a les necessitats i interessos de l'entorn. **Dècades enrere hauria estat impensable el binomi salut i museus que a dia d'avui s'està produint i consolidant.** El que ha fet possible aquesta unió ha estat, clarament, la **vessant social** d'aquests sectors i la preocupació per aconseguir aportar beneficis a la societat en la qual vivim.

És per aquest motiu que la opinió de les persones usuàries dels museus, tant si són habituals com esporàdics, importa i molt. Així doncs, la primera part d'aquest últim àmbit interpel·larà als visitants de manera participativa amb la següent pregunta: Com creieu que haurien de ser els museus del 2030?

Després d'aquesta mirada cap al futur, l'exposició finalitzarà transportant als visitants de nou cap al passat amb l'objectiu de fer un petit homenatge a totes les persones que al llarg de la història han patit, i sovint també han mort, a causa de malalties. Així doncs, hi haurà un llistat d'artistes del passat (alguns coneguts a escala local i d'altres internacionals) amb aquesta característica en comú. A banda de ser una informació complementària per tothom qui tingui curiositat per saber quins altres artistes coneguts van patir malalties que encara són presents en l'actualitat, aquesta última part també es concep com un moment d'aturada i de reflexió.

A més, l'homenatge el finalitzaran i personalitzaran els mateixos visitants, als quals s'interpel·larà mitjançant un senzill interactiu. D'aquesta manera, els visitants que ho vulguin, podran compartir la seva història o la dels seus éssers estimats, creant entre tots un homenatge col·lectiu.

El fet d'incloure un llistat amb noms d'artistes propers i d'arreu és una forma de donar cabuda a personatges locals. Per molt que el fil conductor de l'exposició es basi en grans personatges que formen part de la nostra cultura universal, la presència de figures més properes al territori és cabdal per establir lligams amb la comunitat i amb la col·lecció del museu. Per aquest motiu, noms com el d'Ángeles Santos Torroella i Joan Sibecas (amb obra al Museu de l'Empodrà) o el d'Ismael Smith i Josep de Togores (amb obra al Museu d'Art de Cerdanyola), tots ells artistes que també van patir o morir a causa d'alguna malaltia, tindran un merescut espai a l'exposició, contribuint a posar-li fi. A més, l'obra d'aquests artistes locals serà protagonista en algunes de les activitats paral·leles que acompanyaran l'exposició, tal i com s'especificarà més endavant.

7.6.- ÀMBIT 5 (CAP). QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Aquest àmbit es concep com un mòdul que es trobarà a l'entrada o a la sala d'espera dels Centres d'Atenció Primària de Figueres, Cerdanyola i Cardedeu que participen al Programa de Salut Comunitària. Serà un mòdul que resumirà, de forma molt breu i sintètica, el contingut de l'exposició amb la intenció de captar l'atenció dels usuaris dels centres.

Per tal de fer de lligam amb l'espai en el qual es trobarà ubicat, el mòdul explicarà als usuaris que algunes de les malalties presents a la societat actual les van patir en el passat grans artistes reconeguts. Tot seguit, s'interpel·larà als usuaris amb la mateixa pregunta que podran trobar al llarg de l'exposició: "Què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del segle XX, haguessin estat tractats al segle XXI?"

El mòdul farà menció a la importància de la medicina preventiva, a la salut pública i a la prescripció social, i també reproduirà la definició que fa l'OMS del concepte de salut.

Tot seguit, es farà un breu resum de la història de Frida Kahlo, per la qual la creativitat va ser una gran ajuda durant els mesos de recuperació a l'hospital després d'haver patit un greu accident. Enllaçant amb la seva història, s'interpel·larà als visitants amb la pregunta "A tu, què es el que et fa sentir millor en el teu dia a dia?". Tindran un seguit d'opcions que hauran de puntuar de l'1 al 10. Totes aquestes opcions tindran a veure amb factors la vida diària que poden servir com a complement de segons quins tractaments terapèutics, així com d'alternativa a la medicalització d'alguns malestars de la vida quotidiana. De la mateixa manera, també poden ajudar a prevenir mals hàbits i conductes de risc, promovent així la salut i el benestar de les persones.

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

Aquests factors s'anomenen actius de salut i estan a l'abast de tothom: alguns dels més importants són l'esport, la natura, la cultura, l'art i els museus. Aquest mòdul, però, s'especificarà quines són les malalties, dolències i mals hàbits a les quals poden contribuir aquests actius de salut. En canvi, s'animarà als usuaris a descobrir quines són (i què poden fer-hi al respecte concretament la cultura, l'art i els museus) visitant l'exposició.

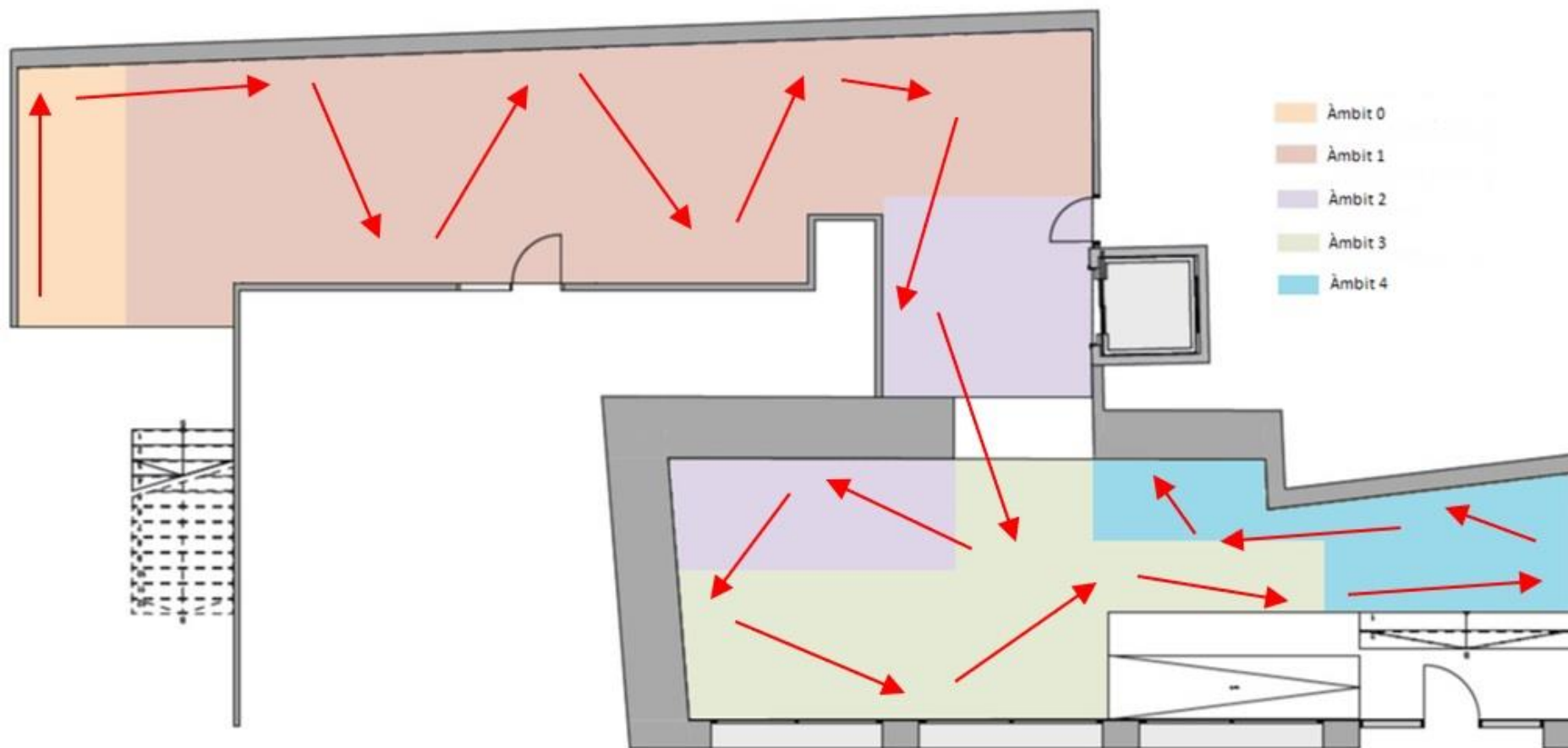

8.

PROJECTE MUSEOGRÀFIC

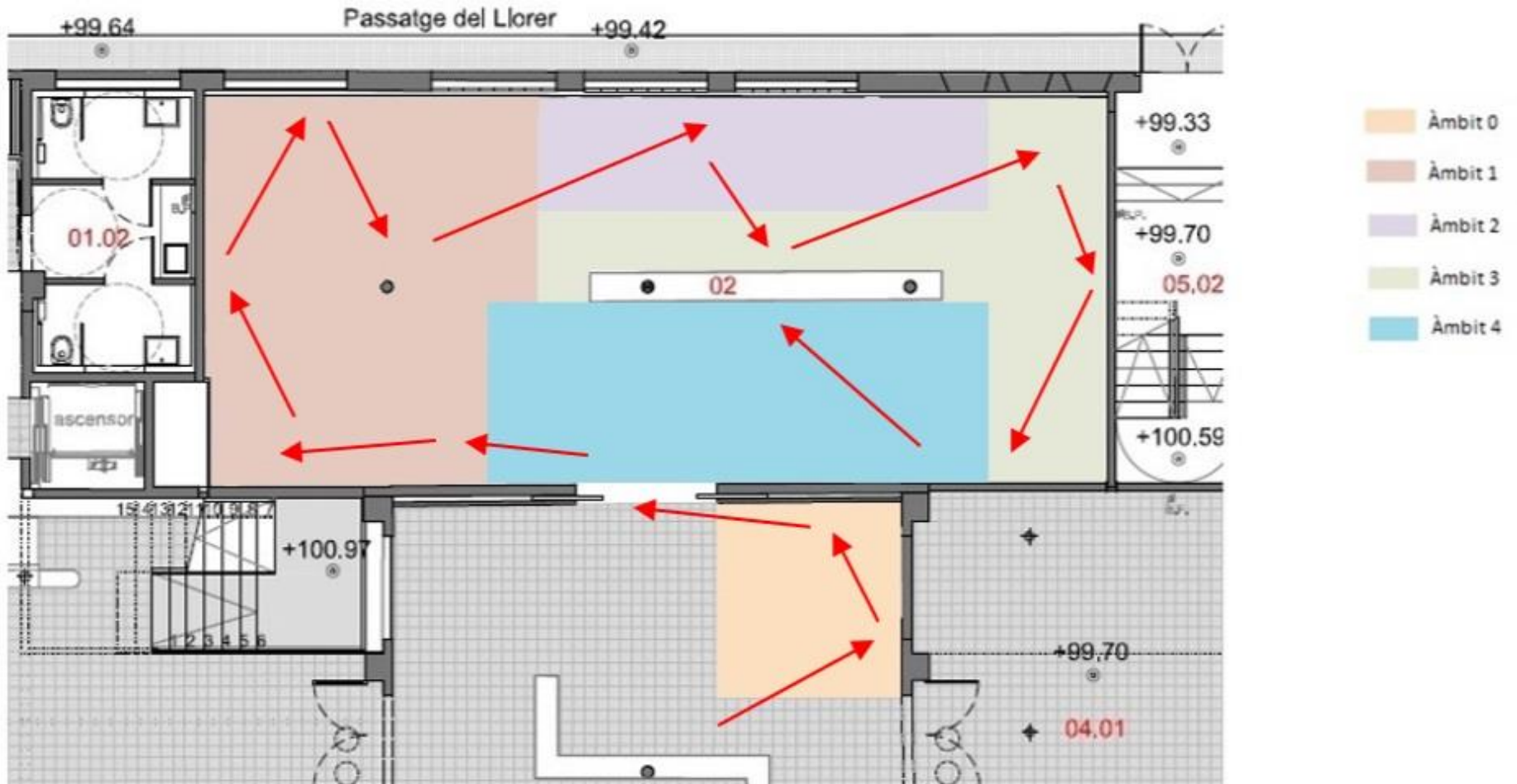

Plànol Museu de l'Empordà

Superfície: 120,69m²

Plànol Museu d'Art de Cerdanyola

Superfície: 101,40 m²

8.1.- ÀMBIT 0. QUÈ HAURIA PASSAT SI...²⁵

Text

Vincent Van Gogh, Frida Kahlo i René Magritte, pintors; Virginia Woolf i Montserrat Roig, escriptores; i Eduardo Chillida, escultor, van ser grans artistes d'aquí i d'arreu amb una cosa en comú: cadascun d'ells van patir alguna malaltia. **Però què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del segle XX, haguessin estat tractats al segle XXI?**

Probablement alguns dels tractaments haurien estat força semblants. D'altres, en canvi, haurien estat molt diferents i més eficaços gràcies als últims avenços científics relacionats amb la medicina, que s'han vist profundament influenciats per les noves tecnologies. Però el que avui també hauria marcat la diferència són conceptes com els de **medicina preventiva, salut pública o prescripció social**, que contemplen el benestar mental i emocional, a més del físic, com a determinants clau per poder gaudir de bona salut.

L'art, la cultura i els museus poden aportar beneficis a la salut i al benestar de les persones. Tanmateix, això no sempre ha estat així. Per arribar a la col·laboració que a dia d'avui existeix entre l'àmbit sanitari i el cultural, han hagut de canviar moltes coses. Per això, en aquesta exposició coneixereu de quines formes poden col·laborar els museus i la sanitat; però abans, recorrereu els grans canvis que han marcat la història de la medicina i dels museus i descobrireu quin ha estat el component que ha unit les seves trajectòries.

Museografia

El títol i el text introductori aniran impresos en un plafó PVC; ja que d'aquesta manera es podrà utilitzar el mateix plafó durant la itinerància de l'exposició. A la paret del costat, que fa un angle en forma d' "L" hi haurà les il·lustracions dels artistes impreses també en un plafó PVC. Hi haurà tres retrats a la part superior, i els tres darrers a la part de sota. Al costat dret, i centrat respecte als 6 retrats, hi haurà dos arxivadors de plàstic, l'un al costat de l'altre, amb les traduccions dels textos de l'exposició al castellà i a l'anglès.

²⁵ Totes les mostres que s'inclouen en aquest apartat han estat realitzades a escala 1:10

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Vincent Van Gogh, Frida Kahlo i René Magritte, pintors;
Virginia Woolf i Montserrat Roig, escriptores; i Eduardo
Chillida, escultor, van ser _____

Però, **què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del**
segle XX; haguessin estat tractats durant el segle
XXI? _____

L'art, la cultura i els museus poden aportar beneficis a la salut
i al benestar de les persones _____

8.2.- ÀMBIT 1. DE SUBJECTES A PERSONES

1.1.- Passat, present i futur del concepte de salut

Text

“Salut és un estat de complet benestar físic, psíquic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties”

Definició del concepte de salut segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), 1948.

D'acord amb aquesta definició, que va ser elaborada per l'OMS l'any 1948 i que encara segueix vigent, **la salut no només significa l'absència de malaltia: també vol dir practicar activitat física, mantenir una dieta equilibrada, socialitzar-se amb els altres i sentir-se bé amb un mateix**, entre moltes altres coses. Antigament, es considerava que la tasca dels metges era únicament tractar la malaltia. A partir de la segona meitat del segle XX, però, la salut es va començar a entendre com a quelcom més que l'atenció i la millora de la malaltia, donant peu a l'aparició de propostes com la Salut Pública i la Salut Comunitària.

Text en suport

Els següents descobriments han marcat l'evolució de la medicina al llarg de la història i han afavorit la implementació de la salut pública:

Naixement de l'asèpsia: L'any 1878 el científic alemany Robert Koch va descobrir que les infeccions són causades per diminuts microbis. Va ser a partir d'aleshores que la comunitat científica de l'època, formada bàsicament per metges, va prendre consciència de la importància de mantenir els espais de treball tan lliures de microbis com fos possible. Aquest descobriment també va tenir conseqüències en el dia a dia de la població civil: Va ser així com la societat va començar a considerar molt important el fet de rentar-se les mans amb freqüència. Tanmateix, molts experts consideren que es va trigar més de l'esperat en implementar aquestes mesures.

Sabies que... només amb l'acte de rentar-nos adequadament les mans (amb sabó i cada 6 o 8 hores) podríem reduir dràsticament els refredats i gripes que patim en èpoques estacionals.

Big data: El Big Data permet gestionar, extreure i analitzar dades complexes generades en grans volums i a altes velocitats. Gràcies al seu potencial a l'hora de millorar l'eficiència i qualitat de la provisió de cures, ha transformat el sector sanitari. Ja fa temps que les TIC s'utilitzen per emmagatzemar dades del sistema sanitari de salut, però tota aquesta informació es podria utilitzar molt més del que s'ha estat fent fins ara per millorar l'atenció als pacients, buscar tractaments més cost-efectius, individualitzar tractaments mitjançant preses de decisions basades en algorismes i, en definitiva, millorar la gestió i eficàcia del servei en el territori. Per aquest motiu, molts experts consideren que el Big Data es presenta com la pedra angular per l'epidemiologia del futur.

Sabies que... Està comprovat que si els Estats Units utilitzessin les tecnologies de Big Data de forma adequada es podria reduir la despesa en salut fins a un 8%.

Museografia

1. DE SUBJECTES A PERSONES

Passat, present i futur del concepte de salut

“ Salut és un estat complet de benestar físic, psíquic, mental i social, i no solament l'absència de malalties.

Organització Mundial de la Salut, 1948

D'acord amb aquesta definició

.....

.....

.....

Però, a banda d'això, quins han estat els 2 grans avenços que han marcat l'evolució de la medicina

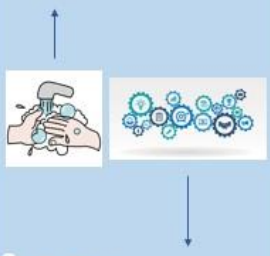
?

1.- Naixement de l'Asèpsia:

.....

.....

.....

2.- Big Data:

.....

.....

.....

Sabies que... Només amb l'acte de rentar-nos adequadament les mans (amb sabó ii cada 6 o 8 hores) podríem reduir dràsticament els refredats i gripes que patim en èpoques estacionals?)

Sabies que... Està comprovat que si els Estats Units utilitzessin les tecnologies de Big Data de forma adequada es podria reduir la despesa en salut fins a un 8%.

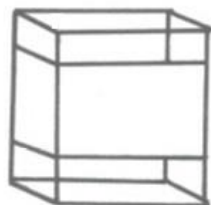
2 grans avenços en la història de la medicina:

Els textos, imatges i audiovisuals estaran damunt de panells subjectats per un suport de fusta²⁶. De les quatre cares del suport de fusta, se n'ocuparan 3 amb panells: la més curta, amb el títol de l'àmbit 1 i el títol de l'àmbit 1.1. Les dues allargades, amb la cita i el text i els audiovisuals. A banda d'anar acompanyats de dos audiovisuals que complementaran la informació, els textos sobre l'asèpsia i el Big Data també aniran acompanyats d'imatges associades amb ambdós conceptes (per exemple, juntament amb el text sobre l'asèpsia hi haurà un il·lustració representant el rentat de mans).

Els audiovisuals seran els següents:

- Audiovisual titulat “2 grans avenços en la història de la medicina: Asèpsia”²⁷
- Audiovisual titulat “2 grans avenços en la història de la medicina: Big Data”

²⁶ Vegeu imatge tipus al guió tècnic.

²⁷ Els continguts dels audiovisuals que es mencionen en aquest es concretaran a l'apartat titulat “guió museogràfic”

1.2. Salut pública i comunitària

Text i interactiu

“Si els determinants de la salut són majoritàriament socials, les solucions hauran de ser socials”

Michael Marmot, president de la Comissió sobre determinants de salut de l'OMS

“El centre de salut no és l'únic centre de salut”

Rafa Cofiño, Director general de Salut Pública. Conselleria de salut d'Astúries.

Dins del sistema sanitari, la salut pública i la salut comunitària són les branques de la sanitat més propenses a considerar que l'art i la cultura poden tenir un paper important en la salut i el benestar de les persones.

Salut pública → És el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat, mitjançant la mobilització de recursos humans i materials, per protegir i **promoure la salut** de les persones i **prevenir la malaltia**.

Salut comunitària → És el conjunt d'actuacions basades en els principis de la salut pública destinades a millorar la situació de salut d'una **comunitat concreta** en les seves dimensions físiques, psicològiques i socials. Aquestes actuacions seran unes o unes altres en funció dels trets característics de la comunitat. La salut comunitària suposa que els professionals sanitaris de la comunitat, així com altres agents actius, sumin esforços per tal de millorar la salut i el benestar de la comunitat i de reduir les desigualtats socials.

Per evitar malalties, moltes vegades no calen fàrmacs. Hi ha moltes activitats que ens poden ajudar a gaudir d'una bona salut en el nostre dia a dia: l'esport, la natura... i també l'art i la cultura. Aquestes activitats s'anomenen “**actius de salut**”, ja que per tal que produeixin beneficis reals en la salut i el benestar de les persones, cal la presència i l'assessorament dels professionals en salut pública: és a dir, cal que siguin activats per part de l'àmbit sanitari.

Hi ha estudis científics que afirmen que l'art i la cultura poden ajudar en:

1.- La prevenció de la malaltia i la promoció de la salut → Són els dos grans objectius de la salut pública, de la qual els Centres d'Atenció Primària (CAP), són la cara més visible:

- Detecten mals hàbits, comportaments i tendències de risc freqüents en una població, col·lectiu o individu. En aquesta fase encara no existeix un diagnòstic però ja cal estar alerta, perquè si no es fa res al respecte aquestes males pràctiques poden arribar a derivar en patologies.

2.- En la Gestió i el tractament terapèutic → Forma part d'un àmbit més biomèdic; és el moment en el qual ja hi ha una malaltia diagnosticada i el pacient ha de passar per un tractament de manera indispensable per tal de combatre-la. Aquest tractament, en alguns casos, podrà anar acompanyat d'intervencions artístiques i culturals que s'hauran d'haver creat conjuntament entre els professionals sanitaris i els professionals del sector cultural.

Museografia

La museografia d'aquest subàmbit girarà al voltant d'un escriptori que farà pensar en l'escriptori i la consulta d'un centre sanitari. L'escriptori es trobarà situat a tocar de la paret i hi haurà una cadira (de rodes o sense) a la qual els visitants s'hi podran asseure. Al tros de paret de damunt de l'escriptori hi haurà un plafó PVC amb el text sobre salut pública i salut comunitària. Els exemples de les patologies en què poden derivar alguns mals hàbits es trobaran escrits dins de cadascun dels calaixos situats en una de les potes de l'escriptori.

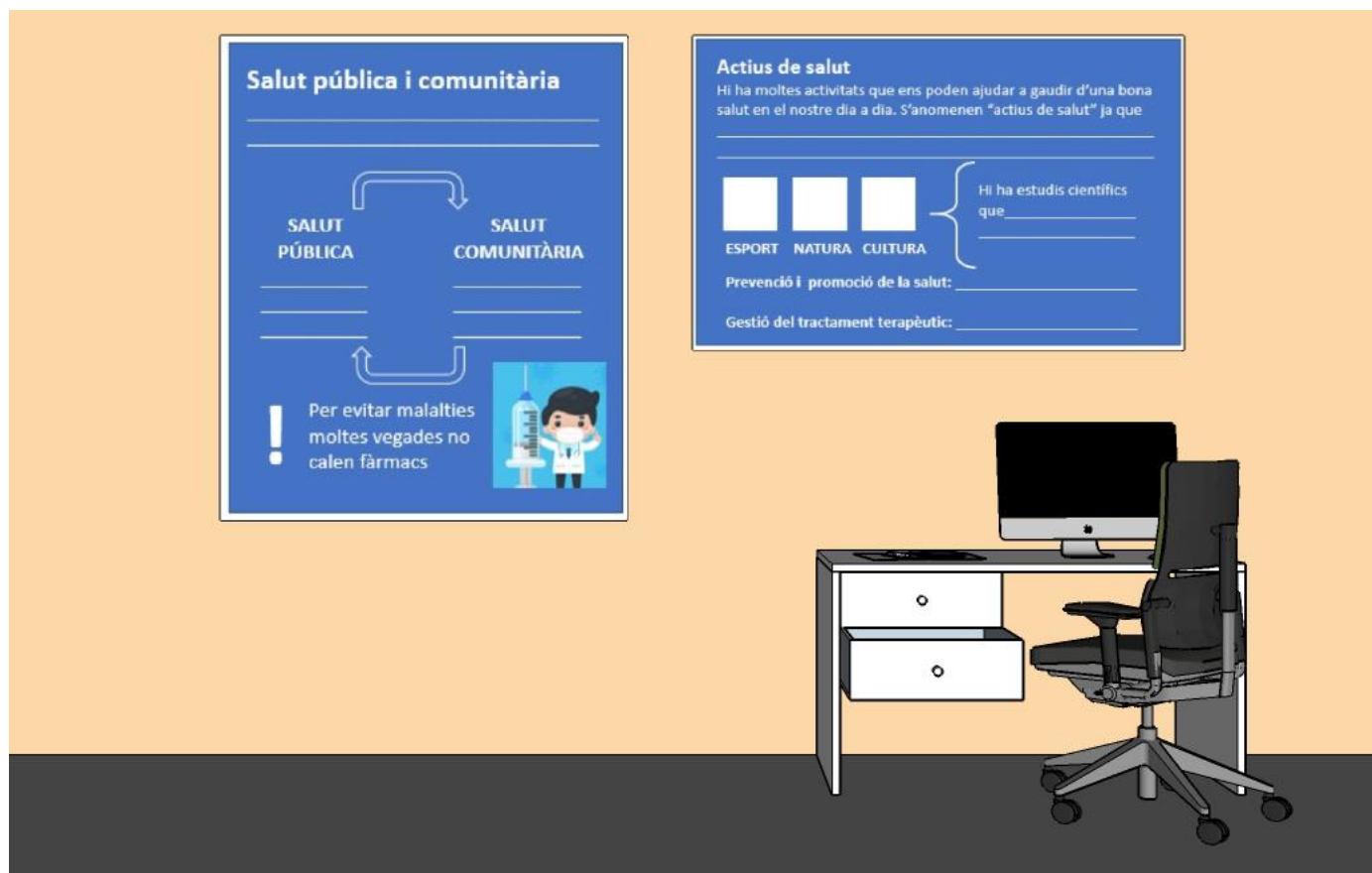
- Ex: al mànec del calaix hi haurà l'etiqueta del mal hàbit o conducta de risc (solitud no volguda, mala alimentació...). El visitant haurà d'obrir cada calaix, i a l'interior hi haurà les patologies en les quals aquests hàbits o conductes poden derivar.

Al costat dret de de l'escriptori hi haurà un ordinador amb torre, teclat i ratolí. A la pantalla de l'ordinador s'aniran succeint les cites en relació amb la salut pública i comunitària que es poden llegir més amunt. Cada determinats minuts, apareixerà un audiovisual, titulat "salut pública" amb informació complementària sobre el concepte de salut pública.

A la pantalla de l'ordinador, també hi apareixerà automàticament l'audiovisual sobre salut pública. Per això, hi haurà endollats a l'ordinador uns auriculars.

A l'altre costat de l'escriptori hi haurà un dossier²⁸ que els visitants podran fullejar i que portarà per títol: "Quina és l'evidència sobre el rol de les arts en la millora de la salut i el benestar? Una revisió del seu abast" Informe publicat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) el desembre de 2019. A la resta de pàgines hi apareixeran totes les circumstàncies i patologies en les quals poden ajudar les arts, d'acord amb aquest informe.

²⁸ S'inclou una mostra del dossier als annexos

1.3. Artistes malalts

Text

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

Del pintor postimpressionista **Vincent Van Gogh** (Zundert, 1853 – Auvers-sur-Oise, 1890) s'ha dit que va ser l'encarnació de l'artista torturat i incomprès, que va viure en un estat de melancolia, soledat i tristesa profunds, i que va patir de depressió. Per tots aquests motius va ser ingressat repetides vegades en centres psiquiàtrics, fins que l'última de les vegades va fer-ho ell mateix per pròpia voluntat.

L'escriptora **Virginia Woolf** (Londres, 1882 – Lewes, Sussex, 1941) va ser una de les artistes més representatives de la novel·lística anglesa experimental. Ja des de petita, la seva vida no va ser fàcil i va anar associada a diversos episodis depressius. Els fets traumàtics que van marcar la seva infantesa van ser la pèrdua sobtada de la seva mare i la d'una germanastra anys més tard. A més, va patir repetits abusos sexuals per part dels seus germanastres, fet que va contribuir a agreujar els seus problemes psíquics i la va condicionar a l'hora de mantenir relacions sexuals durant la seva edat adulta. Tanmateix, a l'edat de 30 anys va casar-se amb Leonard Woolf, economista, amb qui va fundar l'editorial Hogarth Press. L'any 1941, a l'edat de 59 anys i enmig d'un greu episodi de depressió, Woolf va anar fins a un riu proper a casa seva, es va posar pedres dins les butxaques i va acabar amb la seva vida ofegant-se.

És molt difícil saber amb certesa què li va passar realment a Van Gogh, ja que els criteris i paràmetres mèdics han canviat molt. Ara bé, de tot el que van ser considerats símptomes i diagnòstics en el passat, ara només un d'ells, la depressió, es considera una malaltia mental.

Pel que fa a Virginia Woolf, actualment hi ha consens entre els experts a l'hora d'afirmar que va patir el que a dia d'avui es coneix com a trastorn bipolar, una malaltia mental crònica que es caracteritza per canvis dràstics en l'estat d'ànim.

Trastorn bipolar:

- Afecta al voltant de 300.000 catalans

Trastorn d'ansietat i depressió:

- Afecta a un 12.2% dels homes majors de 15 anys
- Afecta a un 20,8% de les dones majors de 15 anys

- Són els problemes de salut mental més presents actualment a la nostra societat

Sabies que... Antigament, els centres psiquiàtrics van ser utilitzats en molts casos com un espai on mantenir apartades de la societat a les persones que se sortien de la norma. Per exemple, molts homosexuals i dones revolucionàries que van intentar lluitar pels seus drets, com ara les sufragistes, van ser ingressats i ingressades (sovint contra la seva voluntat) en psiquiàtrics.

Text

Frida Kahlo i la convalescència per malaltia:

La pintora **Frida Kahlo** (Coyoacán, Mèxic, 1907 – ídem, 1954), va passar convalescent durant bona part de la seva vida. Amb només sis anys va contraure poliomielitis, una malaltia que afecta a la medul·la espinal i provoca atrofia muscular i paràlisi, que li va deixar importants seqüeles. Tot i provenir d'una família d'artistes, de jove no mostrava cap interès per l'art i la cultura i, en canvi, es dedicava a practicar esports que fins aleshores molt poques noies havien practicat (com la boxa i el futbol).

Quan tenia 18 anys va patir un accident d'autobús del qual va sortir greument ferida, motiu pel qual es va haver d'enfrontar a 32 operacions al llarg de la seva vida, passant llargues temporades al llit i sense poder-se moure. A l'edat de 46 anys es va haver de sotmetre a l'amputació d'una cama, fet que li va produir una depressió que la va portar a intentar el suïcidi diverses vegades. Va morir un any després de l'amputació, havent passat els últims mesos de la seva vida plens de dolor i d'un fort sentiment de tristor que li impedié fer gairebé qualsevol cosa.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

Eduardo Chillida (San Sebastián, 1924 - 2002) va ser, sens dubte, un referent de l'escultura monumental a escala internacional. Treballava amb materials pesats com la pedra, el ferro, el formigó o l'alabastre, i al llarg de la seva trajectòria artística va explorar conceptes com el buit i el volum o la llum i l'ombra, repartint el seu llegat per diferents indrets del món. Chillida va haver de romandre apartat de la vida pública des de l'octubre de l'any 2000, poc després de la inauguració del seu gran projecte artístic i personal: la casa museu Chillida-Leku. Va ser víctima de la malaltia de l'Alzheimer, que se l'endugué dos anys després de retirar-se de l'esfera pública.

Sabies que... Malgrat que els efectes de la malaltia són inevitables, a dia d'avui existeixen molts tractaments que poden contribuir a endarrerir en gran mesura el deteriorament dels malalts, i l'acompanyament que aquests reben per part dels seus familiars i cuidadors és crucial. Tanmateix, l'Alzheimer i altres demències segueixen sent una de les principals causes de mort de la nostra societat.

Text

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

El pintor **René Magritte** (Lessines, Bèlgica, 1898 – 1967 Brussel·les, Bèlgica) va ser un dels principals representants del moviment surrealista. Amb les seves obres, transformava la realitat i mostrava altres maneres de percebre i entendre el que ens envolta, plantejant dubtes sobre el món real als qui contemplaven els seus quadres. Va néixer a Lessines, una localitat de Bèlgica, en el sí d'una família humil. Degut a les dificultats econòmiques i als freqüents trasllats i canvis de domicili, la infància del pintor no va ser fàcil. El suïcidi de la seva mare l'any 1912 va ser un dels fets que més el van marcar de petit. Al llarg de la seva trajectòria com a artista, alguns crítics van considerar que aquest fet traumàtic havia marcat la seva obra, però ell sempre va insistir en negar-ne la relació. Magritte va aconseguir assolir l'èxit en vida i va morir amb 68 anys com a conseqüència d'un càncer de pàncrees. Així doncs, la malaltia se l'endugué a una edat força avançada.

La periodista i escriptora **Montserrat Roig** (Barcelona, 1946 – Barcelona, 1991), en canvi, no va córrer la mateixa sort. Roig es va introduir al món de la literatura des de ben petita, ja que el seu pare era advocat i escriptor. Va estudiar Art Dramàtic i es va llicenciar en filosofia i lletres a la universitat de Barcelona. Al llarg de la seva vida va escriure diverses novel·les i contes, que va alternar amb articles i reportatges periodístics. També va treballar de professora a Catalunya i a Gran Bretanya, a banda d'endinsar-se en el món de la política. La seva prometedora carrera, però, es va veure estroncada per culpa d'un càncer de mama, que li va treure la vida a l'edat de 45 anys, provocant una gran commoció entre la comunitat cultural i literària del moment. El càncer s'havia manifestat poc més d'un any abans de la seva mort, i l'última fase de la malaltia va limitar en gran mesura la seva activitat professional.

Sabies que... L'any 2018 més de 17.000 catalans van morir a causa del càncer. A dia d'avui, aquesta malaltia és la principal causa de mort a tot l'Estat Espanyol, si bé és cert que la supervivència dels malalts cada vegada augmenta més.

Museografia

Els plafons amb text i imatges estaran subjectes en suports del mateix tipus que els esmentats més amunt. De les quatre cares del suport de fusta, se n'ocuparan 3 amb plafons. Els textos sobre cada artista aniran acompanyats de retrats dels artistes, que seran del mateix estil que els de l'àmbit 0. Aquest cop, però, els retrats es dividiran en dues meitats. Una de les meitats serà exactament la mateixa que als retrats de l'àmbit 0. L'altra la meitat farà referència a la malaltia/dolència que va patir cada artista, tal i com s'indica a continuació:

Artistes malalts

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals

De Van Gogh

De Virginia Woolf

Sabies que...

_____ ?

En el cas de **Van Gogh** _____

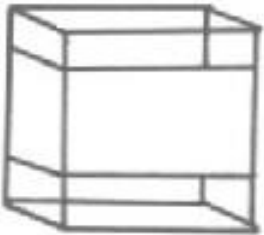
Pel que fa a **Virginia Woolf**

Trastorn bipolar

+ de 300.000 persones

Trastorn d'ansietat i depressió

 + 15 anys	12,2%
 + 15 anys	20,8%

- **Vincent Van Gogh:** aquesta meitat del retrat tindrà uns colors més foscos, el seu rostre simularà tristesa i dolor i la part del cap apareixerà emboirada, donant a entendre que els problemes que va tenir estaven relacionats amb la salut mental
- **Virginia Woolf:** com que també va patir trastorns mentals, les característiques d'aquesta meitat del retrat seran les mateixes que en el cas de Van Gogh. L'estil, per tant, serà el mateix.
- **Frida Kahlo:** aquesta meitat del retrat representarà un rostre més pàl·lid i apagat, simulant resignació. Tindrà un embenatge envoltant-li el cap.
- **Renée Magritte:** en aquesta meitat del retrat no durà barret i mostrarà un cap sense gairebé cap cabell. Un cop més, el rostre serà més pàl·lid i simularà resignació.
- **Montserrat Roig:** L'altra meitat del rostre tindrà uns colors més pàl·lids i, en aquest cas, simularà determinació. El cap cobert amb un mocador rosa.
- **Eduardo Chillida:** per tal de simular l'oblit que provoca l'Alzheimer, aquest rostre estarà desdibuixat, com si es tractés d'un esbós sense color i per acabar.

8.3.- MUSEUS: DE L'ELITISME A LA FUNCIO SOCIAL

2.1. L'evolució dels museus

Text

Hi ha un gran abisme entre bona part dels museus actuals i els museus del passat. Aleshores, les peces exposades eren el més important, i estaven per sobre dels edificis que les aixoplugaven i de les persones que les contemplaven. El criteri era mostrar tantes peces com fos possible, per molt semblants que fossin les unes amb les altres. Per això, les parets estaven cobertes de quadres fins gairebé a tocar del sostre i les vitrines plenes a vessar d'objectes i espècimens.

Els primers museus de la història:

- British Museum, Londres (1753)
- Musée du Louvre, París (1798)
 - o Però la famosa piràmide de vidre és del 1989!
- Museo Nacional de Ciencias Naturales, Madrid (1815)
- Museo Nacional del Prado, Madrid (1819)

Museus d'abans	Museus d'ara
<ul style="list-style-type: none">- Importància de la peça o objecte exposat per sobre de tot i concepció dels museus com temples o mausoleus.- Peces i objectes acompanyats tan sols de fitxes tècniques, sense explicacions escrites ni mediació de guies. <p>Prohibició de tocar, parlar o córrer pel museu.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Creixent importància del públic i voluntat de desenvolupar un museu viu i participatiu.- Importància de la mediació entre els objectes exposats i els visitants, mitjançant explicacions escrites o orals (guies, educadors...)- Malgrat haver-hi unes normes bàsiques de comportament, a molts museus hi ha rèpliques d'objectes pensades per ser tocades i es busca la reflexió, diàleg i conversa entre els visitants.

Museografia

El text estarà damunt de panells que tindrà el mateix tipus de suport que els esmentats més amunt.

2. MUSEUS: DE L'ELITISME A LA FUNCIO SOCIAL

L'evolució dels museus

Hi ha un gran abisme entre

MUSEUS D'ABANS **MUSEUS D'AVUI**

- _____
- _____
- _____
- _____

≠

- _____
- _____
- _____
- _____

Primers museus de la història

1753
British Museum

1798
Musée du Louvre

1815
Museu Nacional de Ciències

1819
Museu del Prado

2.2. Els museus: ara i aquí

Text

A Catalunya hi ha 624 equipaments museístics d'una gran diversitat:

L'any 2008, coincidint amb la crisi econòmica, el govern va imposar moltes retallades al sector. Això va estroncar l'evolució dels museus, i molts es van estancar. Ja fa uns anys, però, que la majoria de museus han pres consciència de la necessitat de fer un canvi, de re formular-se per adaptar-se als nous temps i per escoltar, sobretot, els interessos i necessitats del seu entorn més proper. Així doncs, el museu del futur serà social o no serà.

Avui en dia, hi ha museus on es tenen en compte factors com:

Text

Públic divers → Molts museus catalans que entenen que el seu públic és molt divers i s'esforcen a realitzar visites i activitats a mida per adaptar-se a les necessitats i interessos de cada grup o col·lectiu.

- El programa "MAMT pedagògic" del Museu d'Art Modern de Tarragona, que ofereix activitats adaptades al públic escolar i universitari, al professorat, a les famílies, a grups amb necessitats educatives especials, a grups de persones en risc d'exclusió o a grups de persones majors de 65 anys.
- Museu Diocesà de Lleida, que a banda de tenir un programa educatiu molt complet, també compta amb convenis de col·laboració amb diferents entitats de la comunitat.

Espais on relaxar-se → Hi ha museus que es preocupen per convertir les seves sales en espais tranquils on les persones puguin sentir-se bé amb elles mateixes i relaxar-se.

- Museu d'Art de Girona, que disposa d'una sala d'estar pels visitants amb sofàs i revistes a la seva disposició
- El Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu entén el seu jardí com un espai més del museu on fer-hi exposicions, i el té sempre obert al públic perquè tothom s'hi pugui passejar, asseure i descansar.
- El Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú organitza el "Chill out de mites i art" en el qual, enmig d'un ambient relaxat amb catifes i coixins col·locats per la ocasió, s'expliquen històries i símbols ocults en les obres d'art.
- El Museu de Sant Cugat, el Museu d'Art de Cerdanyola i el Museu de l'Empordà, entre d'altres, aprofiten els seus espais per realitzar sessions de mindfulness.

Estratègies de pensament visual → Hi ha molts museus catalans que són conscients del poder que poden tenir les seves col·leccions a l'hora de fer reflexionar als visitants sobre temàtiques en concret. En alguns casos, cal donar més importància a les converses que es generen entre visitants que no pas a les explicacions que pugui fer un guia o educador.

- Per propiciar aquests diàlegs, especialment en grups escolars, el Museu Picasso i el Museu de l'Empordà, entre d'altres, realitzen visites basades en les Estratègies de Pensament Visual (VTS).

Museus multi sensorials → Dels 5 sentits que tenim, la vista és el sentit estrella de molts museus, especialment els d'art; és el que permet captar la bellesa de les obres i dels espais. Tanmateix, hi ha molts museus que entenen que les seves col·leccions poden despertar tots els sentits i contribuir, d'aquesta manera, a fer viure experiències inclusives als visitants. Prova d'això és:

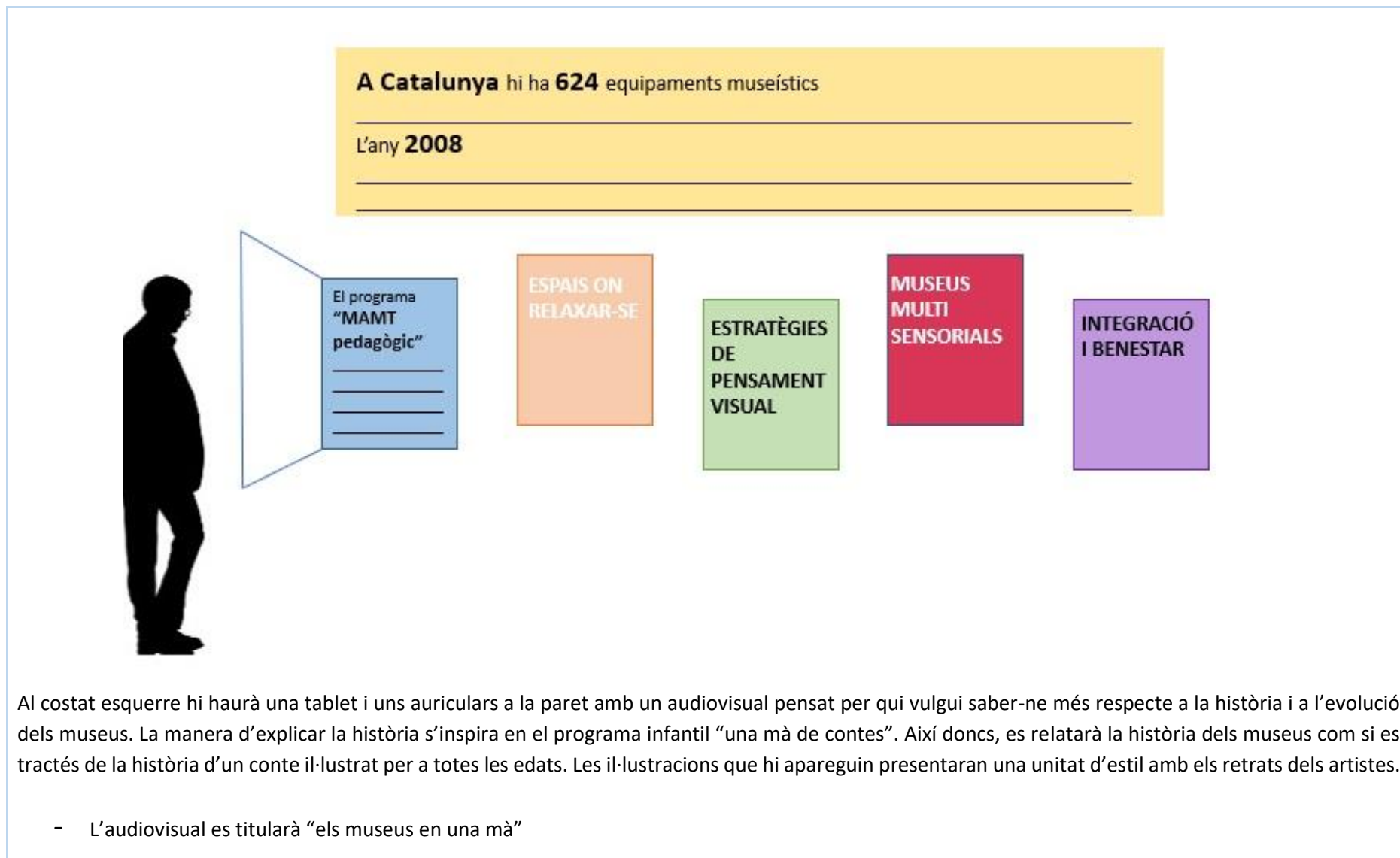
- El mòdul "Les dames de Cerdanyola amb els 5 sentits" del Museu d'Art de Cerdanyola
- Les visites sensorials del Museu Abelló, en què s'associen aromes amb les obres més emblemàtiques de la col·lecció.

Integració i benestar → Hi ha museus on es parla de temes d'actualitat, tant si són agradables com si no, tant si generen coincidències com controvèrsies.

- Al Museu d'Història de la Immigració de Sant Adrià del Besòs, on hi tenen cabuda temàtiques de rotunda actualitat com la crisi dels refugiats o l'arribada al país de menors no acompanyats, i a més es treballa comunitàriament amb aquests col·lectius vulnerables amb la voluntat d'ajudar-los en la seva integració i de millorar el seu benestar i estat d'ànim enmig de la situació traumàtica i complexa que viuen.

Museografia

El text introductori d'aquest subàmbit es col·locarà a la paret imprès en un plafó PVC. La segona part del text es distribuirà en cinc plafons de PVC en forma de finestra que es podran obrir. Tot el text i imatges de les diferents cares de les finestres estaran impresos directament al plafó. A la part exterior hi anirà el títol (per exemple: "públic divers"). A la part interior esquerra hi anirà el text explicatiu, i a la part interior dreta els exemples (per exemple: "el programa MAMT pedagògic del Museu d'Art Modern de Tarragona i el Museu Diocesà de Lleida").

8.4.- ÀMBIT 3. MUSEUS = ACTIUS DE SALUT

3.1. Punts de trobada

Text

Les accions d'Arts in Health, prescripció social i Artteràpia uneixen l'art amb la salut, i els museus són un excel·lent escenari en el qual es poden dur a terme. Ara bé, malgrat tractar-se de conceptes semblants, no signifiquen exactament al mateix.

- **Prescripció social:** D'acord amb el Departament de Salut de la Generalitat, es tracta d'un mecanisme a partir del qual els professionals sanitaris ofereixen alternatives a la medicalització dels malestars de la vida quotidiana a persones que tenen problemes pels quals la medicina tradicional presenta pocs efectes, com ara la manca de participació social, el sentiment de solitud, el risc d'exclusió social, etc.
- **Arts in Health:** Segons l'Arts in Health International Foundation, són un ventall molt ampli d'activitats artístiques que els professionals sanitaris poden emprar com un recurs més a l'hora d'abordar una patologia concreta. Els programes d'Arts in Health poden ser de caràcter preventiu (per a col·lectius amb uns mateixos mals hàbits o conductes de risc), terapèutic (per a pacients amb una mateixa patologia) o pal·liatiu (per a pacients de malalties sense cura en fase terminal).
- **Artteràpia:** Segons el Centre d'Estudis d'Artteràpia Metafora, es tracta d'una forma d'intervenció psicoterapèutica que utilitza les arts plàstiques com un mitjà de comunicació i expressió per recuperar o millorar la salut mental i el benestar emocional i social de les persones. L'activitat artística és, per tant, un mitjà de comunicació, mai un fi en si mateix.

Museografia

El text d'aquest subàmbit estarà imprès en plafó PVC i enganxat a la paret. Acompanyant la descripció d'aquests tres conceptes, hi haurà les següents il·lustracions:

- Il·lustració d'un professional sanitari i un pacient donant-se la mà, en al·lusió a la prescripció social.
- Il·lustració diferenciant els dos hemisferis del cervell (un més creatiu i l'altre més analític) en al·lusió a l'Artteràpia

Il·lustració d'un electrocardiograma acabat amb notes de música, gotes de pintura i lletres en al·lusió a les Arts in Health.

3.2. Què hauria passat si...

Text

Càncer, depressió, Alzheimer... les malalties que van patir els artistes que ens acompanyen en aquesta exposició segueixen sent d'allò més presents a la nostra societat. Actualment, els museus poden contribuir en gran mesura en el tractament d'aquestes malalties i moltes altres, i també poden repercutir positivament en l'estat de salut i benestar de les persones. Es considera que són “**actius de salut**”, com també ho són la resta d'expressions de la cultura i moltes altres activitats; per exemple, les relacionades amb l'esport i la natura.

Per què “actius”? Perquè per tal que siguin realment eficaços i generin evidències científiques a més de les ja existents, cal que siguin “**activats**” des de l'àmbit sanitari. La clau de l'èxit és que els projectes de prescripció social, arts en salut i artteràpia es desenvolupin en completa sintonia entre ambdós sectors (el museístic i el sanitari) de principi a fi.

Text

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

Els tractaments psicològics i psiquiàtrics dels trastorns mentals com els que van viure Van Gogh i Woolf en el passat han evolucionat molt. Entre d'altres accions, està comprovat que les intervencions artístiques i culturals són útils per tractar segons quins problemes de salut mental.

- **Collage de records:** és un projecte de col·laboració entre el Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa i l'Hospital Universitari Mútua Terrassa. Es dirigeix a pacients de la unitat de subaguts de l'hospital i, entre d'altres objectius, pretén treballar la capacitat de concentració en una única tasca i millorar l'autoestima. Consisteix a realitzar brodats inspirats en records positius del seu passat. Finalment, cadascun d'aquests brodats s'uneixen creant un gran collage que es mostra al públic general en una exposició al museu.

Frida Kahlo i la Convalescència per malaltia:

Malgrat els moments durs que va viure Kahlo a causa de l'accident d'autobús que va patir i de les desenes d'operacions a les quals es va haver de sotmetre, l'artista també es coneix per la seva gran vitalitat i sensibilitat. Va ser durant els mesos de recuperació després de l'accident que va començar a pintar els seus primers dibuixos i quadres. La creativitat, i més concretament la pintura i la poesia, van ser per ella una font per canalitzar el seu dolor, una forma d'escapar de la seva realitat marcada

per la constant lluita contra la malaltia. Mantenir l'estat d'ànim és un factor important per a la recuperació de persones que s'han de sotmetre a tractaments mèdics llargs o que han de romandre un temps aïllats. Per això, ja fa molts anys que sorgeixen iniciatives amb la intenció d'humanitzar els espais mèdics.

- **OpenWindow:** programa desenvolupat a Irlanda durant 5 anys i que s'adreçava a pacients que s'havien de sotmetre a transplantaments de medul·la òssia i romandre en sales d'aïllament. Es tractava d'una intervenció basada en les arts que proporcionava una finestra virtual als pacients, amb l'objectiu de reduir l'estrès que patien durant el seu aïllament. Aquestes finestres es projectaven a la paret de sala i mostraven imatges, vídeos i música, a més de referències a la vida de cadascú, com ara fotografies amb la família i amics. Els pacients podien participar en la selecció de continguts, amb el suport i assessorament continu per part d'artistes voluntaris i del personal mèdic de l'hospital.

L'any 2020 vam haver de romandre confinats a casa durant mesos a causa del virus covid-19. Els infectats pel virus es van haver de sotmetre a un aïllament estricte, i només podien comunicar-se amb els seus mitjançant trucades o videotrucades. Què és el que t'hauria ajudat a suportar els nervis i l'angoixa causats per aquesta situació? Crea la teva finestra virtual.

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

A banda dels progressos que s'han fet en l'estudi del càncer, l'àmbit sanitari també considera que les activitats artístiques i culturals poden ajudar als pacients en aspectes com ara l'adhesió als tractaments.

- **Radiació +++:** és un projecte que apropa l'art contemporani fins a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida (HUAV) amb la col·laboració del Centre d'Art la Panera de Lleida. L'objectiu principal és el d'humanitzar l'espai d'Oncologia Radioteràpica de l'hospital, d'apoderar als pacients, i de contribuir a la conscienciació de diferents tipus de càncer, com ara el de còlon i pròstata. Els projectes artístics es basen en processos participatius que integren pacients, familiars, doctors, tècnics i estudiants. Un d'ells és el projecte "Domestic Data Streamers", en el qual els participants són pacients, antics pacients i voluntaris. En un plànol magnètic situat a l'entrada de l'espai d'Oncologia, els pacients van col·locar-hi figures de colors en funció de les emocions que havien sentit a cada sala. Sota o damunt de les figures, hi podien enganxar fotografies dels espais i hi podien escriure el seu nom o algun pensament. Aquesta forma creativa de comunicació ajudava a millorar l'estada dels pacients a l'espai, així com la seva relació amb el personal sanitari.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

De la mateixa manera que els tractaments i l'acompanyament dels familiars i cuidadors son factors de gran importància que contribueixen a alenir els efectes de l'Alzheimer, també existeixen cada cop més evidències respecte al paper que pot jugar la cultura a l'hora d'apaivagar l'evolució d'aquesta malaltia.

- **CCCB Programa Alzheimer:** és un programa referent en aquest àmbit, amb més de 10 anys de trajectòria. Es tracta d'una iniciativa que té per objectiu apropar l'art i la cultura a les persones que pateixen els primers graus de la malaltia, així com als seus familiars i cuidadors. Per tal d'aconseguir-ho, les visites a les exposicions s'adapten a les necessitats dels malalts. A més, hi ha tota una sèrie de detalls, els quals a simple vista podrien semblar insignificants, que passen a ser crucials: adreçar-se a tothom pel seu nom i realitzar una bona acollida del grup, pensar en la disposició de persones a la sala i seleccionar acuradament quines peces i conceptes comentar al llarg de la visita.

L'oblit és un dels pitjors enemics de les persones grans, perquè sovint significa l'arribada de malalties greus com l'Alzheimer o altres demències. Atura't i reflexiona, quins han estat els moments de la teva vida que t'agradaria no oblidar mai? Si vols, escriu-los i comparteix-los.

Text

I encara n'hi ha molt més!

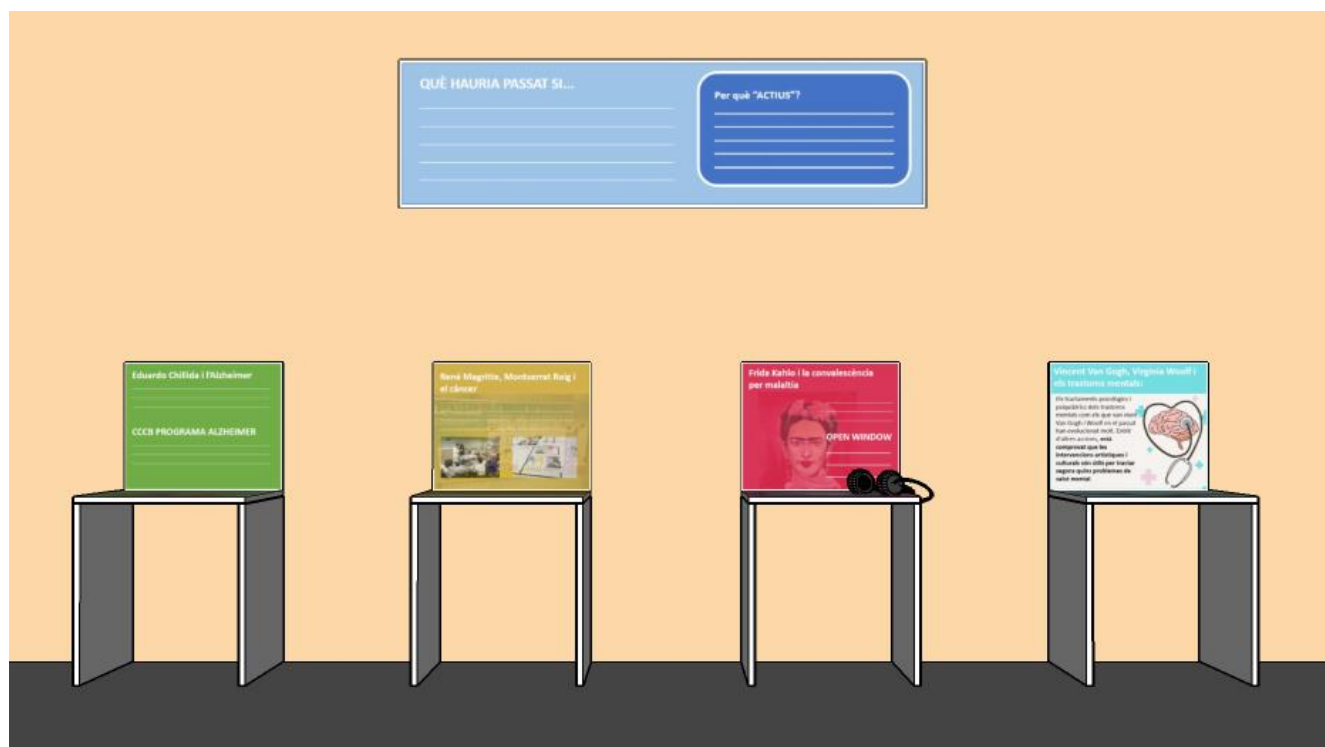
A banda de tots aquests, a Catalunya estan sorgint més projectes de col·laboració entre l'àmbit museístic i el sanitari adreçats a persones amb altres trastorns, patologies o conductes de risc. Molts d'aquests projectes no tenen a veure amb els problemes de salut dels sis artistes que ens han acompanyat al llarg de l'exposició, però sí amb d'altres que són molt presents actualment. Dir a totes les persones que pateixen problemes de salut que les arts, la cultura i els museus curen seria mentir. En canvi, sí que es pot dir ben alt que, si les arts, la cultura i els museus s'activen adequadament per part dels professionals sanitaris, sí que poden ajudar a curar i ser un important complement per la nostra salut.

El projecte Art Gran i el Programa de Salut Comunitària són dos bons exemples de la col·laboració colze a colze entre els professionals de la salut i els dels museus:

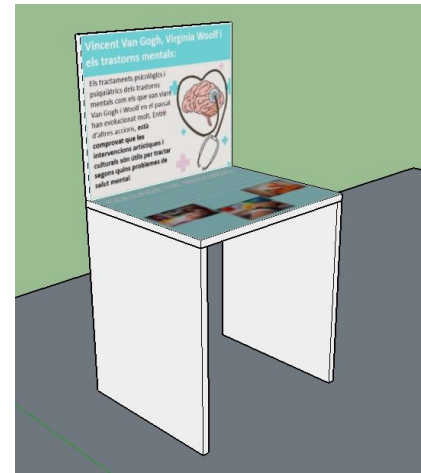
- **Programa de Salut Comunitària:** Tres projectes pilots duts a terme al Museu de l'Empordà, al Museu d'Art de Cerdanyola i al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu en cocreació amb els Centres d'Atenció Primària de cada població. Els projectes s'adrecen a dones amb fibromiàlgia, infants amb trastorn per dèficit d'atenció amb hiperactivitat (TDH), i a adolescents amb trastorn d'ansietat.
- **Art Gran:** Iniciativa de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, que compta amb la col·laboració de 6 museus i centres culturals de la ciutat de Barcelona: el Museu Picasso, el Recinte Modernista de Sant Pau, el MACBA, el Caixa Fòrum, el MNAC i el CCCB. El projecte s'adreça a persones grans que pateixen de solitud no volguda, quelcom que pot arribar a generar problemes greus com ara depressió.

Museografia

La primera part del text anirà impresa en un plafó PVC i enganxada a la paret. Sota seu, hi haurà 4 suports²⁹, cadascun d'ells amb un plafó en posició vertical i un altre en posició horitzontal sobre els quals hi aniran els textos, peces i interactius de les següents parts del subàmbit. Els textos estaran impresos en un plafó PVC i es col·locaran damunt dels suports:

²⁹ Vegeu imatge tipus al guió tècnic

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals: El text anirà acompanyat d'un seguit de fotografies sobre ambdós projectes.

©Quico Ortega, Museu Tèxtil de Terrassa

“Frida Kahlo i la Convalescència per malaltia: El text anirà acompanyat d'una pantalla interactiva que convidarà als visitants a crear la seva pròpia finestra virtual posant-los en la situació de l'aïllament al qual es van haver de sotmetre els infectats pel virus covid-19 durant l'any 2020. D'una banda, aquest interactiu permetrà als visitants sentir-se participants de l'exposició. D'altra banda, ajudarà als visitants a sentir empatia pels malalts que necessiten un aïllament i recordaran l'aïllament que van haver de viure els infectats pel nou coronavirus, així com el confinament que va haver de viure tothom. L'interactiu es titula “Finestra al museu³⁰”

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer: El text anirà acompanyat d'unes figures de colors que simularan les del projecte, així com fotografies del procés del projecte i de la instal·lació del plànol magnètic. Les figures i fotografies estaran protegides per una vitrina de metacrilat.

³⁰ Per a més informació sobre els continguts d'aquest interactiu, vegeu l'annex.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer: El text anirà acompanyat d'un senzill interactiu que interpel·larà als visitants amb la pregunta "Quins moments de la teva vida t'agradaria no oblidar mai?". Els visitants tindran a la seva disposició retoladors i post-its de diferents mides i colors, que podran enganxar directament damunt del suport. A poc a poc, s'anirà creant un collage compartit amb els textos de tothom qui participi. De la mateixa manera que l'interactiu de la part "Frida Kahlo i la Convalescència per malaltia" aquest interactiu farà que els visitants se sentin més participis de l'exposició. A més, ajudarà als visitants a posar-se en el lloc de les persones que pateixen aquesta malaltia i dels seus familiars.

L'última part d'aquest subàmbit la constituirà un plafó imprès en PVC on es presentaran els projectes "Art Gran" i "Projecte de salut comunitària". Al seu costat s'hi reproduiran, també impresos en un plafó PVC, textos amb les vivències d'alguns dels participants en aquests projectes amb una tipografia diferent a la resta de textos, simulant l'escriptura a mà.

8.5.- ÀMBIT 4. CAP ON ANEM I DON VENIM

Text

Dècades enrere hauria estat impensable el binomi salut i museus que a dia d'avui s'està produint i consolidant a casa nostra. El que ha fet possible aquesta unió ha estat, clarament, la vessant social d'ambdós sectors, així com la voluntat d'aconseguir aportar beneficis a la societat en la qual vivim.

En el cas dels museus, el Pla de Museus 2030 ha contribuït molt a aquest canvi. Aquesta publicació va ser fruit del diàleg entre professionals, associacions i organismes de tot el país i que s'ha erigit com el full de ruta per tots aquells equipaments museístics que pretenen potenciar la seva vessant més social. Però la vostra opinió, la dels qui visiteu els museus, veniu a veure les exposicions i participeu de les activitats, és igualment important. **Digueu la vostra! Com creieu que haurien de ser els museus del 2030?**

Interactiu

- **Museus propers** → Haurien d'escoltar a la comunitat del seu entorn, encara que no totes les persones que en formen part freqüentin gaire el museu.
- **Més visites = més prestigi** → S'haurien de preocupar per aconseguir un nombre més alt de visitants.
- **La primera impressió importa!** → Haurien de millorar la imatge i els continguts de la seva pàgina web, així com de les xarxes socials.

- **Museus per a tothom** → Haurien de programar activitats que s'ajustin a tots els públics, i no només a l'escolar.
- **Més, a qualsevol preu** → Haurien d'inaugurar moltes exposicions i programar moltes activitats durant tot l'any.
- **Menys és més** → Haurien de dur a terme menys activitats, projectes i exposicions i preocupar-se més per la seva qualitat.
- **Museus acollidors** → S'haurien de convertir en un recurs obert per a tothom qui vulgui desconnectar dels estrepitosos ritmes de vida actuals.
- **Museu inquiet** → S'haurien de concebre com espais on reflexionar i debatre sobre les temàtiques i preocupacions d'actualitat.
- **Què més?** → Tens més idees? Posa-les sobre paper! Ens les llegirem i intentarem tenir-les en compte.

Text

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf, Frida Kahlo, Renée Magritte, Montserrat Roig i Eduardo Chillida només són alguns dels personatges coneguts que van patir malalties al llarg de la seva vida. Però n'hi ha molts més:

- **Pío Baroja**, escriptor (Sant Sebastià, 1872 – Madrid, 1956) → Arterioesclerosi (Malaltia cardiovascular)
- **Camilo José Cela**, escriptor (Iria Flavia, 1916 – Madrid, 2002) → Tuberculosi pulmonar i pneumònia (malalties pulmonars), i malaltia crònica cardiovascular.
- **Joan Sibecas**, pintor (Vilanova, 1928 – Avinyonet de Puigventós, 1969) → Atac de cor (Malaltia cardiovascular)
- **Manolo Galván**, cantautor (Crevillente, Espanya, 1946 – Bella Vista, Buenos Aires, 2013) → Emfisema Pulmonar (malaltia pulmonar)
- **T. S. Eliot**, poeta, dramaturg i crític literari (Saint Louis, EE.UU, 1888 – Londres, 1965) → Emfisema Pulmonar (malaltia pulmonar)
- **Friedrich Wilhelm Nietzsche** (Röcken, Alemanya, 1844 – 1900, Weimar, Alemanya) → Demència (malaltia neurodegenerativa) i megalomania (trastorn mental)
- **Isabel-Clara Simó**, escriptora (Alcoi, 1943 – Barcelona, 2020) → Esclerosi lateral amiotròfica (malaltia degenerativa)
- **Miquel Martí i Pol**, escriptor (Roda de Ter, 1929 – Vic, 2003) → Esclerosi múltiple (malaltia degenerativa)
- **Salvador Dalí**, pintor (Figueres, 1904 – Figueres, 1989) → Parkinson (malaltia degenerativa)
- **Ismael Smith**, pintor i escultor (Barcelona, 1886 – Nova York, 1972) → Trastorns mentals.
- **Ángeles Santos Torroella**, pintora (Portbou, 1911 – Madrid, 2013) → Trastorns mentals.
- **Josep de Togores**, pintor (Cerdanyola del Vallès, 1893 – Barcelona, 1970) → Meningitis (malaltia infecciosa).

I tu, coneixes algú que hagi patit o pateixi alguna d'aquestes malalties, o altres? Fes-li un petit homenatge. Escribeu la seva història, dedica-li un pensament, fes-li una dedicatòria... i comparteix-la.

Museografia

Dècades enrere hauria estat impensable el binomi salut i museus

En el cas dels museus, el Pla de Museus 2030 ha contribuït molt a aquest canvi _____

Digueu la vostra! Com creieu que haurien de ser els museus del 2030?

MUSEUS PROPERS	
+ VISITES = + PRESTIGI	
LA 1A IMPRESSIÓ IMPORTA!	
MUSEUS PER A TOTHOM	
+, A QUALSEVOL PREU	
MENYS ÉS MÉS	
MUSEUS ACOLLIDORS	
MUSEUS INQUIETS	

La primera part del text anirà escrita en un plafó PVC a la part superior de la paret.

Sota seu, i imprès en un cartró ploma hi haurà les 8 primeres opcions escrites l'una sota de l'altra i enquadrades cadascuna en una cel·la, com si d'una taula del programa excel es tractés. Cada opció tindrà una cel·la més al seu costat dret, que els visitants podran anar omplint amb gomets de diferents colors, manifestant així la seva opinió. Per cada opció hi haurà gomets de diferents colors. Poc a poc s'anirà creant un gran mural que mostrarà, de forma aproximada, quina de les opcions té més acollida per part dels visitants. Els rotllos de gomets estaran col·locats al costat esquerre de cada opció. S'enganxaran uns agafadors de plàstic al cartró ploma que subjectaran els rotllos de gomets.

A la paret del costat, també imprès en un plafó PVC, s'hi reproduirà la frase "Què més? → Tens més idees? Posa-les sobre paper! Ens les llegirem i intentarem tenir-les en compte". Sota seu, hi haurà una urna damunt d'un suport i amb una ranura a través de la qual els visitants podran inserir els fulls. Al costat de l'urna, damunt del mateix suport, hi haurà un bloc de papers i un retolador (ambdós objectes enganxats al suport) per tal que els visitants puguin escriure les seves propostes i opinions.

L'últim text del subàmbit també anirà imprès en un plafó. Sota seu hi haurà una taula en la qual, a banda del llibre de visites, hi haurà blocs de post-its de diferents colors i bolígrafs per tal que els visitants puguin escriure les seves històries o dels seus coneguts i enganxar-les a la paret, envoltant el plafó dels altres artistes i personatges coneguts que van patir o morir a causa d'alguna malaltia. Serà un moment de reflexió i un petit homenatge a totes les persones que han de conviure amb alguna malaltia.

8.6.- ÀMBIT 5 (CAP). QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Panell 1

Els problemes de salut mental, el càncer, l'Alzheimer i altres demències... són algunes de les malalties que afecten més a la nostra societat.

- **Problemes de salut mental**
 - o **Trastorn bipolar:** afecta al voltant de 300.000 catalans
 - o **Trastorn d'ansietat i depressió:** afecta a un 12,2% dels homes majors de 15 anys i a un 20,8% de les dones majors de 15 anys
- **Càncer:** És una de les principals causes de mort. L'any 2018, més de 17.000 catalans van morir a causa d'aquesta malaltia.
- **Alzheimer i altres demències:** són una altra de les principals causes de mort. Actualment, només a Catalunya afecta a més de 86.000 persones

Vincent Van Gogh, Frida Kahlo i René Magritte, pintors; Virginia Woolf i Montserrat Roig, escriptores; i Eduardo Chillida, escultor, són grans artistes del passat amb una cosa en comú: també van patir alguna d'aquestes malalties. **Però què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del segle XX, haguessin estat tractats al segle XXI?**

Panell 2

Probablement alguns dels tractaments haurien estat força semblants. D'altres, en canvi, haurien estat molt diferents i més eficaços gràcies als últims avenços científics i en medicina, que s'han vist profundament influenciats per les noves tecnologies.

Però el que avui també hauria marcat la diferència són conceptes com els de **medicina preventiva, salut pública o prescripció social**, que, a banda del benestar físic, també contemplen el mental i emocional com a determinants clau per poder gaudir de bona salut.

Per això, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) considera que:

“Salut és un estat de complet benestar físic, psíquic, mental, i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties”

Definició del concepte de salut segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), 1948.

Panell 3

L'artista Frida Kahlo (Mèxic, 1907 - 1954) va patir un accident de molt jove i es va haver de sotmetre a desenes d'operacions. Els mesos de recuperació van ser molt durs, però va ser aleshores quan va començar a pintar els primers dibuixos i quadres. Per ella, la creativitat, la pintura i també la poesia van ser una font per canalitzar el seu dolor i sentir-se millor.

A tu, què es el que et fa sentir millor en el teu dia a dia? Puntua de l'1 al 10:

- Seguir una dieta equilibrada
- Fer esport, sol o acompanyat
- Fer plans amb els amics
- Fer excursions al camp o a la muntanya
- Fer activitats de jardineria
- Llegir
- Escoltar música
- Mirar series o pel·lícules

Panell 4

El sistema de salut pública considera que totes aquestes activitats són "actius de salut", factors de la vida diària que poden servir com a:

- Complementes d'alguns tractament terapèutics
- Alternatives a la medicalització d'alguns malestars de la vida quotidiana
- Preventoris de mals hàbits i conductes de risc
- Promotors de salut i benestar

L'exposició "Què hauria passat si..." continua al:

- Museu de l'Empordà: del 10 de setembre de 2021 al 9 de gener de 2022
- Museu d'Art de Cerdanyola: del 25 de gener al 22 de Maig de 2022
- Museu Arxiu Tomàs Balvey: del 4 de juny al 2 d'octubre de 2022

Museografia

Aquest mòdul, que es trobarà a les entrades o sales d'espera dels Centres d'Atenció Primària de Figueres, Cerdanyola i Cardedeu, estarà compostat d'un suport amb quatre panells, en els quals hi haurà textos, imatges i un senzill interactiu. S'aprofitarà el mateix mòdul per cadascuna de les itineràncies, i tindrà el mateix disseny que els suports de l'àmbit 1 de l'exposició. En aquest cas, però, el suport no serà de forma rectangular sinó de forma quadrada, de manera que cada panell tindrà la mateixa mida.

En tres dels panells, hi haurà text i imatges (els retrats dels artistes i imatges explicatives acompanyant els continguts).

En el quart panell, a més de text hi haurà un senzill interactiu mitjançant el qual els visitants podran puntuar de l'1 al 10 els actius de salut que els fan sentir millor. Hi haurà diverses opcions que els visitants podran puntuar, i al seu costat hi haurà unes ranures allargades fetes a mida al mateix plafó. De l'extrem dret d'aquestes ranures en sobresortiran petites boletes que els usuaris podran desplaçar tant a l'esquerra com vulguin, en funció de la puntuació que donin a cada opció. Com més cap a l'esquerra estiguin les boletes, la puntuació serà més propera al 10.

9.

ACTIVITATS PARAL·LELES

L'exposició "Què hauria passat si..." anirà acompanyada d'un seguit d'activitats paral·leles als tres museus on es proposa realitzar la seva itinerància. Algunes de les activitats seran comunes, mentre que d'altres es realitzaran tan sols a un o dos dels museus per tal d'adaptar-se al màxim als seus trets característics, recursos i experiència.

9.1.- ACTIVITATS COMUNES ALS TRES MUSEUS

Sessions de treball "Museus per a la salut i el benestar"

Dues sessions que s'adreçaran als professionals del sector sanitari, cultural i museístic, així com als serveis socials, entitats i associacions de l'Empordà. Aquesta activitat s'inspira en la sessió de treball «Serveis educatius específics per a persones amb Alzheimer en l'àmbit cultural» que van organitzar el CCCB Programa Alzheimer i el Programa d'Arts Visuals de l'Oficina de Difusió Artística (ODA) de la Diputació de Barcelona que es van celebrar el passat mes de març del 2020. Així doncs, s'evita parlar de "jornades" o "ponències" perquè la voluntat és ambdues sessions siguin molt participades i s'entenguin com una oportunitat per intercanviar experiències i crear nous projectes que puguin desencadenar en futures col·laboracions entre l'àmbit sanitari i l'àmbit cultural arreu de la comarca.

Les dues sessions tindran una durada d'entre 4 i 5 hores i consistiran en:

Primera sessió: presentar més abastament alguns dels projectes que formaran part del tercer àmbit de l'exposició.

- **Projectes convidats al Museu de l'Empordà:** el projecte "Domestic Data Streamers" (emmarcat dins del programa Radiació +++ del Centre d'Art la Panera); el projecte Art Gran de l'Agència de Salut Pública, Consorci Sanitari de Barcelona; i el projecte Teràpia Artística desenvolupat al Museu d'Art de Cerdanyola. Per acabar, el director del Museu de l'Empordà o alguna altra persona de l'equip del museu farà una última intervenció dedicada al Programa de Salut Comunitària.

- **Projectes convidats al Museu d'Art de Cerdanyola:** l'activitat visites sensorials del Museu Abelló, el projecte CCCB Programa Alzheimer i el projecte Collage de Records del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa. Per acabar, el director del Museu d'Art de Cerdanyola o alguna altra persona de l'equip del museu farà una última intervenció dedicada al Programa de Salut Comunitària.
- **Projectes convidats al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu:** l'activitat visites sensorials del Museu Abelló, el projecte Teràpia Artística desenvolupat al Museu d'Art de Cerdanyola i el projecte Collage de Records del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa. Per acabar, la directora del Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu o alguna altra persona de l'equip del museu farà una última intervenció dedicada al Programa de Salut Comunitària.

Segona sessió: presentar altres projectes de col·laboració entre el sector sanitari i el museístic al qual no se'ls ha pogut donar cabuda a l'exposició, així com novetats que hagin pogut sorgir amb posterioritat a la conceptualització de l'exposició. D'aquesta manera es farà palès com la connexió entre salut i museus segueix prenent força. A continuació es fa una primera proposta de projectes convidats, subjecte a variar una mica en funció de si sorgeixen nous projectes que també es consideri important d'incorporar.

- **Projectes convidats al Museu de l'Empordà:** el projecte RecuperART-19 impulsat per l'ICS, l'activitat "Reviu amb la música els millors moments del cinema" del Museu del Cinema de Girona, i l'activitat "Visita teatralitzada inclusiva 'Terra d'indiketes'" de la seu d'Ullastret del Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- **Projectes convidats al Museu d'Art de Cerdanyola:** el projecte RecuperART-19 impulsat per l'ICS, el projecte Laboratori d'Art Comunitari presentat pel Can Castells Centre d'Art (CCCA) de Sant Boi, i el programa Flatus Vocis del MACBA.
- **Projectes convidats al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu:** el projecte RecuperART-19 impulsat per l'ICS, el projecte Laboratori d'Art Comunitari presentat pel Can Castells Centre d'Art (CCCA) de Sant Boi, i el programa "Apadrina el teu equipament" desenvolupat al barri del Raval i on hi participen el Palau Güell i el Museu Marítim de Barcelona entre d'altres equipaments.

La proposta de convidats es fa en funció de la distància entre els equipaments (el museu on es realitza l'exposició i el centre o museu del projecte convidat) i en funció de les sinèrgies que a priori es creu que es podrien crear entre els projectes convidats i els tres museus on es proposa realitzar l'exposició.

Taller basat en el projecte "Domestic Data Streamers"

Aquest taller es proposa per a infants amb problemes de comunicació i les seves famílies. Inspirat en el projecte "Domestic Data Streamers" presentat a l'àmbit 3 de l'exposició, el taller consistirà en recrear el plànol de casa i de l'escola en una làmina magnètica damunt de la qual s'hi podrà escriure, dibuixar i enganxar figures magnètiques. El museu proporcionarà a les famílies les figures magnètiques. Cadascuna serà d'un color diferent i simbolitzarà un estat d'ànim. Les famílies s'enduran els plànols i figures a casa i cada dia podran indicar com se senten i millorar la comunicació familiar.

Cal remarcar, però, que aquesta proposta d'activitat haurà de ser presentada i validada per part dels professionals sanitaris del CAP de la població. Els professionals sanitaris del centre coneixen les necessitats que té la població en matèria de salut i quin tipus d'actuacions poden ser favorables o desfavorables per segons quin tipus de trastorn i patologia. Així doncs, en cas que la resposta rebés el vist i plau del centre, es desenvoluparia amb la seva col·laboració i assessorament des del principi.

Així doncs, aquest taller es planteja com una intervenció d'Arts in Health, com no podia ser d'una altra manera en el marc de les activitats paral·leles de la present proposta d'exposició. Si l'activitat tirés endavant serien els professionals del sector sanitari els qui definirien el tipus d'avaluació per tal de poder contribuir a les evidències científiques ja existents respecte al paper de les arts en la cultura, la salut i el benestar de les persones.

9.2.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PEL MUSEU DE L'EMPORDÀ

Visita combinada pels professionals sanitaris de la ciutat

Visita combinada que consistirà en una visita comentada per l'exposició i amb una explicació de les col·leccions que s'associen amb els conceptes "malaltia", "salut" i "benestar". En alguns casos, les obres seleccionades seran dels artistes mencionats a l'àmbit 4 de l'exposició i amb obra al museu. Aquesta visita s'adreçarà específicament als professionals sanitaris de la ciutat i els continguts es prepararan conjuntament amb la directora del CAP Josep Masdevall o bé amb el referent de salut comunitària del centre. De fet, l'equip del museu i el del CAP mantenen contacte des de fa uns mesos i tenen la voluntat d'iniciar projectes de col·laboració. Així doncs, la predisposició per part del CAP probablement seria molt positiva.

Aquest tipus de visita ja es va realitzar en el marc de l'exposició temporal "L'Home nu" al Museu d'Art de Cerdanyola i va funcionar molt bé. Així doncs, no tindria gaire sentit tornar a realitzar-la allà a Cerdanyola tampoc al Museu Tomàs Balvey de Cardedeu, ja que és el museu que manté contacte i col·labora amb el CAP de la seva població des de fa més de temps.

Visita + Mindfulness amb les col·leccions del museu

Activitat combinada que consistirà en una visita comentada per l'exposició i finalitzarà amb una sessió de Mindfulness per les sales del museu. Les obres d'art que formaran part de la sessió seran, un cop més, les que es poden relacionar amb els conceptes "malaltia", "salut" i "benestar" i, en alguns casos, seran dels artistes

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

mencionats a l'àmbit 4 de l'exposició i amb obra al museu. Aquesta activitat pot ser ben acollida pel museu, ja que també pot funcionar per tal de donar continuïtat a les sessions de Mindfulness que es van dur a terme per primera vegada al museu a finals de l'any 2019.

L'activitat s'adreçarà a la població adulta i major de 65 anys.

Per a la realització de la segona i la tercera activitat es proposen les següents obres:

Tramuntana, Ramon Pujolboira 1984

L'hospital, Josep Blauquet 1897

La Terra, Ángeles Santos Torruella 1929

El camí de la glòria artística, José González Bande 1855

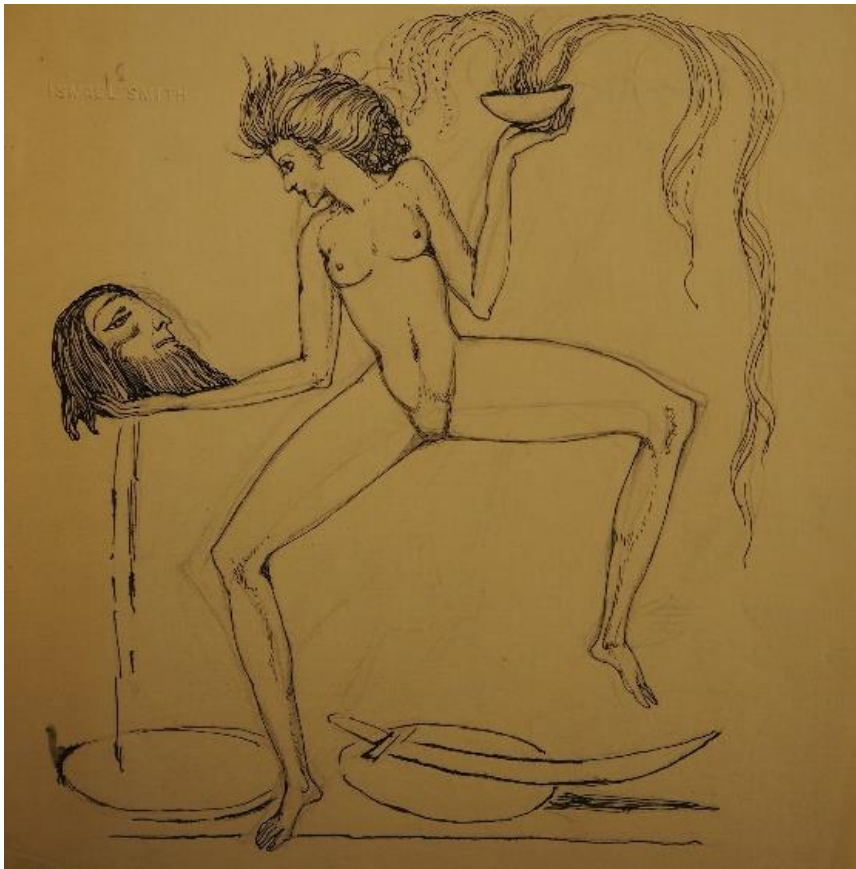
9.3.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PEL MUSEU D'ART DE CERDANYOLA

2.- Visita + Mindfulness

Visita combinada que consistirà en una visita comentada per l'exposició i finalitzarà amb una sessió de Mindfulness per les sales del museu. Les obres d'art que formaran part de la sessió seran, un cop més, les que es poden relacionar amb els conceptes "malaltia", "salut" i "benestar" i, en alguns casos, seran dels artistes mencionats a l'àmbit 4 de l'exposició i amb obra al museu. Aquesta activitat pot ser ben acollida pel museu, ja que també pot funcionar per tal de donar continuïtat a les sessions de Mindfulness que es van dur a terme per primera vegada al museu a finals de l'any 2019.

L'activitat s'adreçarà a la població adulta i major de 65 anys.

Per a la realització de la segona i la tercera activitat es proposen les següents obres. Les obres seleccionades de Togores s'associen amb la sordesa que patia l'artista. Els dibuixos d'Smith s'associen amb els trastorns mentals que va patir al llarg de la seva vida, motiu pel qual va passar els seus últims anys en un centre psiquiàtric.

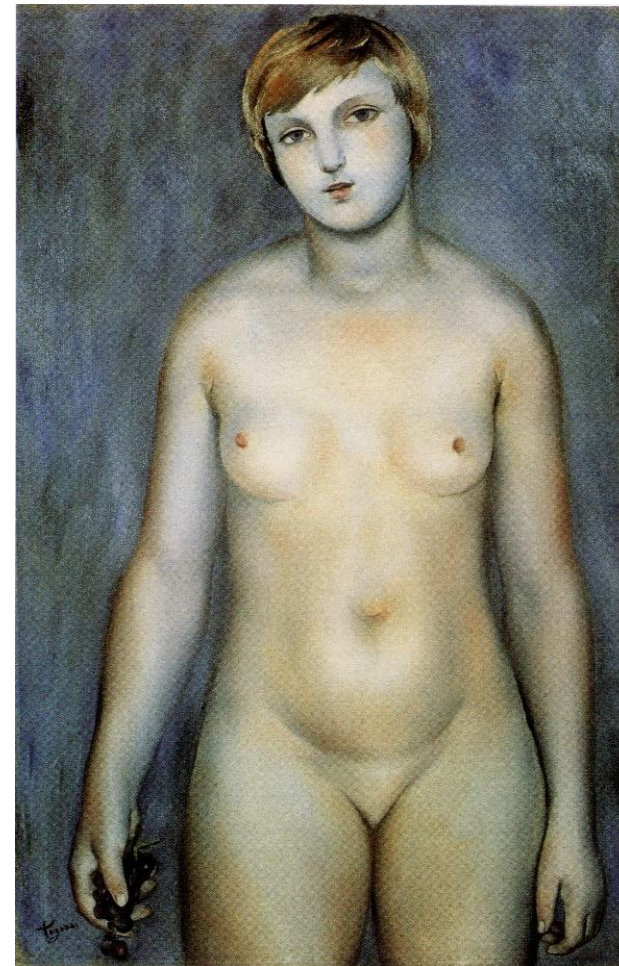
Nu, Ismael Smith

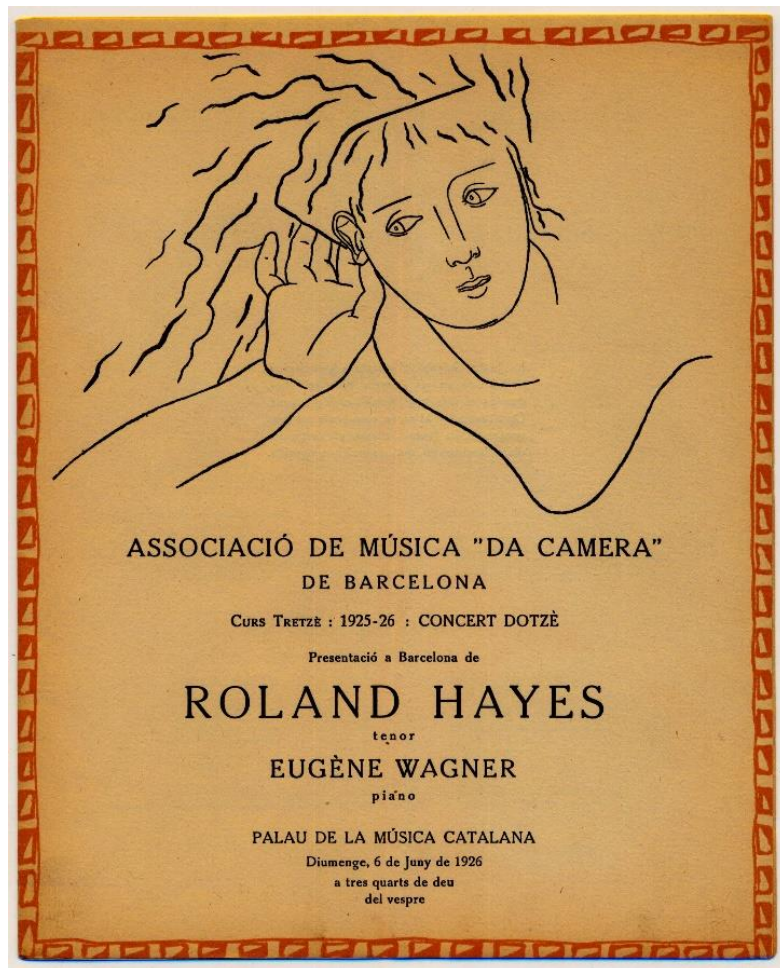
Nu, Ismael Smith

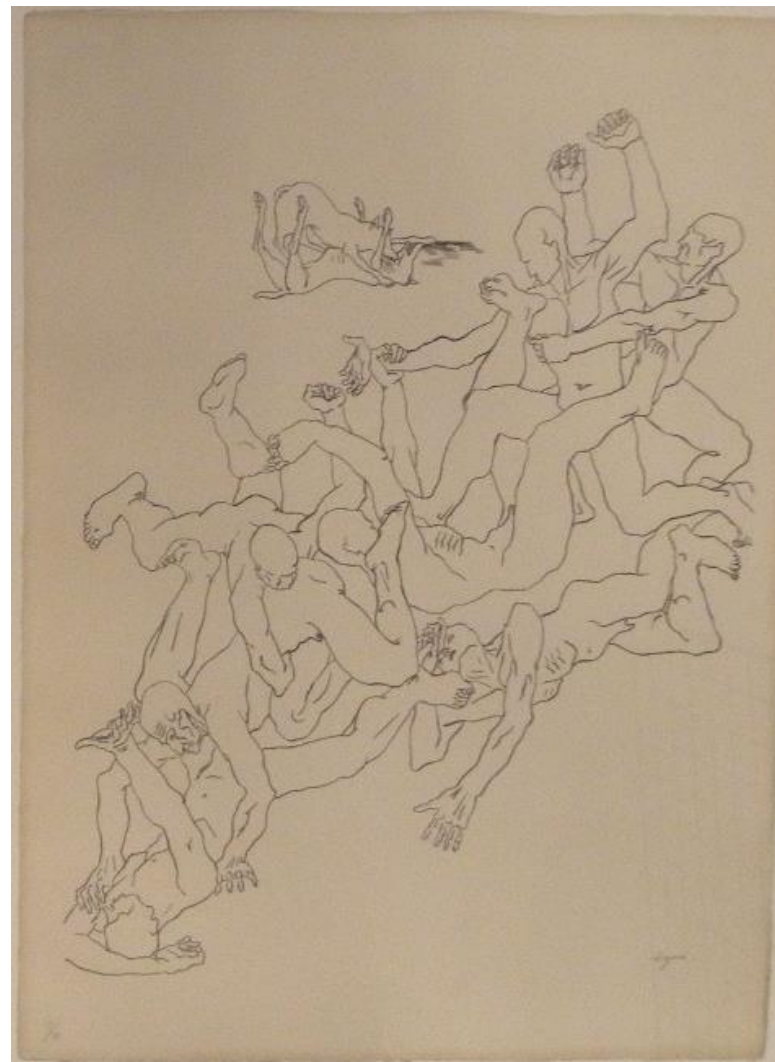
Tres nus, Togores

Femme, Togores

Fulletó musical, Togados

Litografia, Togados

9.4.- ACTIVITATS ESPECÍFIQUES PER AL MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE CARDEDEU

Visita + Mindfulness al museu

Activitat combinada que consistirà en una visita comentada a l'exposició i en una sessió de Mindfulness al jardí, que es considera com una sala més del museu. L'activitat s'adreçarà a la població adulta i major de 65 anys. El jardí del museu té plantes medicinals i al llarg de l'any s'hi organitzen diverses activitats. Fer les sessions de Mindfulness del museu permetrà vincular el component de salut i benestar amb la temàtica de l'exposició.

Visita teatralitzada

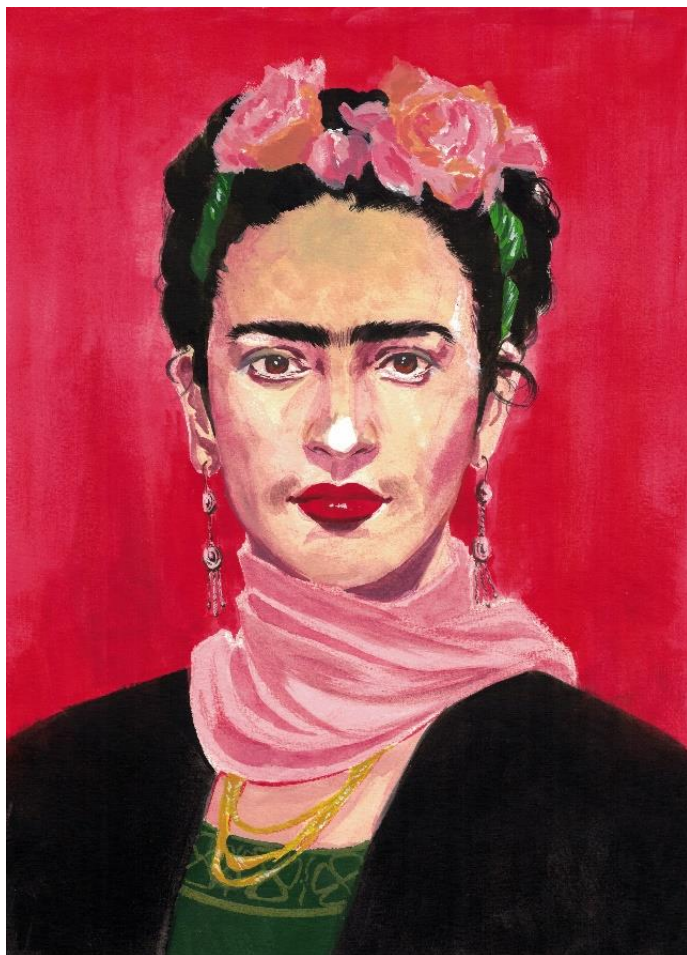
Activitat combinada que consistirà en una visita teatralitzada, per la farmàcia i per la part de l'exposició permanent del museu dedicada al concepte de salut i benestar. La visita teatralitzada tindrà dues versions; una adreçada al públic adult i major de 65 i una altra dirigida als públic escolar i familiar.

El museu col·labora cada amb la companyia Artescena, una companyia de teatre local que ja ha realitzat visites teatralitzades al museu en altres ocasions. Una de les figures que interpreten sempre és la de Tomàs Balvey, farmacèutic i col·leccionista a qui es dedica al museu. Per la seva condició de farmacèutic, la figura de Balvey podria servir per a la visita teatralitzada. Una altra alternativa seria la de presentar un dels sis artistes que constitueixen el fil conductor de l'activitat.

10.

IL·LUSTRACIONS I DISSENY GRÀFIC

Els retrats dels artistes i les imatges explicatives que acompanyen als textos seran realitzades per una il·lustradora, i tindran una mateixa unitat d'estil. Les il·lustracions també s'inclouran al catàleg de l'exposició.

De tota la resta de disseny gràfic de l'exposició, i de la integració de les il·lustracions al disseny general per seguir mantenint una unitat d'estil, se n'encarregarà un dissenyador. El dissenyador treballarà en els 4 àmbits de l'exposició i en el mòdul del CAP, així com en el disseny dels cartells publicitaris de les publicacions que ho requereixin a les webs i xarxes socials i del catàleg.

A continuació s'inclouen dues mostres de les il·lustracions, que són un retrat dels sis artistes i una imatge explicativa pensada per acompanyar el text sobre la prescripció social:

11.

PLA DE COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

11.1.- COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

En apartats anteriors s'ha concretat que "Què hauria passat si..." pretén arribar al conjunt de la ciutadania de Figueres, Cerdanyola del Vallès i Cardedeu; i més concretament:

- Als ciutadans de les tres poblacions on es proposa realitzar la itinerància que pateixen algun tipus de **patologia o trastorn**, o bé algun tipus de **dolència** per la qual els fàrmacs i medicina tradicional presenten pocs beneficis.
- Als **professionals sanitaris** del territori.

Atès que els tres museus on es planteja realitzar la itinerància han traçat complicitats amb els Centres d'Atenció Primària de la seva població durant el darrer any i que, al seu torn, el públic potencial al qual s'adreça l'exposició sol freqüentar els centres de salut, es preveu la col·locació d'un mòdul a la recepció o sala d'espera de cadascun dels CAPS. Aquest mòdul es presenta, per tant, com una de les principals estratègies de captació del públic potencial.

La col·laboració dels CAPS, però, els quals s'entenen com un dels grans aliats a l'hora de difondre l'exposició, és indispensable i no acaba aquí. També es preveu que col·laborin en la seva comunicació en els següents termes:

- Inclouent l'exposició al seu programa de prescripció social i recomanant-la com un actiu de salut més, tal i com també ho pot ser una activitat relacionada amb la natura o l'esport
- Fent arribar un comunicat als professionals sanitaris de cadascun dels tres centres, en el qual se'ls expliqui breument en què consisteix l'exposició per tal que puguin facilitar la informació a tots aquells pacients a qui creguin convenient. A la vegada, animar als professionals sanitaris a visitar presencialment l'exposició per conèixer-la de primera mà.
- Disposar d'un parell de catàlegs per tal que els treballadors el puguin consultar i tenir-ne un enganxat al mòdul, a disposició dels usuaris del CAP.

En aquesta mateixa línia, dos altres grans aliats a l'hora de reforçar la comunicació de la mostra seran l'Institut Català de la Salut (ICS) i l'Arts in Health International Foundation (AHIF). De fet, ambdues organitzacions s'han ofert a l'hora de proporcionar ajuda al projecte en termes de comunicació i difusió.

D'altra banda, també es contempla el suport del Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura a l'hora de comunicar l'exposició als professionals del sector museístic, mitjançant principalment el seu butlletí mensual. Malgrat no contemplar-se com un públic objectiu concret, de ben segur que els professionals del sector poden estar interessats en visitar l'exposició o, si més no, en conèixer-la i avaluar la possibilitat i pertinència de sol·licitar una itinerància al seu museu.

A banda d'aquestes estratègies de comunicació específiques, els mètodes que es preveuen utilitzar per tal arribar a la resta de la ciutadania són els següents:

- Distribució de cartellera a tots tipus de comerços i punts d'interès
- Difusió a través dels llocs web i de les xarxes socials dels museus: Facebook, Twitter i Instagram al Museu de l'Empodrà i al Museu d'Art de Cerdanyola, i Facebook i Instagram al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu

11.2.- ESTRATÈGIA DE COMUNICACIÓ A LES XARXES SOCIALS

A través de les xarxes socials de cada museu es mostraran diferents espais i imatges que formen part de l'exposició, es difondran alguns dels continguts textuais i/o audiovisuals i s'informarà de les activitats paral·leles que acompanyen l'exposició.

L'opció "stories" d'Instagram s'utilitzarà, entre d'altres coses, per traslladar a la dimensió virtual alguns dels senzills interactius que al museu es poden realitzar de forma manual. Fem referència a l'interactiu del subàmbit 3.2 que pregunta als visitants quin moment de les seves vides els agradaria no oblidar mai; i a l'àmbit 4, on se'ls convida a fer un petit homenatge als éssers estimats que han patit o mort a causa d'alguna malaltia.

L'opció dels vídeos en directe a Instagram permetrà organitzar un seguit d'entrevistes de petit format a persones vinculades amb l'exposició, com ara els comissaris, la musicòloga que ha col·laborat en la conceptualització de l'interactiu sobre la finestra virtual i els directors dels museus on s'acullen les exposicions, entre d'altres.

Les publicacions a qualsevol d'aquestes tres xarxes anirà acompanyat del hashtag #quehauriapassat

11.3.- PROPOSTES DE CARTELL

11.3.1.- MODEL 1

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Una exposició sobre:

- # malaltia
- # benestar
- # salut pública
- # arts
- # cultura
- # museus

Visita-la a:

- Museu de l'Empordà (10/09/21 - 09/01/22)
- Museu d'art de Cerdanyola (25/01/22 - 22/05/22)
- Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu (04/06/22 - 02/10/22)

MUSEU DE L'EMPORDÀ **MUSEU D'ART DE CERDANYOLA** **MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE CERDEDEU**

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

Si bé es preveu que tota la gràfica de l'exposició, així com les il·lustracions dels sis artistes i les imatges explicatives, presentin una mateixa unitat d'estil, aquesta és una mostra de la línia que es proposa seguir en el cas de la cartelleria. A banda dels logos dels tres museus, caldrà afegir la referència de totes aquelles organitzacions que formalitzin el seu suport a l'exposició, ja sigui en termes econòmics, patrocinis o qualsevol altra fórmula.

En aquesta proposta de cartell el símbol de l'interrogant és el protagonista. L'interrogant és present al títol de l'exposició i fa referència a la pregunta a la principal pregunta formulada als visitants al llarg del recorregut: Què hauria passat si tots aquests artistes, morts durant o abans del segle XX, haguessin estat tractats al segle XXI? Es tracta d'una pregunta retòrica, oberta i suggeridora. Certament, les arts i els museus poden aportar beneficis a la salut i al benestar de les persones. Ara bé, la pregunta de com cadascú sent i experimenta aquestes pràctiques no té una única resposta.

Seguint aquesta mateixa línia, es presenten dues variacions del mateix disseny:

11.3.2.- Model 2

Una opció completament diferent a l'anterior és la d'utilitzar la il·lustració d'un dels sis artistes que forma part del fil conductor com a element per atraure visitants. En aquesta proposta, doncs, l'interrogant segueix sent-hi present de manera implícita, però el que pren força és el retrat de l'artista. La part que apareix poc nítida i borrosa simbolitza la part de la vida de l'artista relacionada amb la malaltia o problemes de salut que va patir al llarg de la seva vida.

A banda de servir com a disseny del cartell de l'exposició, també es proposa utilitza o bé aquest model o bé el presentat anteriorment com a part dels dissenys dels fulls de sala amb les traduccions dels continguts al castellà i a l'anglès.

Seguint aquesta mateixa línia, es presenten dues variacions del mateix disseny:

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

EXPOSICIÓ ITINERANT

Museu de l'Empordà
(10/09/21 - 09/01/22)

Museu d'Art de Cerdanyola
(25/01/22 - 22/05/22)

Museu Arxiu Tomàs
Balvey de Cardedeu
(04/06/22 - 02/10/22)

MAC MUSEU D'ART DE CERDANYOLA

MAE MUSEU DE L'EMPORDÀ

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

EXPOSICIÓ ITINERANT

Museu de l'Empordà
(10/09/21 - 09/01/22)

Museu d'Art de Cerdanyola
(25/01/22 - 22/05/22)

Museu Arxiu Tomàs
Balvey de Cardedeu
(04/06/22 - 02/10/22)

MAC MUSEU D'ART DE CERDANYOLA

MAE MUSEU DE L'EMPORDÀ

11.4.- CATÀLEG

El catàleg s'entén com un element comunicatiu més, pel fet que acompanyarà el mòdul del CAP. Més enllà d'això, però, servirà especialment per oferir coneixements complementaris a tots els visitants de l'exposició que ho desitgin. El catàleg ampliarà la informació de tots els àmbits de l'exposició, des de la biografia dels sis artistes i dels artistes locals representats a l'àmbit 4 (seguint, això sí, el fil conductor i parant especial atenció a les malalties que van patir), passant per la història i evolució del concepte de salut i dels museus, fins a l'explicació dels projectes de l'àmbit 3, afegint-hi tots aquells que no hi apareixen però que sí que s'explicaran a les sessions treball organitzades en el marc de les activitats paral·leles.

La informació complementària del catàleg serà especialment útil en el cas del Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu, on l'exposició s'ha hagut d'adaptar i reduir a causa de les limitacions de l'espai i; com a conseqüència, també el discurs s'ha vist reduït.

The background is a textured, painterly landscape. It features a tree on the right side, a path leading into the distance, and a sky with soft, blended colors of orange, yellow, and blue. The overall style is impressionistic and textured.

12.

EQUIP HUMÀ

L'equip humà necessari per dur a terme l'exposició "Què hauria passat si..." es relaciona a continuació:

Coordinació i logística. Serà la persona que vetllarà perquè la producció de l'exposició tiri endavant d'acord amb el cronograma establert. Coordinarà tant la producció i execució com la itinerància del museu. Serà la persona de contacte i l'enllaç entre les direccions dels tres museus, dels tres centres d'atenció primària i de la resta d'equip humà.

Direcció i equip dels tres museus. Els directors/es dels tres museus, així com els treballadors del museu que es consideri necessari, donaran suport a la coordinació i comissariat de l'exposició

Comissariat. El comissariat serà assumit per a dues persones. D'una banda, per la persona que ha fet la proposta, s'ha documentat i ha conceptualitzat el discurs a transmetre, qui també elaborarà i redactarà els textos. D'altra banda, per una persona provinent de l'àmbit sanitari i experta, concretament, en salut pública i comunitària. Aquesta persona serà l'encarregada de proporcionar els continguts en matèria de salut, així com referències i bibliografia sempre que sigui necessari. Així mateix, serà l'encarregat de validar la part dels textos relacionada amb aquest àmbit abans de procedir a la producció de materials i recursos museogràfics

Direcció dels tres museus. Els directors/es dels tres museus donaran suport a la coordinació i comissariat de l'exposició

Musicòleg, musicòloga. Participarà en la conceptualització de l'interactiu "finestra virtual" que es troba a l'àmbit 3 creant un llistat de música que presenta associacions amb les col·leccions del museu seleccionades també per a formar part de l'interactiu.

Programador/a. S'encarregarà de programar els dos interactius digitals de l'exposició.

Encarregat/da de comunicació i difusió. S'encarregarà de la comunicació de l'exposició mitjançant tots els canals

A més, es comptarà amb els serveis de: **Il·lustració i disseny gràfic, revisió ortogràfica i traducció de textos, impremta, empresa de distribució, empresa de transport i empresa de muntatge.**

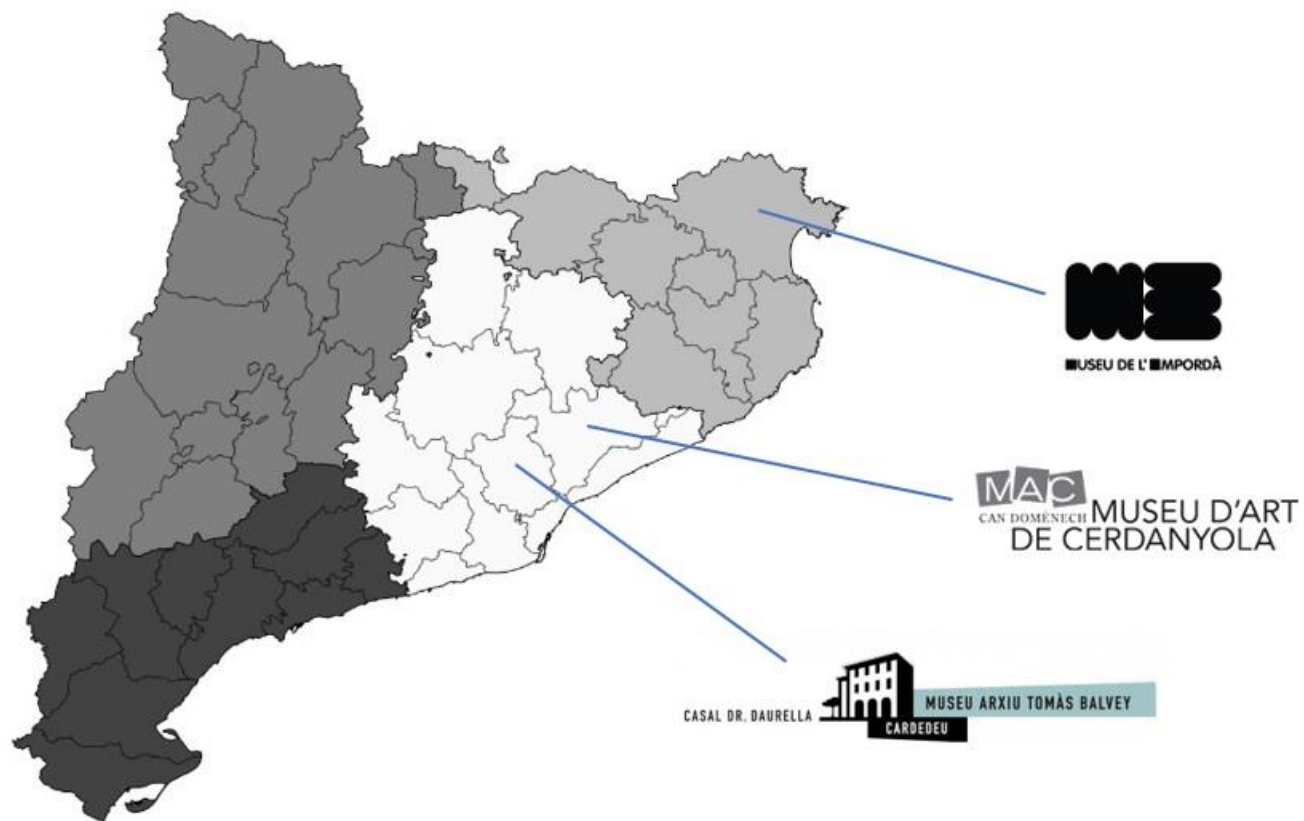
13.

ITINERÀNCIA

La itinerància de l'exposició "Què hauria passat si..." seguirà el següent ordre:

- Del Museu de l'Empordà al Museu d'Art de Cerdanyola (132 km)
- Del Museu d'Art de Cerdanyola al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu (30,2 km)
- De Cardedeu a Figueres (103 km), ja que els materials es guardaran allà.

L'exposició tindrà la següent duració:

- Museu de l'Empordà: del 10 de setembre de 2021 al 9 de gener de 2022 (122 dies naturals)
- Museu d'Art de Cerdanyola: del 25 de gener de al 22 de maig de 2022 (118 dies naturals)
- Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu: del 4 de juny al 2 d'octubre de 2022 (121 dies)

Del primer al segon museu, el muntatge serà exactament el mateix, ja que no variaran cap de les infraestructures i materials. En canvi, l'espai al Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu és molt més reduït, motiu pel qual s'ha hagut de plantejar una adaptació i es prescindirà de molts mòduls i altres materials.

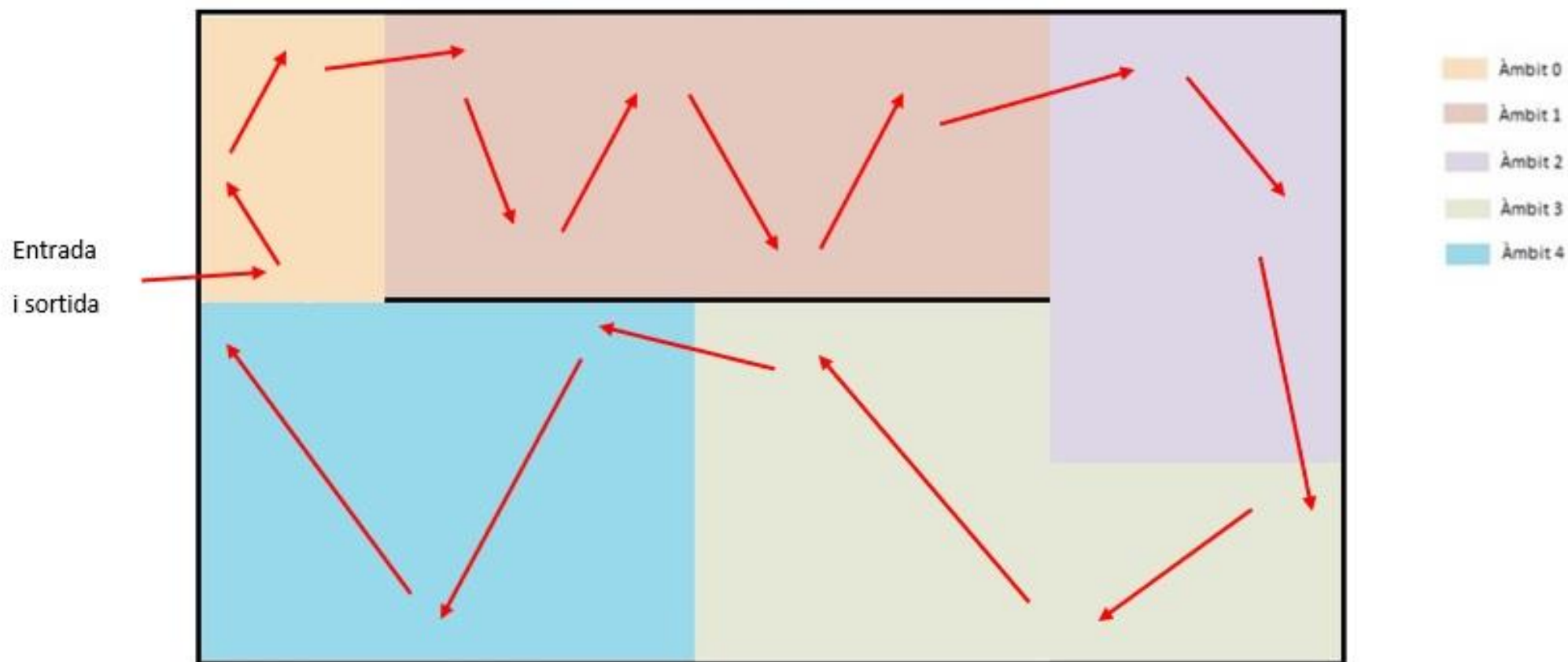
Pel que fa al mòdul del CAP, es seguirà el mateix ordre d'itinerància. En aquest cas, el mòdul serà exactament el mateix a les tres poblacions i, per tant, també es seguirà el mateix procés de muntatge i desmuntatge.

El fet que l'exposició no disposi de peces i que es composi per mòduls lleugers i desmuntables, a banda de plafons PVC, facilitarà la seva mobilitat i la realització de la itinerància.

Per últim, i sabent que els tres museus disposen de més espais per a exposicions temporals a banda dels que es proposen per a la present exposició, el projecte està obert a ser readaptat i ampliat amb més mòduls (amb contingut de caràcter més local, per exemple) si un dels museus així ho desitja.

Un cop finalitzada la itinerància, l'exposició es guardarà al Museu de l'Empordà.

Tots els museus que ho desitgin podran demanar d'acollir l'exposició a les seves instal·lacions, que hauran de comptar amb un seguit de característiques bàsiques: una superfície d'entre 100 i 130 metres quadrats, una única sala lluminosa i el més diàfana possible. També s'haurà de tenir la possibilitat de col·locar parets modulars al centre de la sala. A continuació s'adjunta un plànol d'exemple:

14.

AVALUACIÓ DEL PROJECTE

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

L'avaluació de l'exposició tindrà en compte paràmetres tan de tipus quantitatiu com de tipus qualitatiu i es posarà en marxa des del moment que es realitzi la primera inauguració, al Museu de l'Empordà.

Es tindran en compte els següents indicadors:

- Número de visitants
- Número de participants als interactius de l'exposició
- Número d'assistents a les activitats paral·leles
- Número d'interaccions a les xarxes socials dels museus

L'exposició comptarà amb un llibre de visites. La revisió dels comentaris i observacions dels visitants contribuirà a la vessant qualitativa de l'exposició. A més, els visitants que ho vulguin podran completar la següent enquesta:

Dades personals	
Nom i cognoms	
Edat	menys de 14 anys, entre 14 i 25, entre 26 i 45, entre 46 i 65, més de 65
Gènere	

Altres preguntes	
Tipus de visita	sol, amb amics, en família, en grup
És la primera vegada que visites l'exposició?	Sí, no
Com has conegut l'exposició?	Cartells, internet, recomanació, mòdul que hi ha al CAP sobre l'exposició, passava per aquí
Què t'han semblat els quatre àmbits de l'exposició?	Molt malament, malament, regular, bé, molt bé
Què t'ha semblat la llargada de l'exposició?	Molt malament, malament, regular, bé, molt bé
Has participat als interactius?	Sí, no
Abans de visitar l'exposició, coneixies els 6 artistes que han format part de l'exposició?	Sí, no, només alguns

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

Abans de visitar l'exposició, t'havies plantejat que els museus, l'art i la cultura poden ser beneficiosos per la salut i el benestar de les persones?	Sí, no
Recomanaries l'exposició?	Sí, no
De l'1 al 10, puntua què t'ha semblat l'exposició	

Per últim, i de la mateixa manera que es vol que passi amb la comunicació del projecte, la col·laboració dels tres Centres d'Atenció Primària es preveu com un factor clau. El fet d'incloure l'exposició com una activitat més a oferir en el marc de la prescripció social afavorirà el procediment que es proposa continuació:

Entregar dues entrades gratuïtes al pacient a qui se li recomani l'assistència a l'exposició (una per ell i una per un acompanyant), conjuntament amb dos qüestionaris. El qüestionari serà el mateix, però un s'haurà d'omplir a la vista i l'altra després, i es demanarà al pacient que els retorni els dos omplerts al seu metge de capçalera. Malgrat que serà la mateixa direcció dels centres la que haurà de validar la utilitat d'aquest mètode d'avaluació, aquí es fa la proposta provisional d'utilitzar el qüestionari PHQ8 que avalua la salut mental de les dues darreres setmanes i que s'inclou a l'[enquesta de salut de Catalunya](#).

15.

CRONOGRAMA

15.1.- CRONOGRAMA GENERAL

CAPÍTOLS		MESOS														
		Set 20	Oct 2020	Nov 20	Des 20	Gen 21	Feb 21	Març 21	Maig 21	Juny 21	Jul 21	Agost 21	Set 21 - Gen 22	Gen - Maig 22	Juny - Oct 22	Oct 22
SELECCIÓ DEL TEMA																
DOCUMENTACIÓ/ INVESTIGACIÓ																
CONTACTE MUSEUS I CAPS																
DESENVOLUPAMENT, REDACCIÓ I REVISIÓ DE CONTINGUTS	Justificació del projecte															
	Missió i objectius															
	Guió museològic															
	Guió museogràfic															
	Guió audiovisual															
	Interactius															

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

	Execució del pla																
MUNTATGE I DESMUNTATGE	Muntatge																
	Desmuntatge																
TRANSPORT/ LOGÍSTICA																	
ITINERÀNCIA																	
AVALUACIÓ	Disseny de l'eina d'avaluació																
	Execució de l'avaluació																

15.2.- CRONOGRAMA D'ITINERÀNCIA

MUSEU DE L'EMPORDÀ	SETEMBRE 2021 - GENER 2022				
	1 - 3 Set	6 - 9 Set	10 Set	18 Set - 9 Gen	10 - 13 Gen
TRANSPORT/ LOGÍSTICA					
MUNTATGE					
INAUGURACIÓ					

EXPOSICIÓ OBERTA AL PÚBLIC								
DESMUNTATGE								
MUSEU D'ART DE CERDANYOLA	GENER - MAIG 2022							
	14 - 18 Gen	19 - 24 Gen	25 Gen	26 Gen - 22 Maig				23 - 26 Maig
TRANSPORT/ LOGÍSTICA								
MUNTATGE								
INAUGURACIÓ								
EXPOSICIÓ OBERTA AL PÚBLIC								
DESMUNTATGE								
MUSEU	MAIG - OCTUBRE 2022							
	27 - 31 Maig	1 - 3 Juny	4 Juny	5 Juny - 2 Oct				3 - 6 Oct
TRANSPORT/ LOGÍSTICA								
MUNTATGE								
INAUGURACIÓ								
EXPOSICIÓ OBERTA AL PÚBLIC								
DESMUNTATGE								

MAC 1352

16.

AJUDES I SUBVENCIONS

Per tal d'aconseguir la majoria de subvencions, la millor fórmula és que un dels tres museus on es proposa realitzar l'exposició sigui qui les demani, indicant que es realitzaria una itinerància a dos museus més i que el comissariat aniria a càrrec de Janina Berzosa Poch.

Generalitat de Catalunya

- **Subvencions per al funcionament i activitats dels museus de Catalunya:** L'objectiu d'aquestes subvencions anuals és donar suport als museus de Catalunya per portar a terme l'activitat museística. La quantitat aproximada de diners que es podria aconseguir amb aquesta subvenció és de 8.000 o 9.000€³¹
- **Subvencions per a la implementació de programes estratègics i projectes específics dels museus:** L'objectiu d'aquestes subvencions és donar suport als museus de Catalunya per dur a terme programes estratègics i projectes específics.

Diputació de Girona

- **Convocatòria anticipada, en règim de concurrència competitiva, de subvencions per al foment de projectes culturals als museus de les comarques gironines:** En aquest cas l'únic museu que podria sol·licitar la subvenció és el Museu de l'Empordà, ja que els altres dos es troben situats a la demarcació de Barcelona.

La Caixa: Art for Change

- Aquesta línia d'ajuts es dona a projectes d'entitats culturals i artístiques que poden incidir en aspectes com el desenvolupament personal i la inclusió social. Els projectes han d'implicar la participació de col·lectius en situació de vulnerabilitat o persones d'un mateix entorn, i han de tenir l'objectiu d'afavorir processos de transformació social. La present proposta d'exposició pretén arribar a un públic principalment local. I no només això, sinó que tal i com ja s'ha detallat en apartats anteriors, vol adreçar-se concretament a les persones que pateixen algun tipus de dolència i/o exclusió social i que no tenen per costum freqüentar

³¹ L'any 2019 la quantitat més baixa de diners que es va donar per a projectes d'exposicions és de 2.500€ i la més alta de 15.000€. Per això aquí s'indica una quantitat a cavall entre la més baixa i la més alta.

els propis museus on es desenvoluparà l'exposició, com tampoc la resta d'equipaments culturals del territori. De la mateixa manera que en el cas anterior, el que pot contribuir més a aconseguir la pròpia exposició és el programa d'activitats paral·leles.

Institut Català de la Salut (ICS)

- Malgrat tenir definida una estratègia d'Arts en Salut en marxa, aquesta posa en marxa projectes des de la mateixa institució i a hores d'ara no compta amb cap línia de suport per a projectes externs a la qual es pogués adherir la present proposta d'exposició. Tanmateix, el Director de Comunicació i Responsabilitat Social Corporativa, que és a la vegada el Coordinador de l'Estratègia Arts en Salut de l'ICS, sí que ha manifestat el seu interès en el projecte i ha ofert ajuda en termes de comunicació i difusió de l'exposició, així com a l'hora d'exercir de lligam per traçar contactes amb professionals de l'àmbit sanitari.

Arts in Health International Foundation (AHIF)

- De la mateixa manera que l'ICS, es podria comptar amb l'ajuda d'aquesta fundació en termes de comunicació i difusió de l'exposició, així com a l'hora d'exercir de lligam per traçar contactes amb professionals de l'àmbit sanitari. Això no obstant, tampoc disposa de cap línia d'ajut concreta a la qual pogués aspirar el present projecte.

17.

A photograph of three people from behind, looking at a large painting on a gallery wall. The person on the left is wearing a striped vest over a dark long-sleeved shirt. The person in the center is wearing a red patterned top. The person on the right is wearing a pink long-sleeved top. The painting they are viewing depicts a historical scene with several figures in a room. The background is a plain white wall.

**PREVISIÓ DE FINANÇAMENT I
PRESSUPOST**

17.1.- PREVISIÓ DE FINANÇAMENT

La despesa total de conceptualització, disseny, producció, execució i itinerància de l'exposició ascendeix a 67.119,04€

D'aquesta suma, es preveu que la quantitat total i aproximada que es podrà assumir mitjançant algunes de les ajudes i subvencions especificades a l'apartat anterior serà de prop de 20.000€. La quantitat restant, 47.119,04€, s'assumirà per part de les tres institucions coproductores de l'exposició, havent d'aportar cadascuna 15.706,35€

17.2.- PRESSUPOST GENERAL

Codi	Descripció	Uts	Quantitat	Preu unitat	Total concepte (IVA inclòs)	Total àmbit (IVA inclòs)	TOTAL PARTIDA (IVA inclos)	TOTAL PRESSUPOST (IVA inclos)
PARTIDA. 01 COORDINACIÓ I ELABORACIÓ DE CONTINGUTS								
P1CT	Comissariat				6000,00			
P1C0	Coordinació				2000,00			
							8000,00	
PARTIDA. 02 GRÀFICA								
P2DG	Disseny gràfic exposició, elements comunicatius i catàleg				9000,00			
P2IS	Il·lustracions	Uts	28		2226,40			
							11226,40	
PARTIDA. 03 ESTRUCTURES I MATERIALS								
Àmbit 0								
AOPVC22	Plafó	Uts	1	166,72	166,72			
AOPVC92	Plafó	Uts	1	98,43	98,43			
AOAR1	Arxivador	Uts	2	12,00	24,00			

						289,15		
Àmbit 1								
A1SF1	Suport	Uts	4	199,99	799,96			
A1PVC11	Plafó	Uts	4	146,70	586,80			
A1PVC61	Plafó	Uts	8	52,67	421,36			
A1PVC18	Plafó	Uts	1	62,67	62,67			
A1PVC88	Plafó	Uts	1	72,67	72,67			
A1TT1	Tablet	Uts	1	249,99	249,99			
A1TE1	Escriptori	Uts	1	88,99	88,99			
A1PN1	Porexpan	Uts	3	30,44	91,32			
A1ES1	Etiquetes	Uts	3	1,99	5,97			
A1AS1	Auriculars	Uts	1	11,99	11,99			
A1CA1	Cadira	Uts	1	26,40	26,40			
A1OST1	Ordinador de sobretaula	Uts	1	320,00	320,00			
						2738,67		
Àmbit 2:								
A2SF2	Suport	Uts	1	199,99	199,99			
A2PVC10	Plafó	Uts	1	146,70	146,70			

A2PVC61	Plafó	Uts	1	52,67	52,67			
A1TT2	Tablet	Uts	1	249,99	249,99			
A2AS2	Auriculars	Uts	2	11,99	23,98			
A2PVC26	Plafó	Uts	1	67,47	67,47			
A2PVC45	Plafó (finestra)	Uts	5	51,83	259,17			
						865,03		
Àmbit 3								
A3SF3	Suport	Uts	4	225,00	900,00			
A3PVC76	Plafó	Uts	4	26,53	106,12			
A3PVC20	Plafó	Uts	1	146,72	146,72			
A3PTI1	Auriculars	Uts	1	11,99	11,99			
A3AS3	Pantalla interactiva	Uts	1	234,99	234,99			
A3VA1	Vitrina	Uts	1	90,00	90,00			
A3BPI12	Blocs de post its	Uts	3	2,17	6,51			
A3RS1	Retolador	Uts	2	1,95	3,90			
						1500,23		
Àmbit 4								
A4PVC15	Plafó	Uts	2	126,72	253,44			

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

A4AR1	Agafadors	Uts	8	1,49	11,92		
A4GS	Gomets	Rotllo	8	4,25	34,00		
A4CS1	Capsa de suggerències	Uts	1	11,62	11,62		
A4PA1	Prestatge autoadesiu	Uts	1	17,99	17,99		
A4BP13	Blocs de post its	Uts	3	2,17	6,51		
A4RS2	Retolador	Uts	2	1,95	3,90		
A4TA1	Taula alta	Uts	2	50,00	100,00		
						439,38	
Àmbit 5							
A4SF4	Suport	Uts	1	149,99	149,99		
A5PVC61	Plafó	Uts	4	52,67	210,68		
						360,67	
Àdaptació Cardedeu							
ACPVC91	Plafó	Uts	2	102,67	205,34		
ACPVC20	Plafó	Uts	1	59,99	59,99		
ACMD1	Mòdul desmuntable	Uts	1	299,99	299,99		
ACPVC81	Plafó	Uts	2	62,67	125,34		
ACPVC61	Plafó	Uts	1	68,67	68,67		

						759,33		
							7087,35	
PARTIDA. 04 RECURSOS DIGITALS								
P4DI1	Disseny interactiu per ordinador de taula	Uts	1		2000,00			
P4DI2	Disseny interactiu per pantalla tàctil	Uts	1		4000,00			
							6000,00	
PARTIDA 05. DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ								
P5DI	Estratègia i execució pla de comunicació				5000,00			
P5DC	Distribució cartelleria				4118,80			
							9118,80	
PARTIDA 06. ALTRES								
PSPST	Ponents sessions de treball (Act. Paral·leles)	Ponència	18	200,00	3600,00			
P6ICG	Impressió catàleg	Uts	1000	5,09	5087,00			
P6RTE	Revisió ortogràfica, traduccions	paraules	25.000	0,08	2000,00			

P6LMI	Llista música per a interactiu				599,99			
							11286,99	
								52719,04

17.3.- PRESSUPOST D'ITINERÀNCIA

Codi	Descripció	Uts	Quantitat	Preu unitat	Total (IVA inclòs)	TOTAL PARTIDA (IVA inclòs)	TOTAL PRESSUPOST (IVA inclòs)
PARTIDA. 01 COORDINACIÓ I DIRECCIÓ							
IP1CD	Coordinació i logística				1110,00		
						1110,00	
PARTIDA. 02 TRANSPORT							
IP2TT	Figueres - Cerdanyola - Cardedeu - Figueres	Km	274,2		6000,00		
						6000,00	
PARTIDA. 03 MUNTATGE I DESMUNTATGE							
IP3MD1	ME (2 treballadors)	Hores	28	60	3360,00		

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

IP3MD2	MAC (2 treballadors)	Hores	28	60	3360,00		
IP3MD3	MATBC (1 treballadors)	Hores	20	60	1200,00		
						7920,00	
							14400,00

18.

CONCLUSIONS

T.25.

En el transcurs d'aquestes pàgines s'ha posat de manifest que la present proposta d'exposició presenta tot un seguit de reptes, que no tenen tant a veure amb la producció i execució del projecte com amb la seva conceptualització. D'entrada, i malgrat la gran diversitat d'exposicions temporals, la majoria de públics associen els museus i les mostres que s'hi fan amb obres d'art, objectes o qualsevol altre tipus de peces. Això no significa, però, que no existeixin exposicions dedicades a conceptes més aviat abstractes en els quals les peces juguen tan sols un paper complementari. Prova d'això són, de fet, diverses de les exposicions que formen part del benchmarking del present projecte.

Tanmateix, una exposició que pretén parlar de salut, de museus, de la seva evolució, del recentment descobert potencial d'aquests equipaments en el camp de la salut i dels projectes sorgits arrel de la col·laboració entre ambdós sectors corria el risc de ser excessivament acadèmica, i fins i tot feixuga. En aquest sentit, l'elecció del fil conductor ha estat determinant per tal d'aconseguir conduir els continguts cap a la seva vessant més divulgativa, amena i emocional. De la mateixa manera, la ideació dels recursos museogràfics encarregats de traslladar el relat a les sales dels tres museus ha estat cabdal. Si una cosa ha quedat clara des d'un bon principi, és que l'exposició no podia compondre's tan sols de textos i imatges. Per bé que la seva presència no es podia obviar i calia plantejar amb cura la millor manera de redactar els continguts i l'acompanyament que aquests rebien per part d'il·lustracions i imatges explicatives, l'escenografia que recorda la sala de consulta d'un CAP i els interactius, des dels més senzills als més elaborats, han estat importants complements a l'hora d'aconseguir que l'exposició es caracteritzi pel tres trets característics ja esmentats.

Quant al fil conductor que uneix els diversos àmbits dels quals es compona "Què hauria passat si..." l'elecció dels sis artistes que acompanyen al públic al llarg de la visita ha estat molt meditada, tal i com ja s'ha argumentat en apartats anteriors. Això no vol dir que aquestes sis figures siguin les úniques amb les quals s'hauria pogut crear el relat, però sí que aquesta ha estat una tria adequada. Ara bé, també s'ha considerat igualment important la presència d'artistes locals en els casos del Museu de l'Empordà i del Museu d'Art de Cerdanyola, els quals ocupen un merescut espai a la part final de l'exposició i són presents en algunes de les activitats paral·leles proposades, pel fet que ambdós museus compten amb obra seva a les seves col·leccions.

Precisament en relació a les activitats paral·leles, s'ha considerat més que pertinent desenvolupar-les en funció dels recursos, característiques i col·leccions de cadascun dels tres museus. D'altra banda, s'ha concebut com a quelcom indispensable el fet de crear un programa d'activitats que permeti conèixer més a fons alguns dels projectes presentats al tercer àmbit i, sobretot, que brindi la oportunitat d'experimentar en primera persona algunes de les propietats terapèutiques de les arts, la cultura i els museus..

L'interès per la connexió entre el món de la salut i el dels museus es troba en un moment d'exponencial creixement. Només cal fer un repàs als estudis, informes, articles i jornades que s'han realitzat a Catalunya i a escala mundial ja no durant els últims anys sinó en els darrers mesos, incloent les formacions i jornades digitals realitzades en ple confinament a causa de la COVID-19, alguns dels quals s'han relacionat en apartats anteriors del present projecte.

Certament, ara és el moment de consolidar aquesta connexió i seguir posant en marxa nous projectes. Però no només això; també és el moment d'apropar aquesta temàtica a la ciutadania en general, i no tan sols als col·lectius que es beneficien directament dels programes d'Arts in Health, de la prescripció social o d'altres intervencions artístiques realitzades amb la col·laboració de l'àmbit sanitari. Igual que, des de petits, ens ensenyen que fer esport i seguir una dieta equilibrada són hàbits saludables, per què no comencem a afegir a la llista d'actius en salut, tota la resta d'elements de la comunitat que el propi sector sanitari considera que són saludables? Faig referència, com no pot ser d'altra manera en el marc d'aquest projecte, a totes aquelles activitats que tenen a veure amb la cultura, les arts i els museus i que aporten a les persones, a banda de sensació de salut i benestar, moltes altres coses; com ara adquisició de nous coneixements, enriquiment mental, opinió crítica, creativitat i voluntat d'inclusió i d'aprendre de la diversitat.

L'exercici de transmetre el missatge que les arts, la cultura i els museus poden aportar beneficis a la salut i al benestar de les persones passa únicament pel fet de realitzar una exposició itinerant de les característiques de "Què hauria passat si..."? Segurament no, igual que per fomentar els objectius de la salut pública calen una gran diversitat d'accions que tinguin en compte factors de tot tipus. Però si els museus catalans, i en concret els museus on es proposa la itinerància d'aquesta exposició, creuen en la seva funció pública i en la seva vessant social i saludable, no s'han de limitar tan sols a posar-la en pràctica. És igualment important que la donin a conèixer al conjunt de la comunitat per la qual pretenen ésser reconeguts com a espais públics, socials i saludables. En definitiva, i per tots aquests motius, l'exposició itinerant "Què hauria passat si..." es concep com un pretext ideal pel museu de l'Empordà, pel museu d'Art de Cerdanyola i pel museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu a l'hora de donar a conèixer tot el que han fet fins ara i tot el que pretenen arribar a fer en matèria de museus i salut.

19.

MUSEU DE L'IMPORDÀ

ALD DE LUJANA

TRANSPRESSIÓ DE LA FORMA

AGRAÏMENTS

Agraïments

Vull expressar el més sincer agraïment a totes aquelles persones que m'han ajudat, aconsellat i escoltat al llarg de la realització d'aquest projecte. Sense elles, la proposta d'exposició itinerant "Què hauria passat si..." no hauria estat possible.

- Maria Feliu
- Rafel Sospedra
- Raquel Castellà
- Eduard Bech
- Txema Romero
- Teresa Blanch
- Sonia Blasco
- Guillem d'Efak
- Cristina Cabestany
- Anna Crosas
- Martza Aznares
- Paula Alonso
- Virginia Mazzola
- Veronica Clerici
- Judith Valls
- Mireia Murillo
- Silvia Muñoz
- Íngrid Berzosa
- Marc Junquera

20.

A photograph of an art gallery. In the foreground, a large, detailed bronze sculpture of a seated woman is displayed on a white pedestal. The sculpture shows intricate details of her dress and facial features. In the background, several people are seen viewing various framed artworks on the walls. The gallery has a polished floor and recessed lighting. The overall atmosphere is quiet and focused on art appreciation.

BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES

Activem Salut a Cardedeu. Pla Local de Salut Municipal. 2019 – 2023. Etcèteres. Ajuntament de Cardedeu. 2019: Cardedeu.

AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE CATALUNYA. *Cercador d'Actius i Salut.* [en línia] [Data de consulta: 17 d'octubre de 2019] Disponible a: http://salutpublica.gencat.cat/ca/sobre_lagencia/Plans-estrategics/pinsap/Accions-eines-i-projectes-relacionats/actius-i-salut/cercador-dactius-i-salut/index.html

AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE CATALUNYA (ASPCAT). *COMsalut: Comunitat i Salut.* [en línia] [Data de consulta: 11 de novembre de 2019] Disponible a: http://salutpublica.gencat.cat/ca/sobre_lagencia/comsalut_comunitat_i_salut/

ALZHEIMER CATALUNYA. *Alzheimer Catalunya.* [En línia] [Data de consulta el el 24 de gener de 2020] Disponible a: https://alzheimercatalunya.org/faq_category/la-demencia-en-xifres/

ARTS IN HEALTH INTERNATIONAL FOUNDATION. *Arts en salut (Arts in Health).* [En línia] [Data de consulta: 16 de novembre de 2019] Disponible a: <http://artsinhealthfoundation.org/web/les-arts-en-la-salut-arts-in-health/>

BIOGRAFÍAS Y VIDAS. Eduardo Chillida. [en línia] [Data de consulta: 10 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/c/chillida.htm>

BIOGRAFÍAS Y VIDAS. *Frida Kahlo.* [en línia] [Data de consulta: 10 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/k/kahlo.htm>

BIOGRAFÍAS Y VIDAS. Renée Magritte. [en línia] [Data de consulta: 10 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/r/roig.htm>

BIOGRAFÍAS Y VIDAS. *Vincent Van Gogh.* [en línia] [Data de consulta: 10 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/g/gogh.htm>

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

BIOGRAFÍAS Y VIDAS. *Virginia Woolf*. [en línia] [Data de consulta: 10 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/w/woolf.htm>

BLOG. MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA. *Arts i Salut: reptes i oportunitats. Guillem d'Efak*. [en línia] [Data de consulta: 16 de novembre de 2019] Disponible a: <https://blog.museunacional.cat/arts-i-salut-reptes-i-oportunitats/>

CHILLIDA LEKU. *El museo*. [en línia] [Data de consulta: 18 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.museochillidaleku.com/museo/>

DEPARTAMENT DE CULTURA. *Els museus i les col·leccions*. [en línia] [Data de consulta: 10 d'octubre de 2019] Disponible a: <https://cultura.gencat.cat/ca/actualitat/cultura-viva/els-museus-i-les-colleccions/>

DEPARTAMENT DE CULTURA. *Museus 2030. Pla de museus de Catalunya*. [en línia] [Data de consulta: 3 de novembre de 2019] Disponible a: <https://cultura.gencat.cat/ca/departament/plans-i-programes/ambit-sectorial/museus-2030-pla-de-museus-de-catalunya/>

DEPARTAMENT DE SALUT. *Enquesta de salut de Catalunya (ESCA)*. [en línia] [Data de consulta: 28 de febrer de 2020] Disponible a: https://salutweb.gencat.cat/ca/el_departament/estadistiques_sanitaries/enquestes/esca/

DROGUES. GENERALITAT DE CATALUNYA. *Programa "Prescripció Social i Salut"*. [en línia] [Data de consulta: 15 de novembre 2019] Disponible: http://drogues.gencat.cat/ca/professionals/prevencio_de_trastorns_mentals/prsis/

Fancourt D, Finn S. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review (2019). World Health Organisation (WHO). 2019: Ginebra.

IIC. Entorno salud. Instituto de ingeniería del conocimiento. [en línia] [Data de consulta: 30 d'abril de 2020] Disponible a: <https://www.iic.uam.es/soluciones/salud/>

IIC. *¿Qué aporta la digitalización del sector salud?* [en línia] [data de consulta: 30 d'abril de 2020] Disponible a: <https://www.iic.uam.es/lasalud/que-aporta-la-digitalizacion-del-sector-salud/>

McKinsey Global Institute. McKinsey & Company, 2011 Manyika, J; Chi, M; Brown, Brad; Bughin, J; Dobbs, J; Dobbs, R; Roxburgh; Charles, et al. Big data: The next frontier for innovation, competition, and productivity. McKinsey & Company. 2011: Nova York.

METÀFORA. CENTRE D'ESTUDIS D'ARTTERÀPIA. *¿Que es el Arteterapia?*. [En línia] [Data de consulta: 19 de novembre de 2019] Disponible a: <https://metafora-arteterapia.org/>

MUSEO FRIDA KAHLO. *Biografía*. [en línia] [Data de consulta: 12 de gener de 2020] Disponible en línia: <https://www.museofridakahlo.org.mx/es/frida-kahlo/>

ORGANIZACIÓN MUNDIAL DE LA SALUD. *¿Cómo definió la OMS la salud?* [en línia] [Data de consulta: 29 d'octubre de 2019] Disponible a: <https://www.who.int/es/about/who-we-are/frequently-asked-questions>

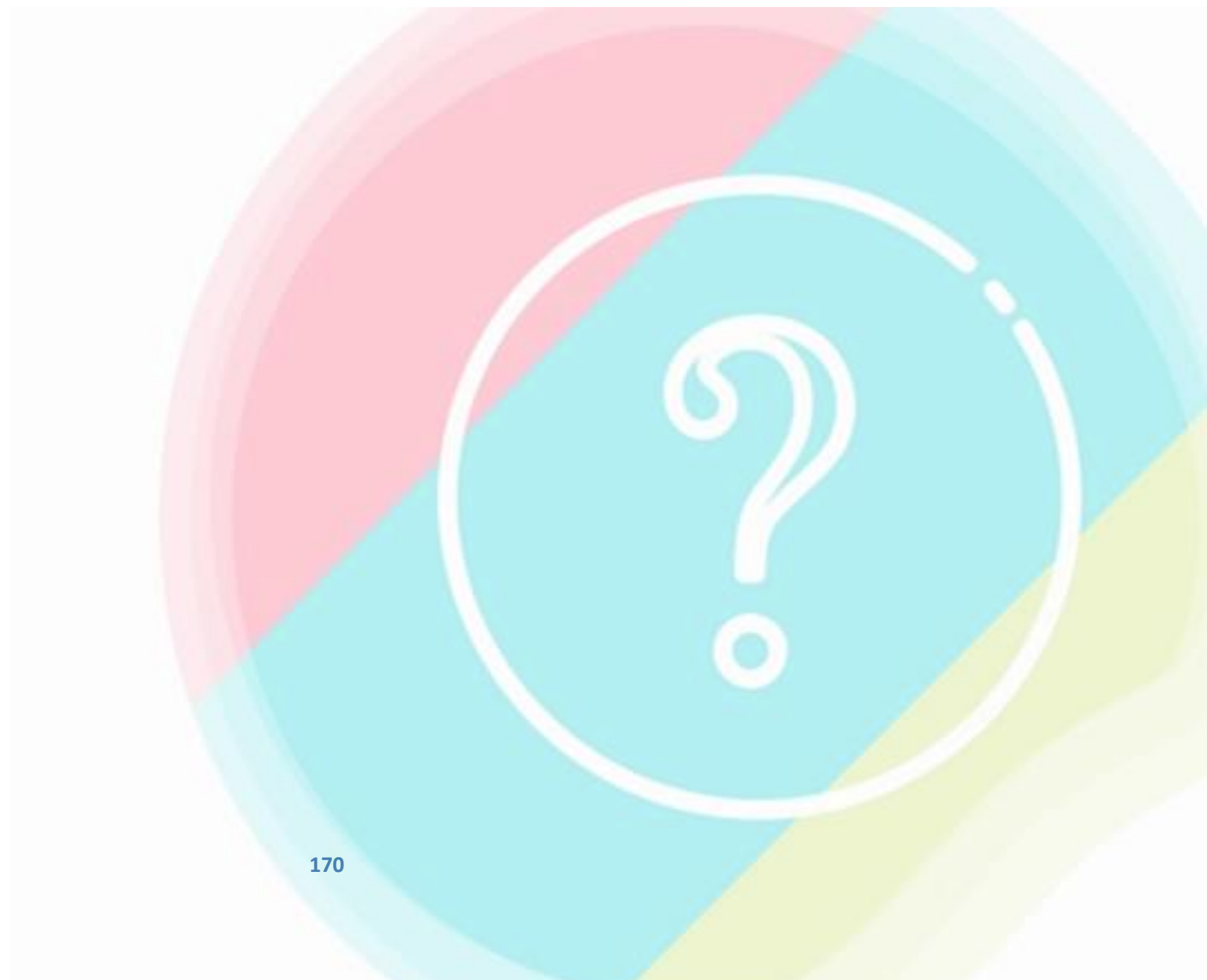
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE INFORMÁTICA DE LA SALUD. *Índices*. [en línia] [Data de consulta: 3 d'abril de 2020] Disponible a: <https://seis.es/category/indices-asociacion-espanola-de-informatica-de-la-salud-seis/>

UPF. *Montserrat Roig, obra periodística*. [en línia] [Data de consulta: 15 de gener de 2020] Disponible a: <https://www.upf.edu/depeca/GRP/Roig/biografia.html>

QUÈ HAURIA PASSAT SI...
Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

VAN GOGH MUSEUM. *Vincent Van Gogh's Life and Work*. [en línia] [Data de consulta: 14 de gener de 2020] Disponible a:
<https://www.vangoghmuseum.nl/en/vincent-van-gogh-life-and-work?v=1>

21.

ANNEXOS

21.1.- ADAPTACIÓ AL MUSEU ARXIU TOMÀS BALVEY DE CARDEDEU

21.1.1.- ADAPTACIÓ PROJECTE MUSEOLÒGIC

L'espai que el museu Arxiu Tomàs Balvey té disponible per a realitzar l'exposició és molt reduït, de tan sols 19,02 m², fet que obliga a treballar en una important adaptació i sintetització dels seus continguts. Malgrat les modificacions en relació amb la proposta principal, l'objectiu és transmetre el mateix missatge: que les arts, la cultura i els museus poden aportar beneficis en la salut i el benestar de les persones.

Degut als condicionants d'espai, que se sumen al fet que aquest és l'únic dels tres museus que no és d'art, el fil conductor es veurà significativament reduït. Tanmateix, i tenint en compte les proporcions de l'espai, la seva presència seguirà sent prou evident i rellevant com per mantenir el títol "Què hauria passat si..." que tindrà l'exposició als Museus de l'Empordà i d'Art de Cerdanyola. De fet, s'ha considerat determinant el fet de poder mantenir el mateix títol i fil conductor, per bé que més difuminat en comparació amb els altres dos museus, per tal de poder incloure el museu de Cardedeu a la itinerància. Els àmbits també mantenen el mateix títol. En comptes de 4 àmbits però, a la present adaptació se'n proposen només 3; els quals, a diferència dels que s'exposaran a Figueres i a Cerdanyola, no estaran classificats en subàmbit.

Quan es va començar a treballar en aquesta proposta el passat juliol de 2019, l'espai que el museu dedica a mostres relacionades amb l'àmbit de la salut era més gran, i es va veure considerablement reduït el novembre del mateix any en motiu de la inauguració de la nova museografia del museu. No obstant això, i tenint en compte que aquest museu és, precisament, un dels pocs que a hores d'ara inclou aspectes com la salut i el benestar a la seva missió, s'ha considerat que l'esforç de readaptació de l'exposició està més que justificat. D'altra banda, s'ha decidit prescindir dels plafons on es feia menció al Programa de Salut Comunitària del qual els tres museus, juntament amb els Centres d'Atenció Primària de es seves poblacions, en són pilots. La presència del programa, però, no desapareix del tot, ja que seguirà constituint el motiu d'una de les intervencions de les sessions de treball "Museus per benestar", que formen part de la proposta d'activitats paral·leles de l'exposició.

Àmbit 0. Què hauria passat si...

A l'inici de l'exposició es presentarà el fil conductor que unirà els diversos àmbits, el qual serà constituït per alguns dels grans artistes de la història que han patit i/o han mort a causa d'algun trastorn o malaltia.

Vincent Van Gogh i **Frida Kahlo**, pintors, i **Virginia Woolf**, escriptora, van morir a causa de trastorns mentals. **René Magritte**, pintor, i **Montserrat Roig**, escriptora, van ser víctimes del càncer. **Eduardo Chillida**, escultor, va patir Alzheimer durant els últims anys de la seva vida.

Aquests grans artistes de la història tenen això en comú. Ells i molts altres, persones conegudes o anònimes, segueixen morint a dia d'avui a causa de malalties. En aquesta línia, les preguntes que interpel·laran als visitants a l'inici de l'exposició, ja sigui de forma directa o indirecta, són: els malalts d'avui en dia són tractats de la mateixa manera que van ser-ho aquests grans artistes en el passat? A banda dels avenços científics i mèdics que hi ha hagut, la manera d'afrontar les malalties és la mateixa que abans? Només Eduardo Chillida va viure el canvi de segle, del segle XX al XXI, morint dos anys més tard, el 2002. Tota la resta van morir abans, durant el segle XIX o el XX.

Què hauria passat si... aquests artistes haguessin estat tractats seguint els mateixos criteris i paràmetres d'ara, moment en què, a banda dels innumerables avenços científics produïts, la salut pública i comunitària té molt de pes dins l'àmbit mèdic i sanitari?

Àmbit 1. Salut: de subjectes a persones

Aquest àmbit es dedicarà a explicar molt breument com era abans la medicina i com és ara. Es farà menció al concepte que es tenia de salut segles enrere (abans que arribés la definició de l'OMS l'any 1948), moment en què l'únic que importava era tractar la malaltia i no es tenia gaire en compte l'estat emocional dels malalts (les seves pors, preocupacions i angoixes en relació a la malaltia). Tot seguit, es reproduirà la definició de l'OMS: "**Salut és un estat de complet benestar físic, psíquic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties**". Aquesta definició va marcar un punt d'inflexió, i va afavorir la implementació de la salut pública i de la salut comunitària, conceptes que també es definiran breument. La seva explicació serà molt rellevant pel fet que, dins de l'àmbit sanitari, són les branques més propenses a considerar que l'art i la cultura poden tenir un paper important en la salut i el benestar de les persones.

- **Salut pública:** La salut pública es defineix com el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat, mitjançant la mobilització de recursos humans i materials, per protegir i **promoure la salut** de les persones i **prevenir la malaltia**.
- **Salut comunitària:** És el conjunt d'actuacions destinades a millorar la situació de salut de la comunitat en les seves dimensions físiques, psicològiques i socials. És un eix prioritari tant al Pla de Salut 2016-2020 com al Pla Interdepartamental de Salut Pública. La salut comunitària suposa que la comunitat i els professionals que hi treballen sumin esforços per tal de millorar la salut i el benestar de la comunitat i de reduir les desigualtats socials.

Com que es tracta de dos conceptes força similars, s'intentarà explicar-los de forma senzilla i parant atenció a la seva diferenciació.

QUÈ HAURIA PASSAT SI...

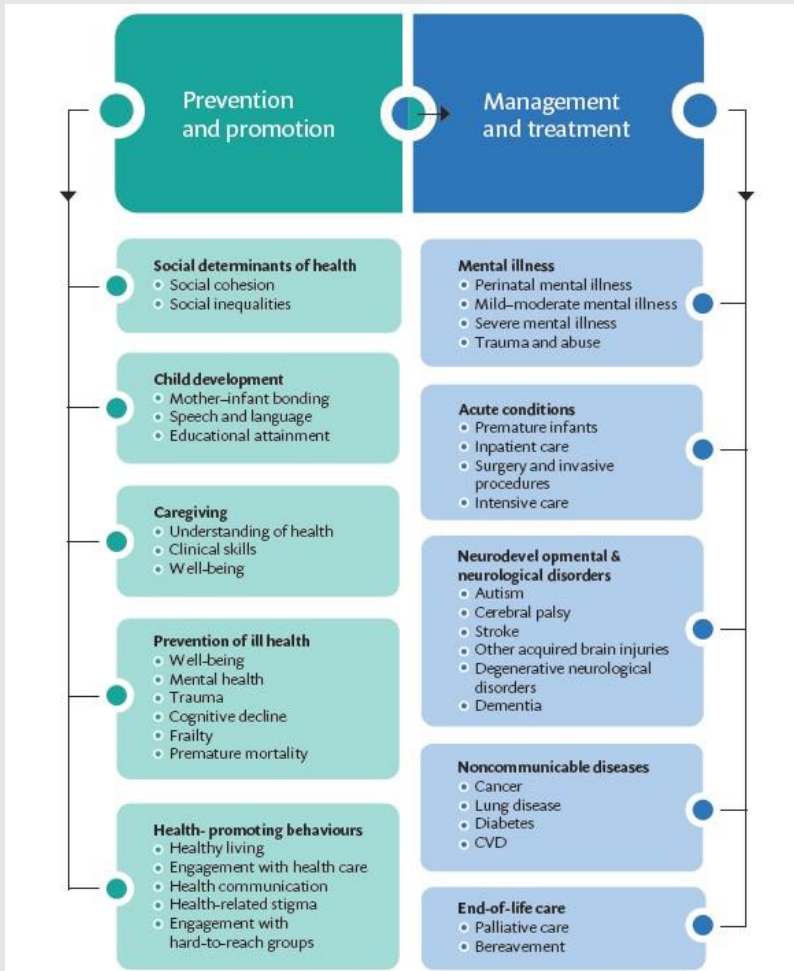
Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

A continuació, s'explicarà que cada vegada existeixen més evidències científiques que constaten que les arts, la cultura i els museus poden produir beneficis en la salut i el benestar de les persones. Concretament, i d'acord amb el que s'apunta a un informe publicat per l'OMS el 2019, poden aportar millores en la prevenció de la malaltia, en la promoció de la salut i en el tractament terapèutic. Precisament els dos primers casos són dos dels grans objectius de la salut pública. Els Centres d'Atenció Primària (CAP) són uns dels equipaments sanitaris de referència en aquest sentit, la cara més visible de les actuacions en matèria de salut pública. Entre d'altres coses, als CAP es detecten mals hàbits, comportaments i tendències de risc freqüents en una població, col·lectiu o individu. En aquesta fase encara no existeix un diagnòstic però ja cal estar alerta, ja que si no es fa res al respecte aquestes males pràctiques poden arribar a derivar en patologies.

Per exemple, la solitud no buscada pot derivar en problemes d'angoixa, ansietat i depressió; una mala alimentació pot generar problemes cardiovasculars o diabetis; mantenir relacions sexuals sense protecció pot provocar malalties de transmissió sexual com la sífilis i la gonorrea

L'informe "What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review" va ser publicat per l'OMS el passat desembre de 2019 i revista al voltant de 900 publicacions generades al llarg de les dues primeres dècades del segle XX. Segons aquest informe, les arts (enteses en el seu sentit més ampli com a arts escèniques, arts visuals, disseny i artesanía, literatura, cultura i arts digitals i electròniques) poden tenir un impacte positiu en el cas de les següents patologies o circumstàncies:

Imatge extreta de l'informe "What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review" publicat per l'OMS

L'informe també conclou que "no només s'evidencia l'eficàcia de les intervencions artístiques sinó que aquestes també mostren un benefici econòmic. Amb algunes d'elles es mostra una rendibilitat equivalent o major a les possibles intervencions sanitàries."

Àmbit 2 – Museus: de l'elitisme a la funció social

En aquest àmbit, els visitants coneixeran la història dels museus i la gran evolució que han patit fins arribar als nostres dies. A grans trets, la majoria de museus han passat de ser vistos com a mausoleus elitistes i gairebé inaccessibles, a convertir-se en equipaments públics al servei de la comunitat i del seu entorn més proper.

Museus d'abans	Museus d'avui
<ul style="list-style-type: none">- Importància de la peça o objecte exposat per sobre de tot i concepció dels museus com temples o mausoleus.- Peces i objectes acompanyats tan sols de fitxes tècniques, sense explicacions escrites ni mediació de guies.- Prohibició de tocar, parlar o córrer pel museu.	<ul style="list-style-type: none">- Creixent importància del públic i voluntat de desenvolupar un museu viu i participatiu.- Importància de la mediació entre els objectes exposats i els visitants, mitjançant explicacions escrites o orals (guies, educadors...)- Malgrat haver-hi unes normes bàsiques de comportament, a molts museus hi ha rèpliques d'objectes pensades per ser tocades i es busca la reflexió, diàleg i conversa entre els visitants.

A continuació, aquest àmbit mostrarà alguns exemples d'equipaments museístics que, a dia d'avui, ja desenvolupen una funció important d'àmbit comunitari. D'aquesta manera **es demostrarà que molts dels museus catalans estan fent un esforç de reformulació i que tenen la voluntat de treballar al servei de la societat i, per tant, també de la seva salut i benestar:**

- Els museus catalans d'avui entenen que el seu públic és molt divers, motiu pel qual s'esforcen a realitzar visites i activitats a mida per adaptar-se a les necessitats i interessos de cada grup col·lectiu. Entre molts altres exemples, podem destacar el programa "MAMT pedagògic" del Museu d'Art Modern de Tarragona, que no només contempla activitats adaptades al públic escolar i universitari, sinó també al professorat, a les famílies, a grups amb necessitats educatives especials, a grups de persones en risc d'exclusió o a grups de persones majors de 65 anys.
- També hi ha museus que es preocupen per convertir les seves sales en espais tranquils on les persones puguin sentir-se bé amb elles mateixes i relaxar-se. En aquesta línia, un bon exemple és el Museu d'Art de Girona, que disposa d'una sala d'estar pels visitants amb sofàs i revistes a la seva disposició. També cal destacar la fórmula d'èxit "Chill out de mites i art" del Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú que, en un ambient relaxat amb catifes i coixins col·locats per la ocasió, explica històries i símbols ocults en les obres d'art.

- Hi ha molts museus catalans que són conscients del poder que poden tenir les seves col·leccions a l'hora de fer reflexionar als visitants sobre temàtiques en concret. En alguns casos, cal donar més importància a les converses que es generen entre visitants que no pas a les explicacions que pugui fer un guia o educador. Per propiciar aquests diàlegs, especialment en grups escolars, el Museu Picasso i el Museu de l'Empordà, entre d'altres, realitzen visites basades en les Estratègies de Pensament Visual (VTS)³².
- Dels 5 sentits que tenim, la vista és el sentit estrella de molts museus, especialment els d'art; és el que permet captar la bellesa de les obres i dels espais. Tanmateix, hi ha molts museus que entenen que les seves col·leccions poden despertar tots els sentits i contribuir, d'aquesta manera, a fer viure una experiència als visitants. Prova d'això és el mòdul "Les dames de Cerdanyola amb els 5 sentits" del Museu d'Art de Cerdanyola, o les visites sensorials del Museu Abelló. Malgrat tractar-se de visites pensades per adreçar-se a tot tipus de públic, funcionen especialment bé amb persones que pateixen angoixa o ansietat, així com amb gent gran que comença a desenvolupar els primers símptomes de l'Alzheimer o altres demències.
- Hi ha museus on es parla de temes d'actualitat, tant si són agradables com si no, tant si generen coincidències com controvèrsies. Prova d'això és el Museu d'Història de la Immigració de Sant Adrià del Besòs, on hi tenen cabuda temàtiques
- de rotunda actualitat com la crisi dels refugiats o l'arribada al país de menors no acompanyats, i a més es treballa comunitàriament amb aquests col·lectius amb la voluntat d'ajudar-los en la seva integració, així com a millorar el seu estat d'ànim i benestar enmig de la situació traumàtica i complexa que viuen.

Àmbit 3. Museus = actius de salut

En aquest àmbit s'explicarà que, a dia d'avui, els museus es veuen per part de l'àmbit sanitari com a determinants de salut, tal i com també ho són les arts i la cultura en general, la natura i l'esport, i moltes altres pràctiques a l'abast de tothom. De fet, la paraula que utilitzen els experts en la matèria és "actius de salut". Amb això volen dir que l'art, la cultura i els museus per si sols no són terapèutics. De la mateixa manera, l'esport i la natura per si sols no curen a ningú. Per tal que aquestes pràctiques de la comunitat puguin aportar beneficis reals en la salut i el benestar de les persones, cal que siguin "activats" per part de l'àmbit sanitari. Els projectes que, segons recolza l'evidència, aconsegueixen resultats reals en la salut i el benestar de les persones, són els que neixen, es dissenyen, es produeixen i s'avaluen amb la implicació dels professionals del sector museístic i del sanitari des del primer moment. Aquest tipus de projectes s'inclou dins el moviment de les Arts in Health, o arts en salut, que està prenent molta força a Catalunya des dels últims.

Mitjançant un senzill interactiu, es preguntarà als visitants quins són els actius de salut que el fan sentir millor: la cultura, la natura, l'esport o bé les activitats amb la família i amics. Aquest interactiu es basa en la mateixa pregunta que fa al mòdul de CAP. Al CAP, però, la mecànica escollida només permetrà mostrar al mateix temps

³² Per a més informació sobre les Estratègies de Pensament Visual, [vegeu el lloc web](#) de referència.

l'opinió d'una sola persona. Al museu, en canvi, es construirà una visió de conjunt respecte als actius de salut preferits dels visitants. Veure, plasmat en una paret, que moltes altres persones anònimes practiquen activitats que, d'acord amb els experts, promouen la salut, contribuirà de forma a indirecta a fomentar encara més la realització d'aquestes activitats.

L'última part de l'àmbit i de la petita mostra es dedicarà a presentar molt breument la biografia dels sis artistes que constitueixen part de l'exposició. A través seu, es parlarà d'un seguit de patologies la majoria de les quals segueixen molt presents a la nostra societat actual i es presentaran alguns dels projectes que s'adrecen als col·lectius que pateixen alguna d'aquestes malalties; tots ells desenvolupats en col·laboració entre els professionals de l'àmbit de la salut i dels museus.

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

Tant Vincent Van Gogh (Zundert, 1853 – Auvers-sur-Oise, 1890) com Virginia Woolf (Londres, 1882 – Lewes, Sussex, 1941) van patir trastorns mentals al llarg de la seva vida. En concret, els experts coincideixen a apuntar que Woolf va patir un trastorn bipolar, mentre que en el cas de Van Gogh no està tan clar. El trastorn bipolar és una de les malalties mentals més greus, i afecta al voltant de 300.000 catalans. Tanmateix, els problemes de salut mental més presents actualment a la nostra societat són el trastorn d'ansietat i la depressió. El 12,2% d'homes majors de 15 anys en pateixen, mentre que en el cas de les dones la xifra augmenta fins al 20,8%.

Un dels molts projectes d'arts en salut que s'adrecen a les persones amb trastorns mentals és Collage de Records, desenvolupat al **Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa** en col·laboració amb l'**Hospital Universitari Mútua Terrassa**. Els participants del projecte són pacients de la unitat de subaguts de l'hospital, que realitzen brodats inspirats en records positius del seu passat. Finalment, cadascun d'aquests brodats s'uneixen creant un gran collage que es mostra al públic general en una exposició al museu. El visitant podrà veure un seguit d'imatges sobre el projecte,

Frida Kahlo i la convalescència per malaltia:

Amb només 18 anys, Frida Kahlo (Coyoacán, Mèxic, 1907 – ídem, 1954) va tenir un accident d'autobús del qual va sortir greument ferida, motiu pel qual es va haver d'enfrontar a 32 operacions i va haver de passar llargues temporades al llit sense poder-se moure. Durant els llargs períodes de convalescència la creativitat, i més concretament la pintura i la poesia, van ser per ella una font per canalitzar el seu dolor.

En aquesta línia, es presentarà el programa Openwindow, que proporcionava una finestra virtual a pacients que s'havien de sotmetre a un trasplantament de medul·la òssia i romandre en sales d'aïllament. La finestra es projectava a la paret de la sala i estava composta de vídeos i música, a més de referències a la vida de cadascú, com ara fotografies amb la família i amics. L'explicació d'aquest programa servirà com a pretext per a recordar als visitants la situació de confinament viscuda l'any 2020 com a conseqüència de la pandèmia causada per la COVID-19, moment en què els malalts també es van haver de sotmetre a un aïllament. Mitjançant un senzill interactiu basat en post-its de diferents mides i colors, es preguntarà què s'endurien si sabessin que ha d'arribar un nou confinament. La pregunta serà molt oberta i donarà peu a tot tipus de respostes que formaran part de l'avaluació de l'exposició, tal i com es concretarà en un altre apartat.

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

René Magritte (Lessines, Bèlgica, 1898 – 1967 Brussel·les, Bèlgica) va patir un càncer de pàncrees que li va provocar la mort quan tenia 68 anys. Mentre que a ell, la malaltia se'l va endur a una edat força avançada, Montserrat Roig (Barcelona, 1946 – Barcelona, 1991) no tingué la mateixa sort, i la seva prometedora carrera professional es va veure estroncada per culpa d'un càncer de mama, que li va treure la vida a l'edat de 45 anys.

Si bé és cert que la supervivència dels malalts cada vegada augmenta més, el càncer és la principal causa de mort a tot l'Estat Espanyol. L'any 2018 més de 17.000 catalans van morir a causa d'aquesta malaltia. A Catalunya, el programa Radiació +++, coordinat pel Centre d'Art la Panera en col·laboració amb l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida (HUAV) és un gran referent. La intenció del projecte és humanitzar l'espai d'Oncologia Radioteràpica de l'hospital, apoderar als pacients, i contribuir a la conscienciació de diferents tipus de càncer mitjançant intervencions artístiques. A continuació, el visitant podrà veure un seguit d'imatges de la intervenció "Domestic Data Streamers": un plànol magnètic situat a l'entrada de l'espai d'Oncologia de l'Hospital, on els pacients van col·locar figures de colors en funció de les emocions que sentien a cada sala. Sota o damunt de les figures, hi podien enganxar fotografies dels espais i hi podien escriure el seu nom o algun pensament. Aquesta forma creativa de comunicació ajudava a millorar l'estada dels pacients a l'espai, així com la seva relació amb el personal sanitari.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

Eduardo Chillida (San Sebastián, 1924 - 2002) va haver de romandre apartat de la vida pública des de l'octubre de l'any 2000, poc després de la inauguració del seu gran projecte artístic i personal: la casa museu Chillida-Leku. Va ser víctima de la malaltia de l'Alzheimer, que se l'endugué dos anys després de retirar-se de l'esfera pública.

20 anys³³ després de la seva mort, l'Alzheimer segueix sent una malaltia sense cura i, juntament amb altres demències, una de les principals causes de mort a l'Estat Espanyol, afectant a més de 800.000 ciutadans. Es calcula que, l'any 2050, podrà arribar a afectar a 1,5milions de persones³⁴. Malgrat que els efectes de la malaltia són inevitables, a dia d'avui existeixen molts tractaments que poden contribuir a endarrerir en gran mesura el deteriorament dels malalts, i l'acompanyament que aquests reben per part dels seus familiars i cuidadors és crucial. Al mateix temps, també existeixen cada cop més evidències respecte al paper que pot jugar la cultura a l'hora d'apaivagar els efectes d'aquesta malaltia. En aquest sentit, el **CCCB Programa Alzheimer** és tot un referent, i té per objectiu apropar l'art i la cultura a les persones que pateixen els primers graus de la malaltia, així com als seus familiars i cuidadors. Per tal d'aconseguir-ho, les visites a les exposicions es fan a mida per tal d'adaptar-se a les necessitats dels malalts.

³³ Es parla de 20 anys, en el benentès que l'exposició viatjarà al Museu Arxiu Tomàs Balvey l'any 2022

³⁴ Per a més informació, vegeu el [següent enllaç](#).

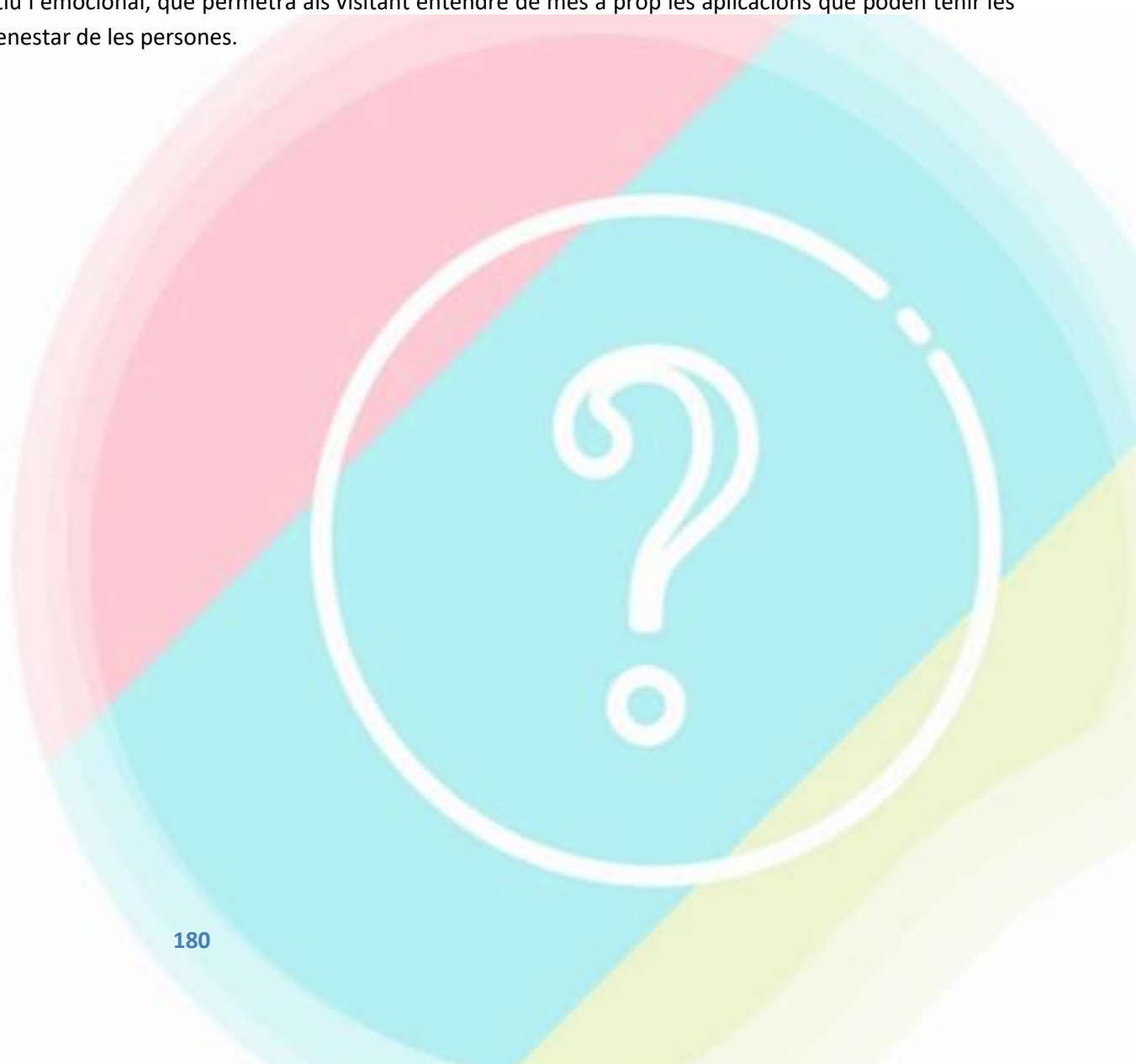
QUÈ HAURIA PASSAT SI...

Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

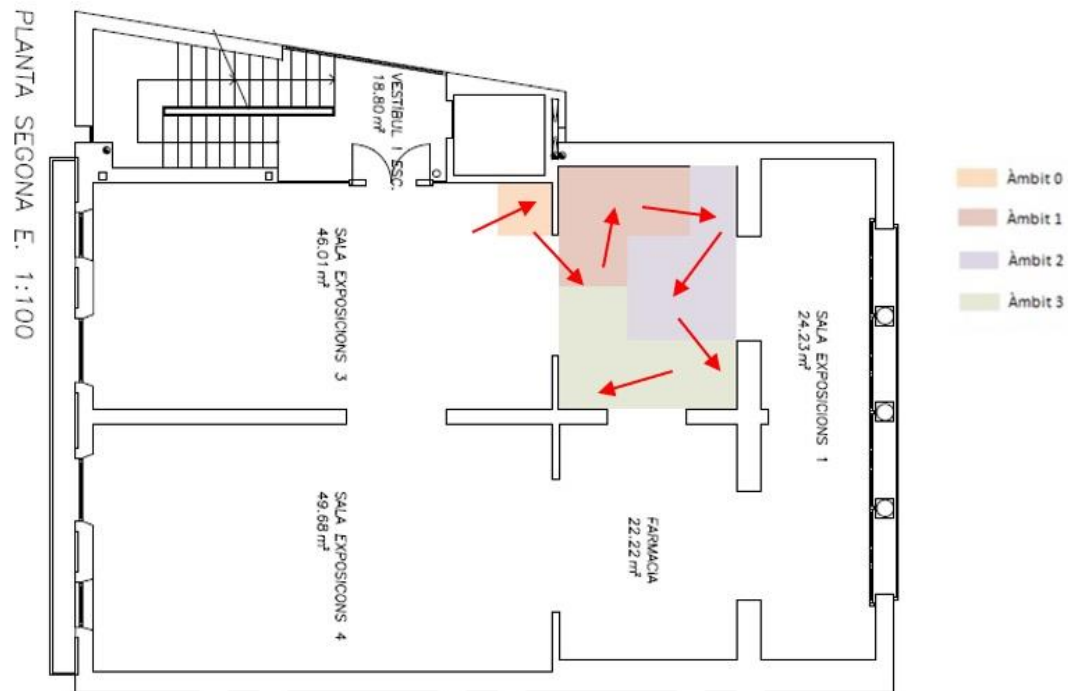
En relació a aquesta malaltia, es plantejarà als visitants un senzill interactiu, mitjançant el qual podran fer l'exercici de plantejar-se (si mai ho havien fet abans) quins són els records de la seva vida que no voldrien oblidar mai, i compartir-los amb la resta d'espectadors.

D'aquesta manera, l'exposició finalitzarà amb un espai interactiu i emocional, que permetrà als visitants entendre de més a prop les aplicacions que poden tenir les arts, la cultura i més concretament els museus en la salut i el benestar de les persones.

21.1.2.- ADAPTACIÓ PROJECTE MUSEOLÒGIC

Plànol Museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu

Superfície: 19,02m²

Àmbit 0. Què hauria passat si...³⁵

Text

Vincent Van Gogh, Frida Kahlo i René Magritte, pintors; Virginia Woolf i Montserrat Roig, escriptores; i Eduardo Chillida, escultor, van ser grans artistes d'aquí i d'arreu amb una cosa en comú: cadascun d'ells van patir alguna malaltia. **Però què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del segle XX, haguessin estat tractats al segle XXI?**

Probablement alguns dels tractaments haurien estat força semblants. D'altres, en canvi, haurien estat molt diferents i més eficaços gràcies als últims avenços científics relacionats amb la medicina, que s'han vist profundament influenciats per les noves tecnologies. Però el que avui també hauria marcat la diferència són conceptes com els de salut pública i salut comunitària que entenen el benestar mental i emocional com a factors clau per poder gaudir de bona salut i que tenen en compte el rol que les arts, la cultura i els museus poden tenir a l'hora d'aportar beneficis a la salut i al benestar de les persones.

Museografia

De la mateixa manera que als altres dos museus, el títol i el text d'aquest àmbit introductori aniran impresos en un plafó PVC. Tanmateix, no es podrà aprofitar el mateix plafó, de mides massa grans, i se'n farà un de més petit³⁶. Al final del text s'hi afegiran els retrats del 6 artistes, repartits en dues fileres.

³⁵ Totes les mostres que s'inclouen en aquest apartat han estat realitzades a escala 1:10

³⁶ Les indicacions tècniques es poden trobar a l'apartat titulat guió tècnic.

Àmbit 1. De subjectes a persones

Text

“Salut és un estat de complet benestar físic, psíquic, mental i social, i no solament l'absència d'afeccions o malalties”

Definició del concepte de salut segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), 1948.

D'acord amb aquesta definició, que va ser elaborada per l'OMS l'any 1948 i que encara segueix vigent, **la salut no només significa l'absència de malaltia: també vol dir practicar activitat física, mantenir una dieta equilibrada, socialitzar-se amb els altres i sentir-se bé amb un mateix**, entre moltes altres coses. Antigament, es considerava que la tasca dels metges era únicament tractar la malaltia i no es tenien gaire en compte les emocions del malalt (les seves pors, preocupacions i angoixes en relació a la malaltia). A partir de la segona meitat del segle XX, però, la salut es va començar a entendre com a quelcom més que l'atenció i la millora de la malaltia, donant peu a l'aparició de propostes com la Salut Pública i la Salut Comunitària.

“Si els determinants de la salut són majoritàriament socials, les solucions hauran de ser socials”

Michael Marmot, president de la Comissió sobre determinants de salut de l'OMS

“El centre de salut no és l'únic centre de salut”

Rafa Cofiño, Director general de Salut Pública. Conselleria de salut d'Astúries.

Dins del sistema sanitari, la salut pública i la salut comunitària són les branques de la sanitat més propenses a considerar que l'art i la cultura poden tenir un paper important en la salut i el benestar de les persones.

Salut pública → És el conjunt organitzat d'actuacions dels poders públics i de la societat, mitjançant la mobilització de recursos humans i materials, per protegir i **promoure la salut** de les persones i **prevenir la malaltia**.

Salut comunitària → És el conjunt d'actuacions basades en els principis de la salut pública destinades a millorar la situació de salut d'una **comunitat concreta** en les seves dimensions físiques, psicològiques i socials. Aquestes actuacions seran unes o unes altres en funció dels trets característics de la comunitat. La salut comunitària suposa que els professionals sanitaris de la comunitat, així com altres agents actius, sumin esforços per tal de millorar la salut i el benestar de la comunitat i de reduir les desigualtats socials.

Hi ha estudis científics que afirmen que l'art i la cultura poden ajudar en:

1.- La prevenció de la malaltia i la promoció de la salut → Són els dos grans objectius de la salut pública, de la qual els Centres d'Atenció Primària (CAP), són la cara més visible:

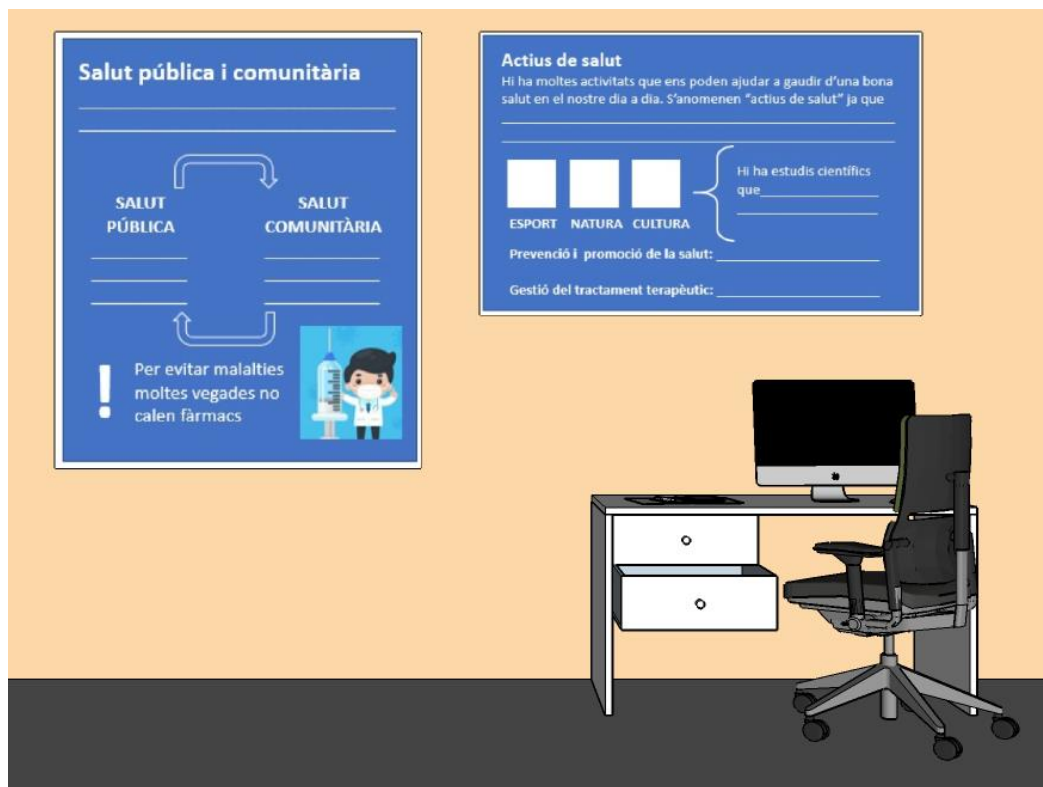
- Detecten mals hàbits, comportaments i tendències de risc freqüents en una població, col·lectiu o individu. En aquesta fase encara no existeix un diagnòstic però ja cal estar alerta, perquè si no es fa res al respecte aquestes males pràctiques poden arribar a derivar en patologies.

Exemples:

- La solitud no buscada pot derivar en problemes d'angoixa, ansietat i depressió.
- Una mala alimentació pot generar problemes cardiovasculars o diabetis.
- Mantenir relacions sexuals sense protecció pot provocar malalties de transmissió sexual com la sífilis i la gonorrea.

2.- En la Gestió i el tractament terapèutic → Forma part d'un àmbit més biomèdic; és el moment en el qual ja hi ha una malaltia diagnosticada i el pacient ha de passar per un tractament de manera indispensable per tal de combatre-la. Aquest tractament, en alguns casos, podrà anar acompanyat d'intervencions artístiques i culturals que s'hauran d'haver creat conjuntament entre els professionals sanitaris i els professionals del sector cultural.

Museografia

La definició del concepte de salut per l'OMS, la definició del concepte de salut pública i comunitària, i l'explicació dels aspectes en els quals les arts, la cultura i els museus poden jugar un paper important es distribuïran en dos plafons PVC. Un d'ells s'haurà de fer de nou per aquesta adaptació, mentre que l'altre si que es podrà aprofitar de la itinerància anterior.

La resta de museografia d'aquest àmbit girarà al voltant d'un escriptori que farà pensar en l'escriptori i la consulta d'un centre sanitari. L'escriptori es trobarà situat a tocar de la paret i hi haurà una cadira a la qual els visitants s'hi podran asseure. Al tros de paret de damunt de l'escriptori hi haurà un dels dos plafons PVC esmentats, en concret el del text sobre salut pública i salut comunitària. Els exemples de les patologies en què poden derivar alguns mals hàbits es trobaran escrits dins de cadascun dels calaixos situats en una de les potes de l'escriptori.

- Ex: al mànec del calaix hi haurà l'etiqueta del mal hàbit o conducta de risc (solitud no volguda, mala alimentació...). El visitant haurà d'obrir cada calaix, i a l'interior hi haurà les patologies en les quals aquests hàbits o conductes poden derivar.

Al costat dret de de l'escriptori hi haurà un ordinador amb torre, teclat i ratolí. A la pantalla de l'ordinador s'aniran succeint les cites en relació amb la salut pública i comunitària que es poden llegir més amunt. Cada determinats minuts, apareixeran tres audiovisuals de salut pública. Si bé la distribució d'alguns dels audiovisuals varia en el marc d'aquesta adaptació, tots tres seran els mateixos que s'hauran reproduït anteriorment a la itinerància dels altres dos museus:

- Audiovisual titulat "2 grans avenços en la història de la medicina: Asèpsia"
- Audiovisual titulat "2 grans avenços en la història de la medicina: Big Data"
- Audiovisual titulat "Salut Pública"

Per tal de poder escoltar els audiovisuals, hi haurà endollats a l'ordinador uns auriculars.

A l'altre costat de l'escriptori hi haurà un dossier³⁷ que els visitants podran fullejar i que portarà per títol: "Quina és l'evidència sobre el rol de les arts en la millora de la salut i el benestar? Una revisió del seu abast" Informe publicat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) el desembre de 2019. A la resta de pàgines hi apareixeran totes les circumstàncies i patologies en les quals poden ajudar les arts, d'acord amb aquest informe.

L'escriptori, la cadira, l'ordinador i el quadern sobre l'informe de l'OMS s'aprofitaran de la itinerància anterior.

Àmbit 2. Museus: De l'elitisme a la funció social

Text

Hi ha un gran abisme entre bona part dels museus actuals i els museus del passat. Aleshores, les peces exposades eren el més important, i estaven per sobre dels edificis que les aixoplugaven i de les persones que les contemplaven. El criteri era mostrar tantes peces com fos possible, per molt semblants que fossin les unes amb les altres. Per això, les parets estaven cobertes de quadres fins gairebé a tocar del sostre i les vitrines plenes a vessar d'objectes i espècimens. A grans trets, la majoria de museus han passat de ser vistos com a mausoleus elitistes i gairebé inaccessibles, a convertir-se en equipaments públics al servei de la comunitat i del seu entorn més proper.

Els museus d'abans	Els museus d'ara
- Importància de la peça o objecte exposat per sobre de tot i concepció dels museus com temples o mausoleus.	- Creixent importància del públic i voluntat de desenvolupar un museu viu i participatiu.

³⁷ La mostra del dossier també s'inclou en aquests annexos.

<ul style="list-style-type: none"> - Peces i objectes acompanyats tan sols de fitxes tècniques, sense explicacions escrites ni mediació de guies. - Prohibició de tocar, parlar o córrer pel museu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Importància de la mediació entre els objectes exposats i els visitants, mitjançant explicacions escrites o orals (guies, educadors...) - Malgrat haver-hi unes normes bàsiques de comportament, a molts museus hi ha rèpliques d'objectes pensades per ser tocades i es busca la reflexió, diàleg i conversa entre els visitants.
---	--

Els museus catalans d'avui:

- Entenen que el seu públic és molt divers, motiu pel qual s'esforcen a realitzar visites i activitats a mida per adaptar-se a les necessitats i interessos de cada grup col·lectiu. Entre molts altres exemples, podem destacar el programa "MAMT pedagògic" del Museu d'Art Modern de Tarragona, que no només contempla activitats adaptades al públic escolar i universitari, sinó també al professorat, a les famílies, a grups amb necessitats educatives especials, a grups de persones en risc d'exclusió o a grups de persones majors de 65 anys.
- Es preocupen per convertir les seves sales en espais tranquils on les persones puguin sentir-se bé amb elles mateixes i relaxar-se. Un bon exemple és el Museu d'Art de Girona, que disposa d'una sala d'estar pels visitants amb sofàs i revistes a la seva disposició. També destaca la fórmula d'èxit "Chill out de mites i art" del Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú que, en un ambient relaxat amb catifes i coixins col·locats per la ocasió, explica històries i símbols ocults en les obres d'art.
- Són conscients del poder que poden tenir les seves col·leccions a l'hora de fer reflexionar als visitants sobre temàtiques en concret. En alguns casos, cal donar més importància a les converses que es generen entre visitants que no pas a les explicacions que pugui fer un guia o educador. Per propiciar aquests diàlegs, especialment en grups escolars, el Museu Picasso i el Museu de l'Empordà, entre d'altres, realitzen visites basades en les Estratègies de Pensament Visual (VTS)³⁸.
- Entenen que les seves col·leccions poden despertar tots els sentits més enllà de la vista, i així contribuir a fer viure una experiència més completa als museus. Prova d'això és el mòdul "Les dames de Cerdanyola amb els 5 sentits" del Museu d'Art de Cerdanyola, o les visites sensorials del Museu Abelló, que funcionen especialment bé amb persones que pateixen angoixa o ansietat, així com amb gent gran que comença a desenvolupar els primers símptomes de l'Alzheimer o altres demències.
- Parlen de temes d'actualitat, tant si són agradables com si no, tant si generen coincidències com controvèrsies. Prova d'això és el Museu d'Història de la Immigració de Sant Adrià del Besòs, on hi tenen cabuda temàtiques de rotunda actualitat com la crisi dels refugiats o l'arribada al país de menors no

³⁸ Per a més informació sobre les Estratègies de Pensament Visual, [vegeu el lloc web](#) de referència.

acompanyats, i a més es treballa comunitàriament amb aquests col·lectius amb la voluntat d'ajudar-los en la seva integració, així com a millorar el seu estat d'ànim i benestar enmig de la situació traumàtica i complexa que viuen.

Museografia

Els continguts d'aquest àmbit es trobaran impresos en un plafó PVC, fet a mida per l'adaptació de l'exposició a l'espai de Cardedeu. En aquest plafó, el text anirà acompanyat d'un audiovisual pensat per qui vulgui saber-ne més respecte a la història i a l'evolució dels museus. La manera d'explicar la història s'inspira en el programa infantil "una mà de contes". Així doncs, es relatarà la història dels museus com si es tractés de la història d'un conte il·lustrat per a totes les edats. Les il·lustracions que hi apareguin presentaran una unitat d'estil amb els retrats dels artistes. Tot i trobar-se en una ubicació diferent, l'audiovisual i el dispositiu per reproduir-lo serà el mateix de les dues primeres itineràncies.

- L'audiovisual es titularà "els museus en una mà"

Respecte al text que recull els trets característics dels museus d'avui, aquests es distribuïran en un mòdul portàtil (amb rodes) elaborat especialment per l'adaptació de la mostra al museu de Cardedeu. Precisament, el mòdul s'inspira en un mòdul que forma part de la museografia permanent.

La informació, doncs, es trobarà dins de cadascuna d'aquestes peces, que es podran agafar i llegir. Damunt de les tapes de la part superior on hi ha les manetes que es veuen a la imatge, hi haurà escrit en lletres grans: "Els museus de Catalunya avui". Es tractarà d'una frase amb opcions múltiples, els visitants podran llegir la continuació aixecant totes les parts del mòdul.

Àmbit 3. Museus = actius de salut

Text

Per evitar malalties, moltes vegades no calen fàrmacs. Hi ha moltes activitats que ens poden ajudar a gaudir d'una bona salut en el nostre dia a dia: l'esport, la natura, passar una estona amb els amics... i també l'art, la cultura i els museus. Aquestes activitats s'anomenen “**actius de salut**”, ja que per tal que produeixin beneficis reals en la salut i el benestar de les persones, cal la presència i l'assessorament dels professionals en salut pública: és a dir, cal que siguin **actius** per part de l'àmbit sanitari.

A tu, quina d'aquestes activitats et fa sentir millor?

- Natura (fer excursions, cuidar l'hort, fer jardineria...)
- L'esport (esport en equip o individual, anar al gimnàs...)
- Les activitats amb els amics (passejar plegats, menjar a restaurants...)
- La cultura (anar a concerts, visitar museus, anar al cinema o al teatre, escoltar música, pintar, llegir, escriure...)

Vincent Van Gogh, Virginia Woolf i els trastorns mentals:

Tant Vincent Van Gogh (Zundert, 1853 – Auvers-sur-Oise, 1890) com Virginia Woolf (Londres, 1882 – Lewes, Sussex, 1941) van patir trastorns mentals al llarg de la seva vida. En concret, els experts coincideixen a apuntar que Woolf va patir un trastorn bipolar, mentre que en el cas de Van Gogh no està tan clar.

Trastorn bipolar:

- Afecta al voltant de 300.000 catalans

Trastorn d'ansietat i depressió:

- Afecta a un 12.2% dels homes majors de 15 anys
- Afecta a un 20,8% de les dones majors de 15 anys
 - o Són els problemes de salut mental més presents actualment a la nostra societat

Un dels molts projectes d'arts en salut que s'adrecen a les persones amb trastorns mentals és Collage de Records, desenvolupat al **Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa** en col·laboració amb l'**Hospital Universitari Mútua Terrassa**. Els participants del projecte són pacients de la unitat de subaguts de l'hospital, que

realitzen brodats inspirats en records positius del seu passat. Finalment, cadascun d'aquests brodats s'uneixen creant un gran collage que es mostra al públic general en una exposició al museu.

Frida Kahlo i la convalescència per malaltia:

Amb només 18 anys, Frida Kahlo (Coyoacán, Mèxic, 1907 – ídem, 1954) va tenir un accident d'autobús del qual va sortir greument ferida, motiu pel qual es va haver d'enfrontar a 32 operacions i va haver de passar llargues temporades al llit sense poder-se moure. Durant els llargs períodes de convalescència la creativitat, i més concretament la pintura i la poesia, van ser per ella una font per canalitzar el seu dolor.

El programa OpenWindow proporcionava una finestra virtual a pacients que s'havien de sotmetre a un trasplantament de medul·la òssia i romandre en sales d'aïllament. La finestra es projectava a la paret de la sala i estava composta de vídeos i música, a més de referències a la vida de cadascú, com ara fotografies amb la família i amics.

El passat any 2020 tots vam haver de romandre confinats durant mesos com a conseqüència de la pandèmia causada per la COVID-19. Aleshores, els infectats pel virus també es van haver de sotmetre a un aïllament, ja fos a casa seva o als hospitals.

Si només et poguessis endur tres coses a un espai on hauries de romandre aïllat de la resta del món durant mesos, què seria?

René Magritte, Montserrat Roig i el càncer:

René Magritte (Lessines, Bèlgica, 1898 – 1967 Brussel·les, Bèlgica) va patir un càncer de pàncrees que li va provocar la mort quan tenia 68 anys. Mentre que a ell, la malaltia se'l va endur a una edat força avançada, Montserrat Roig (Barcelona, 1946 – Barcelona, 1991) no tingué la mateixa sort, i la seva prometedora carrera professional es va veure estroncada per culpa d'un càncer de mama, que li va treure la vida a l'edat de 45 anys.

La supervivència dels malalts cada vegada augmenta més, però el càncer és la principal causa de mort a tot l'Estat Espanyol. L'any 2018 més de 17.000 catalans van morir a causa d'aquesta malaltia.

A Catalunya, el programa Radiació +++, coordinat pel Centre d'Art la Panera en col·laboració amb l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida (HUAV) és un gran referent. La intenció del projecte és humanitzar l'espai d'Oncologia Radioteràpica de l'hospital, apoderar als pacients, i contribuir a la conscienciació de diferents tipus de càncer mitjançant intervencions artístiques. Una d'elles s'anomena "Domestic Data Streamers" i, mitjançant un plànol magnètic de l'espai d'Oncologia, serveix per millorar la comunicació emocional entre pacients i professionals.

Eduardo Chillida i l'Alzheimer:

Eduardo Chillida (San Sebastián, 1924 - 2002) va haver de romandre apartat de la vida pública des de l'octubre de l'any 2000, poc després de la inauguració del seu gran projecte artístic i personal: la casa museu Chillida-Leku. Va ser víctima de la malaltia de l'Alzheimer, que se l'endugué dos anys després de retirar-se de l'esfera pública.

20 anys³⁹ després de la seva mort, l'Alzheimer segueix sent una malaltia sense cura i, juntament amb altres demències, una de les principals causes de mort a l'Estat Espanyol, afectant a més de 800.000 ciutadans. Es calcula que, l'any 2050, podrà arribar a afectar a 1,5milions de persones⁴⁰. Malgrat que els efectes de la malaltia són inevitables, a dia d'avui existeixen molts tractaments que poden contribuir a endarrerir en gran mesura el deteriorament dels malalts. Al mateix temps, també existeixen cada cop més evidències respecte al paper que pot jugar la cultura a l'hora d'apaivagar els efectes d'aquesta malaltia. En aquest sentit, el **CCCB Programa Alzheimer** és tot un referent, i té per objectiu apropar l'art i la cultura a les persones que pateixen els primers graus de la malaltia, així com als seus familiars i cuidadors. Per tal d'aconseguir-ho, les visites a les exposicions es fan a mida per tal d'adaptar-se a les necessitats dels malalts.

Us havíeu aturat a pensar-hi? Quins són els records de les vostres vides que no voldríeu oblidar mai?

Museografia

Els continguts d'aquest últim àmbit es dividirà en tres plafons PVC. En el primer d'ells hi haurà l'interactiu relacionat amb els actius de salut. Al seu costat, hi haurà quatre rotllos de gomets de colors diferents. Els visitants podran agafar els gomets per assenyalar un (o més d'un) dels actius de salut que els fan sentir millor.

³⁹ Es parla de 20 anys, en el benentès que l'exposició viatjarà al Museu Arxiu Tomàs Balvey l'any 2022

⁴⁰ Per a més informació, vegeu el [següent enllaç](#).

Al seu costat, hi haurà 2 els plafons dedicats a les malalties dels artistes i als projectes de museus i salut que avui en dia s'estan duent a terme en relació a aquestes malalties. a cadascun dels plafons es parlarà de 3 malalties/projectes. Per tal de diferenciar-los els uns dels altres, el fons del plafó estarà pintat de diferents colors. Els dos interactius que es proposen en aquesta part funcionaran a base de post-its de diferents formes i colors, en els quals els visitants podran compartir els seus pensaments. Complementant l'explicació del projecte Collage de Records i de la intervenció Domestic Data Streamers hi haurà les següents imatges, les quals s'hauran prèviament a les dues anterior itineràncies:

Tranquil·litat
Serenitat
Acceptació	Il·lusió
Entusiasme
Consol	Gratitud
Afecte
Empatía	Por
Desorientació
Preocupació	Tensió
Impotència
Frustració

21.2.- GUIÓ AUDIOVISUAL

21.2.1.- AUDIOVISUAL 2 GRANS AVENÇOS EN LA HISTÒRIA DE LA MEDICINA. ASÈPSIA

Títol: [2 grans avenços en la història de la medicina. Asèpsia](#)

Durada: 4'15''

Pla: Pla mig, gravant un professional sanitari, assegut en una cadira al seu despatx.

Transcripció de continguts:

Minut 0:00 [text escrit: 2 grans avenços en la història de la medicina]

Minut 0:03 [text escrit: Asèpsia]

Minut 0:07 [text escrit: Marc Junquera, professional sanitari]

Minut 0:07 [transcripció audio]: El concepte asèpsia és un dels grans avenços en la vida moderna i que van canviar completament la sanitat.

Minut 0:23 [text escrit: Robert Koch, 1878.]

Minut 0:23 [transcripció audio] El concepte asèpsia apareix de mans de Koch, un científic alemany, el 1878.

Minut 0:26 [text escrit: descobreix que les infeccions són causades per diminuts microbis]

Minut 0:26 [transcripció audio] Aquest home va descobrir que hi havia uns petits microbis, en aquell cas eren bacteris, que l'ull humà no les podia detectar però que estaven presents. Aquestes, eren capaces de causar certes malalties. Avui en dia sabem que aquests bacteris poden causar des de malalties infeccioses com la tuberculosi, fins a alguns tipus de pulmonies que es poden arribar a complicar. Descobrir que hi havia certs elements que no es veien per l'ull humà però que si que

podien provocar algun tipus de malaltia va fer que intentéssim eliminar part d'aquests i baixar la quantitat de bactèries (després vam descobrir els virus i els fongs) que hi havia.

Minut 1:10 [text escrit: asèpsia vs. esterilitat]

Minut 1: 10 [transcripció audio] El concepte d'asèpsia no és el mateix que esterilitat. Asèpsia és intentar que la superfície estigui el més neta possible. Esterilitat és que no només la superfície està neta de microbis, sinó inclús de microbis molt més petits com espores; és una esterilitat total. Moltes vegades, al món modern, no intentem aconseguir aquesta esterilitat total. Sí que és així en sanitat i quiròfans; però per exemple, amb el simple fet de netejar les superfícies amb algun tipus de producte, el que aconseguim és desinfectar aquestes zones. Simplement baixant aquesta càrrega, aconseguim evitar certes patologies. Un exemple molt clar és el rentat de mans.

Minut 1.52: [text escrit: amb el rentat de mans aconseguim rebaixar la quantitat de bacteris]

Minut 1.52: [transcripció audio] El rentat de mans no el fem en productes que ens facin mal. Simplement amb el fet de remoure certes brutícies i certs detritus que tenim amb aigua i sabó, aconseguim rebaixar la quantitat de bactèries. Seguiran havent-hi bactèries a les nostres mans, però moltes menys, i a més a més no estaran organitzades. Per tant, la capacitat de crear una malaltia en el pacient serà molt menor. Un exemple clar, va ser durant la pandèmia de 2020, en la qual un dels grans cavalls de batalla va ser el rentat de mans.

Minut 2:23 [text escrit: el 2020, el rentat de mans va ser un dels factors clau per combatre el virus covi-19]

Minut 2:23 [transcripció audio] Si el rentat de mans s'hagués aplicat des del principi, juntament amb altres mesures com les mascaretes i, per suposat, tot el que va fer la sanitat juntament amb altres grups de treball, s'hauria aconseguit rebaixar moltíssim la quantitat de transmissió. Hauríem pogut passar d'una transmissió de 8 a una transmissió d'1, com finalment vam aconseguir, eliminant en part la malaltia.

Fets com aquest són claus per la promoció de salut pública. No cal que ens n'anem aquí a casa amb la pandèmia, sinó que amb fets com per exemple l'Ebola, el que es va intentar va ser educar a les poblacions que no tenien el concepte de rentat de mans per intentar rebaixar la malaltia. Aquí ve la diferència entre una població catalana i una població, per exemple, d'un poble remot de l'Àfrica més afectada econòmicament. En una població catalana només vam haver d'ensenyar a rentar les mans. En una població africana, no tenen accés aigua a corrent; per tant, no es poden netejar les mans. Certes actuacions de salut pública no només es basen en explicar a les persones què fer i què deixar de fer, sinó en fer certes infraestructures per aconseguir que aquella acció que es vol fer es pugui dur a terme. Aquesta és la diferència entre les poblacions dianes. No podem fer exactament la mateixa actuació en una població catalana i en una població de l'Àfrica que no té aigua corrent. Per això la salut pública s'ha de centrar (i per això es crea la comunitària) en intentar esbrinar quins són els problemes que hi ha a la comunitat, com resoldre'ls, i al final aconseguir exactament el mateix objectiu. Però per arribar als mateixos objectius, calen rutes totalment diferents.

21.2.2.- AUDIOVISUAL 2 GRANS AVENÇOS EN LA HISTÒRIA DE LA MEDICINA. BIG DATA

Títol: [2 grans avenços en la història de la medicina. Big Data](#)

Durada: 4'16''

Pla: Pla mig, gravant un professional sanitari, assegut en una cadira al seu despatx.

Minut 0:00 [Text escrit: 2 grans avenços en la història de la medicina]

Minut 0:03 [Text escrit: Big Daga]

Minut 0:07 [Transcripció audio] No podríem entendre els conceptes de salut pública i salut comunitària sense el concepte d'epidemiologia

Minut 0:10 [Text escrit: Marc Junquera. Professional sanitari]

Minut 0:10 [Transcripció audio] I avui en dia no entendríem l'epidemiologia sense el concepte de Big Data.

Minut 0:21 [text escrit: epidemiologia]

Minut 0:21 [transcripció audio] En primer lloc, l'epidemiologia és una ciència que té tota la sanitat, sobretot la medicina, en la qual s'intenta estudiar la distribució, la freqüència i les causes de salut i malaltia. Un cop tenim aquests coneixements s'apliquen per tal de defensar i millorar les poblacions vers aquestes malalties. Per tant, va molt lligat amb la promoció de la salut i la prevenció primària. Aleshores, l'epidemiologia ha canviat totalment el segle XXI gràcies al concepte de Big Data. El Big Data, que s'utilitza en tota la humanitat, passant per economia i inclús a l'hora d'analitzar l'educació. En salut, fem el mateix.

Minut 1:07 [text escrit: gestionar i analitzar informació d'un flux enorme de dades]

Minut 1:07 [transcripció audio] El Big Data, el que ens permet, és gestionar i extreure informació d'un flux enorme de dades. És a dir, nosaltres no seriem capaços d'assimilar tota aquesta informació, i els programes mitjançant logaritmes que prèviament nosaltres hem dissenyat aconseguen trobar les coses que ens interessin. Per tant, el Big Data, al final és la pedra angular en el futur de la medicina i d'altres àmbits sanitaris.

Minut 1:49 [text escrit: el Big Data permetrà trobar tractaments individuals i cost efectius]

Minut 1:49 [transcripció audio] El que permetrà el Big Data, que s'està començant a fer ja és, a través d'informació i recopilació de moltíssimes dades que a priori no sembla que tinguin cap vincle, aconseguir trobar tractaments molt més eficaços, molt més cost efectius pel pacient, individualitzar els tractaments, i per tant millorar l'eficiència del sistema, a la vegada que fins i tot es podran reduir els pressupostos de salut.

Per exemple, hi ha un estudi del 2013 on s'assegura que si els Estats Units apliquessin de forma correcta el concepte de Big Data en l'epidemiologia aconseguiria reduir un 8% el pressupost total que dedica a sanitat. Per això, a Catalunya, el 2013 es va invertir un 1,2% del pressupost total de sanitat en les noves tecnologies. Per exemple, una cosa que hem vist tots, és la digitalització de les històries clíniques.

Avui en dia quan anem al metge, el metge no apunta res sinó que, mitjançant uns codis, va passant coses a l'ordinador. Tots aquests codis, en els quals podem eliminar el nom del pacient, es poden utilitzar per analitzar dades; analitzar potser, que en certes poblacions tenim més malalties com per exemple tumors, i adonar-nos que aquests tumors estan al costat d'una fàbrica d'amiant, el qual després de molts anys, vam descobrir que provocava tumors pulmonars. Potser, si haguéssim utilitzat el Big Data hauríem aconseguit trobar que l'amiant era un producte tòxic que provocava malalties als professionals que treballaven amb aquest material. El Big Data, potser, acceleraria els tempos.

També, per exemple, podríem acabar descobrint, si utilitzem bases de dades de tot el planeta, que un tractament per la hipertensió en una població d'origen mediterrani és molt més efectiu que la mateixa medicació però en un pacient d'origen holandès, sud-africà, etc. Al final, tenim certes diferències, certes expressions genètiques, que poden interactuar amb els medicaments. Podríem trobar, que per exemple, quan vagis al metge, i si ets un pacient d'origen africà, et receptin un medicament per la hipertensió, i que en canvi al teu cunyat d'origen mediterrani li receptin un altre. Això formarà part d'aquest fenomen, del Big Data. Ja avui en dia tenim medicacions diferents per aquests pacients, però això podria accelerar, seguir un procés molt més ràpid d'aquests descobriments.

21.2.3.- AUDIOVISUAL SALUT PÚBLICA I COMUNITÀRIA

Títol: [Salut pública i comunitària](#)

Durada: 5'27''

Pla: Pla mig, gravant un professional sanitari, assegut en una cadira al seu despatx.

Transcripció de continguts:

Minut 0:00 [text escrit: salut pública i comunitària]

Minut 0:03 [text escrit: Marc Junquera. Professional sanitari]

Minut 0:003 [transcripció audio] Per entendre el concepte de salut pública i comunitària, abans hem d'entendre el concepte de salut.

Minut 0:10 [text escrit: L'OMS defineix el concepte de salut l'any 1948]

Minut 0:10 [transcripció audio] El nou concepte de salut es defineix a mitjans del segle XX, exactament l'any 1948 a Ginebra, i inclou 4 vessants.

Minut 0:21 [text escrit: La salut no vol dir només absència de malaltia, sinó també "l'estat complet de benestar físic i social d'una persona"]

Minut 0:21 [transcripció audio] Per poder dir que una persona té una salut completa ha de tenir un complet benestar físic (que és obvi), psíquic, social i mental. Aquestes tres últimes vessants, la medicina de mitjans del segle XX no la tenia en compte. Per exemple, un pacient amb algun tipus de patologia psiquiàtrica com un trastorn bipolar o depressiu era algú que s'havia d'apartar de la societat, era algú estrany. Tot i que hem avançat molt com a societat encara hi ha certes malalties mentals que segueixen sent una mica tabú. Per això ens costa entendre que a pacients amb 50 anys els hi aparegui problemes depressius. En canvi sí que podem entendre perfectament que a un pacient amb 50 li aparegui diabetis. Les dues són patologies, les dues tenen un tractament, o s'intenta que el tinguin, i per tant als pacients se'ls ha de tractar de la mateixa forma, no són algú especial o més dèbil que nosaltres.

Un cop entenem el concepte de salut en aquetes quatre vessants comença a aparèixer la idea de salut pública i de salut comunitària, que fins aleshores no estava gaire desenvolupada.

Minut 1:34 [text escrit: Els objectius de la salut pública: promoció de la salut i prevenció de la malaltia]

Minut 1:34 [transcripció audio] Els objectius que té la salut pública són promoure la salut i prevenir la malaltia. En canvi, la salut comunitària que penja de la pública, el que intenta és fer exactament el mateix però centrant-se en una població diana.

Minut 1:45 [text escrit: la salut comunitària es centra en una població diana]

Minut 1:45 [transcripció audio] Això què vol dir? La salut pública pot tenir uns objectius molt grans però és impossible d'aplicar a tot el planeta. La salut comunitària, el que intenta és buscar la forma i les actuacions que calen per aconseguir aplicar aquests objectius a la població a tractar. Per exemple, a Catalunya, igual que a

Espanya, som una població molt similar; per tant si que podríem intentar tractar de forma similar a tot Espanya, però a vegades hi ha certes franges d'edat que serien totalment diferents. Una idea és que un pacient de 14 anys i un pacient de 60 anys potser no afronten les coses de la mateixa manera, i per tant els hem de tractar de formes diferents. D'això en parlarem més tard. Un exemple clar a Catalunya és el Pla de Salut 2016 – 2020 que té en compte, igual que els anteriors, diferents plans per intentar promoure la salut i prevenir la malaltia.

Per exemple, ens centrem en una franja d'edat que entendreu que és totalment diferent a les altres, entre els 12 i els 16 anys. Aquests són uns pacients que comencen a tenir canvis hormonaals i comencen a tenir una certa vida sexual, ja sigui en major o menor grau. Són pacients d'alt risc de contraure malalties com el sífilis o la gonorrea si tenen algun tipus de relació sexual sense protecció. Per tant, són pacients amb els quals cal una educació extra. Es pot fer amb xerrades de sexologia com estem tots acostumats, o podem intentar utilitzar la salut pública i comunitària per tal de millorar i promocionar la seva salut. Un exemple serien xerrades fora de l'escola, per exemple als centres de salut o en un museu, on podrien sentir-se més còmodes, tenir experts més enllà de la infermera de l'escola, i tenir alguns vídeos, algunes pancartes... alguna cosa que estigués més preparada per anar corrent per a Catalunya; que això, avui en dia ja es fa. Això seria per promoure la salut; és a dir, són pacients que no tenen aquestes ETS i que volen evitar que en tinguin. Això també es podria entendre com una prevenció primària.

Minut 4:09 [text escrit: prevenció primària, secundària i terciària]

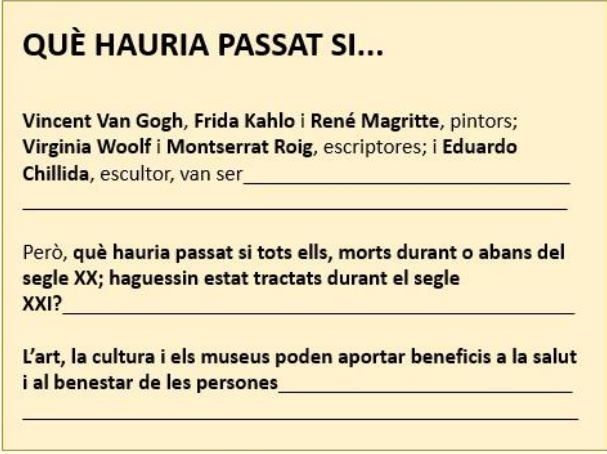

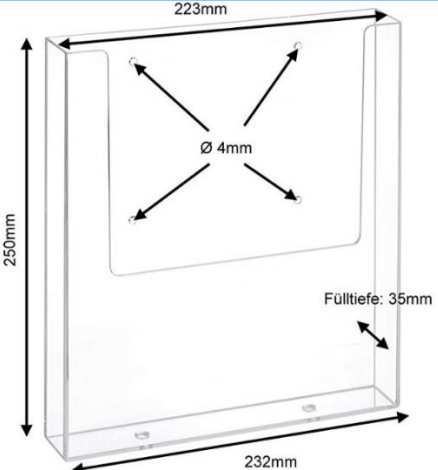
Minut 4:09 [transcripció audio] Dins de la prevenció no només hi ha la primària, també hi ha la secundària i la terciària. El que tenen en comú aquestes últimes és que se succeeixen un cop la malaltia ja ha aparegut. Un exemple clar és la diabetis. Amb un pacient, cal seguir tenint una prevenció secundària i una prevenció terciària. Amb això, el que aconseguirem serà reduir els efectes de la malaltia. És a dir, evitar per exemple que aquest pacient perdi la cama o perdi la vista. Per tant, és important també aquesta part. Hauria sigut ideal aconseguir promoure la salut i evitar que aquesta persona tingués una diabetis, però la prevenció secundària i terciària també són vitals pel nostre sistema de salut.

Algun tipus d'intervencions públiques seria, per exemple, per persones de 80 anys en un poblet on hi hagi suficient àrea per treballar, crear horts que obliguessin a aquestes persones a tenir alguna activitat que els motivés, que els fes anar cada dia a un lloc. Per tant, farien exercici cardiovascular, en major o menor grau, i per tant potser a la llarga podríem reduir la medicació al pacient. Per tant, aconseguim una cosa molt bona per ell, i a més a més aconseguim reduir la quantitat de medicament que l'Estat es veu obligat a pagar al pacient.

21.3.- GUIÓ TÈCNIC

Àmbit 0. Què hauria passat si...

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A0PVC22	1	Plafó (imatge adjunta)	PVC	200 x 200 cms
A0PVC92	1	Plafó (imatge adjunta)	PVC	90 x 200 cms
A0AR1	2	Arxivador (Imatge adjunta)	Plàstic transparent	Ample interior: 223 mm, Profunditat interior: 35 mm

<p>A0PVC22</p>	 <p>QUÈ HAURIA PASSAT SI...</p> <p>Vincent Van Gogh, Frida Kahlo i René Magritte, pintors; Virginia Woolf i Montserrat Roig, escriptores; i Eduardo Chillida, escultor, van ser _____</p> <p>Però, què hauria passat si tots ells, morts durant o abans del segle XX; haguessin estat tractats durant el segle XXI? _____</p> <p>L'art, la cultura i els museus poden aportar beneficis a la salut i al benestar de les persones _____</p>	<p>A0PVC92</p>	 <p>200 cm</p> <p>90 cm</p>
<p>A0AR1</p>	 <p>223mm</p> <p>250mm</p> <p>Ø 4mm</p> <p>Fülltiefe: 35mm</p> <p>232mm</p>		

Àmbit 1. De subjectes a persones

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A1SF1	4	Suport	Fusta	175 x 60 x 200 cms
A1PVC11	4	Plafó	PVC	175 x 110 cms
A1PVC61	8	Plafó	PVC	60 x 110 cms
A1PVC18	1	Plafó	PVC	100 x 80 cms
A1PVC88	1	Plafó	PVC	80 x 80 cms
A1TT1	1	Tablet (imatge adjunta)	MSI Optix MAG161V	16"
A1TE1	1	Escriptori	Tauler aglomerat de 16 mm i acabat en melamina blanca	56 x 110 x 73 cms
A1PN1	3	Porexpan	Porexpan	13,4 x 18,68 x 24,4 cms
A1ES1	3	Etiquetes		110 mm x 80 mm
A1AS1	1	Auriculars	Sony MDR-Zx110Apb	20 X 15 X 3,5 cms
A1CA1	1	Cadira	Metall	77 x 42.3 x 42.5 cm
A1OST1	1	Ordinador de sobretaula	Hp Elite 8300	23"
A1BC1	1	Banc	Tauler MDF de tipus E1	110 x 38 x 38 cm

A1SF1,
A1PVC11 i
A1PVC61

A1TT1

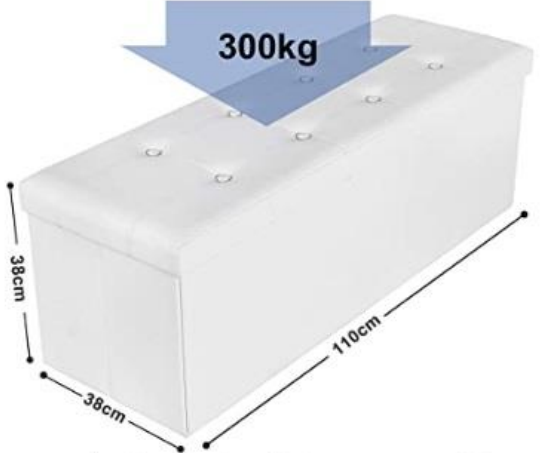

A1TE1

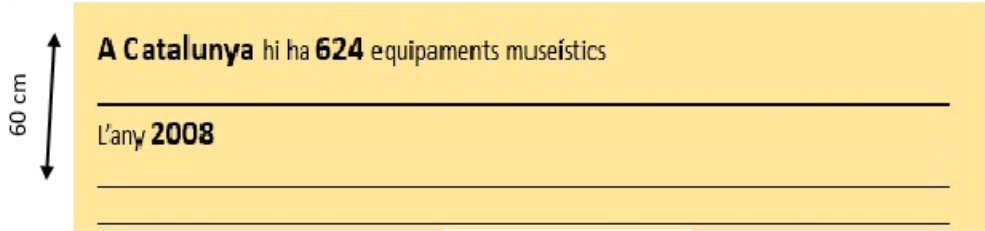
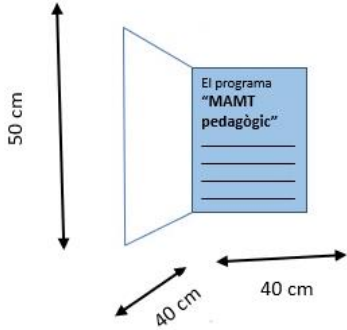
A1AS1

A1CA1		A1OST1	
A1BC1			

Àmbit 2. Museus: de l'elitisme a la funció social

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A2SF2	1	Suport	Fusta	175 x 60 x 200 cms
A2PVC10	1	Plafó	PVC	175 x 110 cms
A2PVC61	1	Plafó	PVC	60 x 110 cms
A1TT2	1	Tablet	MSI Optix MAG161V	16"
A2AS2	1	Auriculars	Sony MDR-Zx110Apb	20 X 15 X 3,5 cms
A2PVC26	1	Plafó	PVC	200 x 60 cms
A2PVC45	5	Plafó	PVC	40 x 50 cms

A2PVC26		A2PVC45	
---------	---	---------	--

Àmbit 3. Museus = actius de salut

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A3SF3	4	Suport	PVC	70 x 60 x 80 cms
A3PVC76	4	Plafó	PVC	70 x 60 cms
A3PVC20	1	Plafó	PVC	200 x 60 cms
A3PT11	1	Pantalla tàctil	Hannspree HT225HPB	21,5"
A3AS3	1	Auriculars	Sony MDR-Zx110Apb	20 X 15 X 3,5 cms
A3VA1	1	Vitrina	Metacrilat	60 x 60 x 5 cms
A3BPI12	3	Blocs de post its		
A3RS1	3	Retoladors		

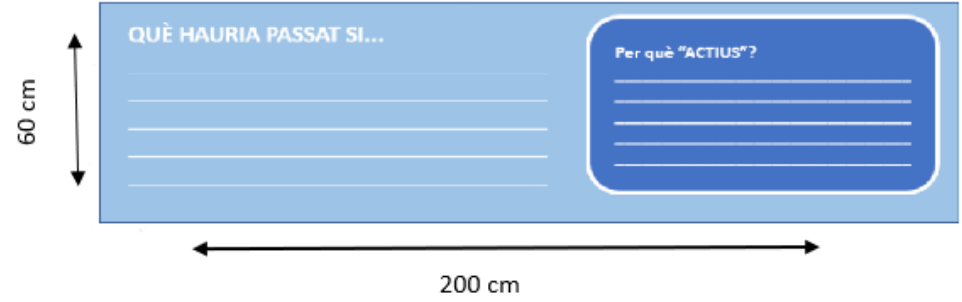
QUÈ HAURIA PASSAT SI...
Proposta d'exposició itinerant

Janina Berzosa Poch

A3SF3 i
A3PVC76

A3PVC20

A3PPT11

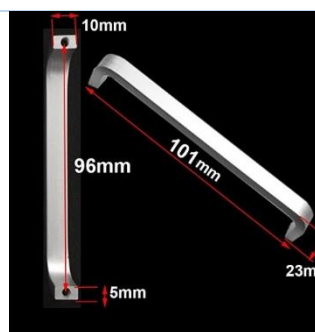

A3VA1

ÀMBIT 4. Una dècada després, els museus del 2030

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A4PVC15	2	Plafó	PVC	100 x 150 cms
A4AR1	8	Agafadors	Alumini	101 x 10 x 23 mms
A4GS	8	Gomets		
A4CS1	1	Capsa de suggeriment	polimetilmetacrilat	15.5 x 11 x 21.3 cm
A4PA1	1	Prestatge autoadhesiu	Plàstic resistent	26,8 x 7,7 x 5,1 cms
A4BP13	3	Blocs de post its		
A4RS2	2	Retoladors		
A4TA1	2	Taula alta	Fusta Blanca	60 x 60 x 110 cm s

<p>A4PVC15</p>	<p>Dècades enrere hauria estat impensable el binomi salut i museus</p> <hr/> <p>En el cas dels museus, el Pla de Museus 2030 ha contribuït molt a aquest canvi _____</p> <p>Digueu la vostra! Com creieu que haurien de ser els museus del 2030?</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>MUSEUS PROPERS</td> <td>●●●●</td> </tr> <tr> <td>+ VISITES = + PRESTIGI</td> <td>●●●</td> </tr> <tr> <td>LA 1A IMPRESSIÓ IMPORTA!</td> <td>●●●●●</td> </tr> <tr> <td>MUSEUS PER A TOTHOM</td> <td>●●●●●●●</td> </tr> <tr> <td>+ , A QUALEVOL PREU</td> <td>●</td> </tr> <tr> <td>MENYS ÉS MÉS</td> <td>●●●●</td> </tr> <tr> <td>MUSEUS ACOLLIDORS</td> <td>●●●●●</td> </tr> <tr> <td>MUSEUS INQUIETS</td> <td>●●●</td> </tr> </tbody> </table>	MUSEUS PROPERS	●●●●	+ VISITES = + PRESTIGI	●●●	LA 1A IMPRESSIÓ IMPORTA!	●●●●●	MUSEUS PER A TOTHOM	●●●●●●●	+ , A QUALEVOL PREU	●	MENYS ÉS MÉS	●●●●	MUSEUS ACOLLIDORS	●●●●●	MUSEUS INQUIETS	●●●	<p>A4AR1</p>	
MUSEUS PROPERS	●●●●																		
+ VISITES = + PRESTIGI	●●●																		
LA 1A IMPRESSIÓ IMPORTA!	●●●●●																		
MUSEUS PER A TOTHOM	●●●●●●●																		
+ , A QUALEVOL PREU	●																		
MENYS ÉS MÉS	●●●●																		
MUSEUS ACOLLIDORS	●●●●●																		
MUSEUS INQUIETS	●●●																		

A4CS1

A4PA1

A4TA1

Àmbit 5. Què hauria passat si...

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
A4SF4	1	Suport	Fusta	60 x 60 x 200 cms
A5PVC61	4	Plafó	PVC	60 x 110 cms

Imatges

A4SF4 i A5P2

Adaptació al museu de Cardedeu

En aquest apartat tan sols s'indiquen els materials que es faran servir específicament per l'adaptació de l'exposició al museu Arxiu Tomàs Balvey de Cardedeu.

Àmbit 0. Què hauria passat si...

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
ACPVC20	1	Plafó	PVC	200 x 60 cms

Àmbit 1. De subjectes a persones

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
ACPVC91	1	Plafó	PVC	90 x 120 cms

Àmbit 2. Museus: de l'elitisme a la funció social

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
ACPVC20	1	Plafó	PVC	200 x 60 cms
ACMD1	1	Mòdul desmuntable		100 x 100 cms

Imatges

ACMD1

Àmbit 3. Museus = actius de salut

Codi	Unitats	Descripció	Material/ marca/ model	Mides
ACPVC81	1	Plafó	PVC	80 x 100 cms
ACPVC61	2	Plafó	PVC	60 x 100 cms

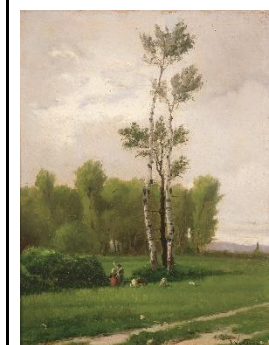
21.4.- INTERACTIU “FINESTRA AL MUSEU”

La finestra virtual que podran crear els visitants estarà basada en una selecció d'obres del Museu de l'Empordà i del Museu d'Art de Cerdanyola. La selecció d'obres s'haurà fet específicament per a aquesta activitat en concret, i seran principalment paisatges. Després de dedicar les primeres pantalles a presentar el projecte OpenWindow i a posar els visitants en el context del confinament del passat any 2020 i de l'aïllament dels malalts de COVID-19 l'exercici que es demanarà al visitant serà el d'escollir tres obres d'entre el total de peces seleccionades. Un cop hagin fet la selecció, la resta d'obres desapareixeran de la pantalla i en el seu lloc hi apareixerà un llistat de música. El visitant podrà escoltar la música amb tranquil·litat i intimitat perquè hi haurà uns auriculars connectats a la pantalla interactiva. La llista de música haurà estat creada per una musicòloga exclusivament per formar part d'aquesta activitat. Un cop el visitant hagi escollit tres peces musicals i les hagi associat amb cadascuna de les obres, l'interactiu li proporcionarà l'opció d'enviar la selecció al seu correu electrònic. El valor afegit d'aquesta finestra virtual és que no pot elaborar-se en lloc més, i que permetrà als visitants accedir des de casa a les obres escollides en forma digital i alta resolució a més d'haver-hi generat un vincle especial pel fet d'haver-les associat amb peces de música determinades que també contribueixen al benestar.

Per últim, cal destacar que a l'interactiu, s'especificarà la ubicació de totes les obres seleccionades per tal que el visitant pugui anar-les a trobar a les sales d'exposició permanent i apreciar-les en directe.

Selecció de música per a l'interactiu

<u>MUSEU DE L'EMPORDÀ</u>	Relació obra pictòrica - obra musical
	Ludwig van Beethoven. <i>Simfonia núm. 6 en Fa Major</i> , Op. 68, “Pastoral”: I. Erwachen heiterer Empfindungen bei der Ankunft auf dem Lande. Allegro ma non troppo. https://open.spotify.com/track/5UbN3fe9OB1p5KwjgUAHD4?si=UhB2CINPQZqCiqCwwZwuQg

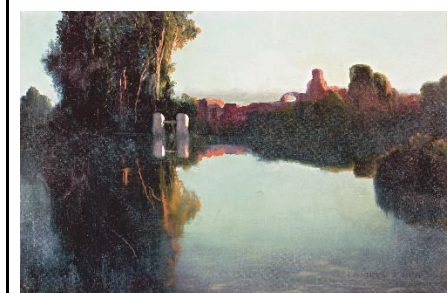

mE 650

mE 654

Barrière, Jean. Sonates pour le pardessus de viole avec la basse continue, Livre V, *Sonata núm. 4: II. Allegro.*
<https://open.spotify.com/track/4fVIUZN7N0HF3PI4Ww0fyP?si=FE31IV0mTuCoLpdfua00NQ>

mE 655

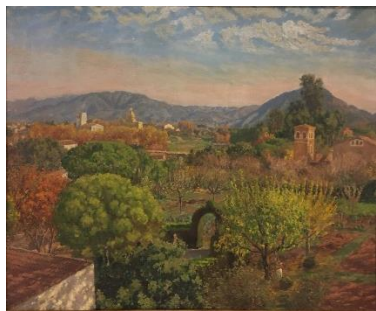
Debussy, Claude. Préludes/ Book 1, L. 117: X. *La cathédrale engloutie.*
<https://open.spotify.com/track/1b0rJABKzEqtbOOyGQrgRX?si=BddjBvgqQHu9sgvacE7lww>

 <p>mE 656</p>	<ul style="list-style-type: none">- Evans, Bill. <i>You Must Believe in Spring</i>. https://open.spotify.com/track/3LN8tgWXkXXWfgb0SjC2iN?si=H5p5YCuFQjCflOucBixzJQ- Evans, Bill. <i>Peace Piece</i>. https://open.spotify.com/track/58yFroDNbzHpYzvicaC0de?si=0LXBIu4DTA68JprndM0Ngw
 <p>mE 657</p>	<ul style="list-style-type: none">- Ravel, Maurice; <i>Miroirs</i>, M.43, III. <i>Une barque sur l'océan</i>. https://open.spotify.com/track/6kMq02kfNrWu2yia kaoShx?si=vuUV1iHjQXmacYsYndMLtg- Granados, Enrique. <i>Danzas Españolas</i>, Op. 37, II. <i>Oriental</i>. Andante. https://open.spotify.com/track/439kix4VbSxZLMd7foFjyJ?si=SefKVotwS1mm TTUOUhOwA
	<ul style="list-style-type: none">- Vivaldi, Franz Joseph. <i>Concert per a violí en do major</i>, Hob. VIIa:1: II. Adagio. https://open.spotify.com/track/212xc2cuBdqTGumn6T8BQb?si=u0a0hD2gShe Bx6Se8DJiw- Beethoven, Ludwig van. <i>Sonata núm. 5 en fa major</i>, "Primavera", I. Allegro. https://open.spotify.com/track/1RtX0HToTJIOH6b2pqHEx3?si=5N-yvodiRMG8W2UHkrg28A

mE 661	
 <p>mE 691</p>	<p>Chopin, Frédéric. <i>Berceuse</i>, Op. 57. https://open.spotify.com/track/7CNtFT9Mhmw7OATu0GcD3H?si=es5XgqPRE6-3zfcBktvbw</p>
 <p>mE 735</p>	<p>Brahms, Johannes. <i>Simfonia núm. 3 en fa major</i>, Op. 90. III. Poco allegretto. https://open.spotify.com/track/1acreUXwwi71A2smypJqzE?si=YIFPWcROR_Krn01yl6sfNw</p>

 <p>mE 740</p>	<p>Gregson, Peter. Bach: The Cello Suites - Recomposed by Peter Gregson. <i>1.1. Prelude.</i> https://open.spotify.com/track/0r4WOeSLKkDgVJpEobgdBW?si=2lG08Bo0Tv6Ah-6dqdkFEQ</p>
 <p>mE 748</p>	<p>Glass, Philip. <i>Quartet de corda núm.3 (Mishima): Mishima / Closing.</i> https://open.spotify.com/track/23E6uT0zTjrY1xZlhDjh8m?si=Lwnmi7q6SDOqmWwAjwDshg</p>

 <p>mE 749</p>	<p>Borodin, Alexander. <i>Quartet de corda núm. 2 en re major</i>: I. Allegro moderato. https://open.spotify.com/track/7x9L7ZytdIgI3e4pobRsjZ?si=kAOuk7TQQS6AR9V5zSF0OA</p>
---	---

<u>MUSEU DE Cerdanyola</u>	Relació obra pictòrica - obra musical
 <p>Espinal, Marian. - <i>L'hort a la tardor (Paisatge de Cerdanyola)</i>, 1938.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Toldrà, Eduard, <i>Sardana</i>, https://open.spotify.com/track/3IH17a5TKodJoWAVWe4zEg?si=ldgWv5ThSjq82guixAd5nA- Toldrà, Eduard, <i>Sis sonets</i>: núm. 1. <i>Soneti de la rosada</i>. https://open.spotify.com/track/4NOtokvUUQPjxzGAtXTDIY?si=9WzbupjuSe6lv2ft1br5Pw

de Togores i Llach, Josep.

- *Voltants de Bandol*, 1923.
- *Vista de Prats de Molló*, 1927.

21.5.- PRESSUPOST IL·LUSTRACIONS

Marta Aznares Tort
C/ Entença 116 bis, pral. 1ª
08015 Barcelona
660931074

martaznares@gmail.com

Pressupost

Data: 26/5/20

Client: Janina Berzosa Poch

Signatura:

Concepte

28 Il·lustracions per a l'exposició "Què hauria passat si...". Cessió dels drets de reproducció en l'exposició.

	Preu
12 retrats	
6 retrats frontals	600
6 "mitjos retrats"	600
16 il·lustracions	640
TOTAL	1840

Notes i condicions

- El percentatge d'IVA, si és a aplicar, i la retenció de l'IRPF no estan inclosos en aquest pressupost.
- La signatura del present pressupost implica l'acceptació del mateix amb les condicions que s'exposen i el compromís de l'il·lustrador/a realitzar l'obra en els termes acordats.
- En cas de no dur-se a terme finalment l'obra per la qual han estat objecte de pressupost les il·lustracions esmentades, Marta Aznares tindrà dret a percebre una compensació en euros pel temps i els materials emprats en la seva realització.
- El pressupost no inclou les dietes de desplaçament en cas que aquestes fossin necessàries per al desenvolupament de l'obra.
- La firma del present pressupost i el seu posterior retorn a la il·lustrador/a, portarà implícita la seva acceptació. L'inici del projecte començarà a partir de l'obtenció de tota la informació i documentació necessària per a l'execució del projecte.
- El client es compromet a reproduir l'obra fidelment i íntegrament, sense introduir cap modificació.

- L'autora ostenta la titularitat de la propietat intel·lectual de l'obra. L'autora cedeix els drets d'explotació necessaris per aconseguir la finalitat de l'encàrrec. Aquesta cessió serà per 2 anys, per Catalunya. Per a qualsevol altre país que es vulgui donar a la il·lustració diferent de l'especificat, el client haurà de sol·licitar prèviament el consentiment de l'autora.
- Aquest pressupost inclou la realització de dues propostes gràfiques si es requereix. Es realitzarà una primera proposta en forma d'esbós abans d'elaborar els arts finals de la il·lustració i si aquest no satisfà el client, se'n realitzarà una segona. Qualsevol proposta addicional serà pressupostada a part.

21.6.- MOSTRA PER ÀMBIT 1:

- **En la gestió i el tractament terapèutic**
- **En la promoció i la prevenció de la salut**

El desenvolupament infantil

- Vinçle mare-infant
- Parla i llenguatge
- Nivell d'assoliment educatiu

La cura

- Comprensió de la Salut
- Habilitats clíniques
- Benestar

La prevenció de la malaltia

- Benestar
- Salut mental
- Trauma
- Deteriorament cognitiu
- Fragilitat
- Mortalitat prematura

Els comportaments promotores de la Salut

- Vida saludable
- Compromís amb la cura de la salut
- Comunicació de la salut
- Estigma relacionat amb la Salut
- Compromís amb grups de difícil accés

Dins la gestió i tractament poden tenir un impacte positiu en:

La malaltia mental

- Malaltia mental perinatal
- Malaltia mental lleu i moderada
- Malaltia mental severa
- Trauma i abús

Els desordres neurològics i de neurodesenvolupament

- Trastorns de l'espectre autista
- Paràlisi cerebral
- AVC
- Altres lesions cerebrals adquirides
- Desordres neurodegeneratius
- Demència

Les condicions agudes

- Infants prematurs
- Pacient hospitalitzat
- Procediments quirúrgics i invasius
- Cures intensives

Malalties no transmissibles

- Càncer
- Malaltia pulmonar
- Diabetis
- Cardiovascular

Final de la vida

- Cures pal·liatives
- Dol

L'informe també conclou que:

"No només s'evidencia l'eficàcia de les intervencions artístiques sinó que aquestes també mostren un benefici econòmic. Amb algunes d'elles es mostra una rendibilitat equivalent o major a les possibles intervencions sanitàries."

Informa't més consultant el document complet:

Fancourt, Daisy i Finn, Saoirse. *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review.* Organització Mundial de la Salut (OMS). 2019

